federico garcia lorca / bütün şiirler 1

varlık / şiir 12

federico garcia lorca

bütün şiirler-1

üçüncü baskı

çeviren: sait maden

varlık

Şiir Dizisi : 12
Varlık Yayınları, sayı : 120
İlk basım : 1974
İkinci basım : 1983
Yayınevimizde ilk basım : aralık 1984

Varlık Yayınları A.Ş.
Cağaloğlu Yokuşu 40/2, İstanbul
Dizgi, baskı : Kültür Matbaası

FEDERICO GARCIA
LORCA

BÜTÜN ŞİİRLER

1

ŞİİRLER KİTABI
CANTE JONDO ŞİİRİ
İLK ŞARKILAR
ŞARKILAR

Çeviren :
Sait Maden

* Varlık yayınları

Bu kitap,
Madrid'deki
Aguilar Yayınevince düzenlenen
ve ozanın bütün şiirlerini,
oyunlarını, mektuplarını içeren
FEDERICO GARCIA LORCA - OBRAS COMPLETAS
adlı kitabın 1969'da yayımlanan
15. basımından çevrilmiştir.

1.

LORCA,
YAŞAMI VE ÖLÜMÜ

İspanyolca kimi sözcüklerin okunuşu için anahtar:

1. «c» harfi, ardından kalın sesli gelirse «k», ince sesli gelirse «s» gibi okunur. Yalnız bu «s» İngilizcedeki «th» gibi yumuşak bir sestir.
2. «ch» Türkçedeki «ç» gibi okunur. Örnek: Sanchez: Sançez.
3. «g» harfi ince sesliyle bittiğinde «h» sesi verir. Örnek: Ifigenia: Ifihenya.
4. «j» her durumda «h» sesi verir.. Örnek: Jota: Hota.
5. «ll» Türkçedeki «y» gibi okunur. Örnek: Falla: Faya.
6. Üzerinde kıvrık bir çizgi bulunan «n» harfi bizim basımevlerimizde yok. Senor sözcüğünü senyor, Bunuel sözcüğünü Bunyuel gibi okutan bu harf Türkçe çeviride «ny» harfleriyle gösterildi.
7. «z» harfi, ince sesliyle biten «c» gibi, İngilizce «the»ya benzer bir yumuşaklıkla söylenir.
8. Öteki harflerin okunuşu küçük ayrımlar dışında genellikle Türkçedeki gibidir.

1898

Federico Garcia Lorca, Granada yöresindeki Fuente Vaqueros kasabasında, 5 haziranda doğdu. Babası Federico Garcia Rodriguez, annesi Vicenta Lorca. Her ikisi de eski Endülüs soyundan, özgürlükçü, aydın kişi. Anne, evliliğinden önce öğretmenlik etmiş; şiiri ve müziği seviyor. Baba, topraklarının verimliliğinden, ailesinin (Francisco adında bir oğlan, Concepcion ve Isabel adında iki kızla genişleyecek olan ailenin) rahatından başka şey düşünmeyen bir adam; ama kendi babası büyük bir Victor Hugo hayranı imiş, amcalarından biri de Siemprevivas (Herdemtazeler) adında bir şiir kitabı yayımlamış; kalabalık oğlan kardeşlerde, kız kardeşlerde güçlü bir özgünlükle birleşmiş bir tinsel şeyler zevki var. Aile, Federico'nun doğuşundan az sonra, Asqueros'da daha geniş bir eve taşınıyor.

«Bütün çocukluğum —diyecek daha sonraları— köylüdür: çobanlar, kır, gök, ıssızlık.» Küçük Federico bir sevgi ve uyum çevresinde büyür. İlk yıllarda sağlığı pek yerinde olmadığı için annesi, büyükannesi, halası, dadılar hep üzerine titremişler onun; bu dadıları birçok kez coşkunlukla övmüştür, özellikle de candan hizmetçi Dolores'i; ona ninni söylerken içini halk türküleriyle, halk söylenceleriyle doldurdukları için. Arkadaşlarının gürültücü oyunlarından uzakta, kavakların hışırtısını dinler, karıncalarla konuşur. İlk oyuncağı bir kukla tiyatrosudur. (Bunu hep yanında gezdirmiş, Madrid'e, Amerika'ya giderken de ayırmamıştır.) Önceleri evde annesinden, sonraları da eski

aile dostu öğretmen Antonio Rodriguez Espinosa'dan bucak okulunda okuma yazma öğrenir.

21 eylül. Almeria lisesine giriş sınavı. Burada çok kalmaz Federico, bir boğaz flegmonu yaşamını tehlikeye sokmuştur; ana babası da acele eve taşırlar onu. Aile Granada'ya temelli yerleşir. Yalnız yazları kıra giderler.

1909

İki okulda birden (Sagrado Corazon de Jesus kolejinde ve bir lisede) orta öğretim.

1914

Bitirme sınavları. Pek içinden gelmeden edebiyat fakültesine —babasının gönlü olsun diye de— hukuk fakültesine yazılır. (Ancak 1923'de bitirecektir burasını.) Onun için işin başı, 1918'e dek, müziktir. Yeteneklerini gören annesi ona solfej öğretmiştir, halası da gitar çalmasını (çünkü daha bir yaşındayken bir şarkının uyumunu izleyebilmekte, iki yaşındayken de halk ezgilerini mırıldanabilmekteymiş.) Onundan sonra, Verdi'nin yetiştirmelerinden Don Antonio Segura'nın yönetiminde, piyano ve kompozisyon sanatına verir kendini.

İspanyol folkloru ve eski halk türküsü derlemeleriyle ilk karşılaşma. Uğradığı küçük çevrelerde her şeyden önce müzikçi diye bilinmektedir.

1916

İspanya'yı tanır.

8 - 16 haziran: Endülüs'de, Granada Üniversitesi profesörlerinden Martin Dominguez Berrueta yönetiminde, inceleme gezileri: Baeza (10 haziran: Lorca'nın bu kentte öğretmenlik eden ünlü ozan Antonio Machado ile ilk karşılaşması), Ubeda, Cordoba, Ronda.

15 ekim - 8 kasım: Castilla'da ve İspanya'nın kuzeyinde ikinci inceleme gezisi; Escorial, Avila, Medina del Campo, Salamanca, Zamora, Galicia, Leon, Burgos, Segovia, Madrid. Castilla'nın içe işleyen büyüklüğü bir daha silinmemek üzere belleğine yerleşir. «İlk olarak, diyecektir dostu Rafael Martinez Nadal'a, İspanyol niteliğimin tam bilincine vardım.»

1917

Yolu edebiyata yönelmektedir. Aslında, yaşlı öğretmeninin o yıl beklenmedik ölümü üzerine, müzik eğitimi için Paris'e gitmesi ana babasının da işine gelmez, tehlikeli bulurlar bunu. Zorilla'nın yüzüncü yılına ayrılan **Boletin del Centro Artistico de Granada**'da ilk kitabını yayımlar: **Fantasia simbolica.** Aynı yıl hayranlıkla seveceği iki ağabeyle ilişki kurar: Bunlardan biri Manuel de Falla'dır, biri de Granada Üniversitesi'nde siyasi hukuk profesörü, ünlü toplumculuk kuramcısı Fernando de los Rios'dur. (Bu sonuncu kişi Federico'nun yaşamının kesin dönemeçlerinde hep ortaya çıkacaktır.)

1918

Lorca'nın ikinci kitabının Granada'da yayımlanışı: **Impresiones y paisajes** (İzlenimler ve görünümler). Bu kitabının büyük bir bölümü 1916'daki gezilerinden esinlenmeler taşır. Lorca **Libro de poemas** (Şiirler kitabı) adı altında toplayacağı şiirleri yazar.

Madrid. Başkentte ilk kalış.

1919

İlkbahar. Fernando de los Rios'un öğütlerine uyarak, Madrid'de, Residencia de Estudiante'ye yerleşir. Özgürlükçü, yeni estetiklere, yeni düşüncelere sonuna dek açık, seçkin İspanyol aydınlarının bir araya geldiği bir yerdir burası.

Genç taşralı için yeni dünyanın, her çeşitten kültürün, resmi, şiiri ve Avrupa tiyatrosunu yenileyen bütün öncülüklerin ortaya serildiği bir yer. Önemli tartışmalar yapılır burada. Guillermo de Torre, José Moreno Villa, Luis Bunyuel, Rafael Alberti, Pedro Salinas ve Gerardo Diego gibi sanatçılarla tanışır Lorca. Genç aydınlarla arkadaşlık ederken müzikçi ve ozan yeteneğiyle çevresinde uyandırdığı hayranlığa tanık olur. Şiirlerini o kadar güzel okur ki, daha onları yayımlamadan havariler edinir. Kırlık yerlerden ve eski cancionero'lardan (türkü derlemelerinden) öğrendiği halk türkülerini hem piyanoda çalar, hem söylerken çevresini alıp ona eşlik ederler.

1920

Eduardo Marquina onu tiyatro çevresine sokar. Eslava tiyatrosu yönetmeni ve yazar Gregorio Martinez Siera (ki seçkin bir derleme vardır tiyatrosunda: Shakespeare, Molière, Ibsen, Bernard Shaw vb.), Uruguaylı ressam Barradas ve sonraları birçok oyununun dekorlarını çizecek olan Fontanals ile dostluk eder Lorca. Martinez Sierra, şiirlerinden birini pek beğenerek, aynı havada bir oyun ısmarlar ona: **El maleficio de la mariposa** (Pervanenin nazarı değdi). Saf bir cin-peri oyunudur bu, ama ancak bir akşam oynanır (22 mart), ünlü balerin La Argentina'nın dansları bile daha çok sürmesini sağlayamaz.

1921

Bir başka dost, yayımcı Maroto, ozanın 1918'den beri yazdığı şiirleri **Libro de poemas** adı altında yayımlar. Juan Ramon Jimenez'in çıkardığı **Indice** adlı dergi de (1921-22) **El jardin de las morenas** (Esmer kızlar bahçesi), **Suite de los espejos** (Aynalar süiti) gibi şiirlerini ve ilerde **Canciones** (Şarkılar) kitabını oluşturacak şiirlerden birkaçını 2., 3. ve 4. sayılarında yayımlar.

Manuel de Falla, kaybolmaya yüz tutan bir geleneği kurtarmak için, Granada'da bir cante jondo şenliği düzenler. (Lorca'nın daha ilerde yayımlayacağı ünlü şiir kitabının adı bu şenlikle ilgili. Ayrıca **cante jondo** ya da **cante flamenco** Endülüs halk deyişlerinin genel adıdır.) Bestecinin öğrencileri ve dostları olan ateşli propagandacılar, en başta da Federico, halkı daha önceden bu şenliğe hazırlar. Lorca, 19 şubatta, kentin Sanat Merkezi'nde, konuyla ilgili bir konferans verir. Şenlik Alhambra önündeki büyük alanda iki gün iki gece sürer (13-14 haziran). Şarkı yarışmasının birincisi 73 yaşında bir **cantador** (deyişçi).

6 ocak. Armağan bayramı. Federico evinde yüz kadar çocuğa, yirmi kadar da yetişkine büyük bir kukla ve müzik şöleni verir. Programda şunlar vardır: Cervantes'in **İki palavracı'sı**, kendisinin sonradan kaybolmuş olan **Fesleğenli genç kız ve meraklı prens** diye bir güldürüsü, **Büyücü kralların gizemi** diye ortaçağdan kalma bir oyun. Ozanın kendisidir kuklaları oynatan, kız kardeşi Concha da yardım etmektedir. Dekorlarla kostümler kendi elinden çıkmadır. Piyano, klavsen, klarnet ve lavtadan oluşan küçük bir oda orkestrasını yönetense Manuel de Falla. Müzik programı ise Debussy, Pedrell, Albeniz ve Stravinski'dir (Askerin öyküsü). Ses solistleri de Isabel Garcia Lorca ile Laurita Giner de los Rios.

Yaz. Çocukken arkadaşlarıyla halka olup türküsünü söyledikleri Mariana Pineda için, bir bayrak üzerine özgürlükçü sözler işledi diye ölüme mahkûm edilen Granadalı kız (1804-1831) için bir dram tasarlar. Hukuk fakültesini bitirir.

Eylül. İspanya kralı III. Alfonso, general José Antonio Primo de Rivera'nın hükümet darbesini kabul etmek zorunda kalır. Rivera, parlamento yerine, askerler ve teknisyenlerden oluşan bir «direktuvar» kurmuş, büyük iktisadi atı-

lımlara girişmişse de, durumu düzeltememiştir. Diktatör, 13 eylülde Unamuno'yu sürgüne gönderir, Fernando de los Rios'a işten el çektirir.

1924

Lorca **Canciones**'i bitirir. **Romencero gitano**'ya (Çingene romanserosu'na) başlar. **Donya Rosita** o el **lenguaje de las flores** (Donya Rosita ya da çiçeklerin dili) oyununu tasarlar.

1925

8 ocak. Granada'da **Mariana Pineda** oyununu bitirir.

İlkbahar, yaz. Segovia'da kalır. Jorge Guillen'le mektuplaşmaya başlar.

Güz. Cadaquès'de, Salvador ve Ana Maria Dali'lerde kalır. Onlara **Mariana Pineda**'yı okur.

Güz sonu. Özgürlükçü aydınlar sağda solda kümelenmeye başlar. Madrid'de U.F.E.H. (Union Federale de los Estudiantes Hispanicos: Bağımsız İspanyol Öğrencileri Birliği) kurulur, Granada'da ise «Centro Artistico»dan (Sanat Merkezi'nden) daha etkili bir «**Ateneo**» (bilim ve sanat derneği).

1926

Çingene romanserosu'nu bitirince büyük, kübist şiirlerini kurmaya başlar: **Oda a Salvador Dali** (Salvador Dali'ye od), **La sirena y el carabinero** (Deniz perisiyle jandarma, ki bunun ufak bir bölümünü biliyoruz bugün) ve Gongora'ya adadığı **Soledad** (Yalnızlık) adlı bir şiir, ki gün ışığına çıkmayacaktır.

8 nisan. Jorge Guillen ile Guillermo de Torre, Valladolid kenti ateneo'sunda şiirlerini okuyacak tanınmamış ozanı, geleceğin büyük ozanını sunarlar dinleyicilere.

Yaz ve güz ayları: Sierra Nevada'daki Lanjaron ılıcalarında ve Huerta de San Vicente'de (Granada sınırında kendi kır evleridir burası) Çingene **romanserosu**'na girecek şiirlerden birkaçını ve **La zapatera prodigiosa** (Kunduracı güzeli) oyununun ilk biçimini yazar. Bir Fransız üniversitesinde —öncelikle Paris'de— okutman olmayı, edebiyat öğretmenliğine hazırlanmayı düşünür.

17 - 18 ekim. Granada ateneosu'nda, XVII. yüzyılın Granadalı ozanı Soto de Rojas için bir anma konferansı verir.

1927

Canciones'i yayıma hazırlar. Granada'da gençler için **Gallo** (Horoz) adını vereceği bir dergi çıkarma düşüncesiyle coşar. Guillermo de Torre, José Bergamin, Catalunya sanat eleştirmeni Sebastià Gash'la yazışmalarından varır bu dergi düşüncesine. Kardeşi Fransisco Lorca emeğiyle, Salvador Dali resimleriyle, Manuel de Falla da müzik yazılarıyla katılacaktır bu dergiye.

Nisan. Murcia'da yayımlanan **Verso y prosa** dergisinde **Vinyetas flamencas** (Halk dansları) başlığı altında 16 şiirini bastırır. Malaga'da, Manuel Altolaguirre ve Emilio Prados'un yönettiği Litoral yayınevinde, 1921 1924 yıllarında yazdığı şiirleri içeren **Canciones**'i kitaplaştırır. Soto de Rojas'ın **Paraiso cerrado para muchos**'unu (Birçoklarına kapalı cennet'ini) baskıya hazırlar. Catalunya'da, İberya yarımadasının öteki bölgelerinden daha çok yenilik rüzgârlarının estiği bu bölgede uzunca kalır. Oraların seçkin sanatçıları Lorca'nın ozan yeteneğini çabucak farkederler.

Mayıs. Salvador Dali ve gitarcı Regino Sainz de la Maza ilé Dali'lerin Cadaquès'deki evinde kalırlar. Dali Mariana Pineda'nın dekorlarını, kostümlerini çizer. Dönüşte **El sacrificio de Ifigenia** (Ifigenia'nın kurban edilişi) oyununa çalışır; sonradan ya kaybolmuş ya da basılmamıştır bu oyun.

24 haziran. Ünlü tiyatro oyuncusu Margarita Xirgu, Barcelona'nın Goya tiyatrosunda, **Mariana Pineda'yı** oynar. Lorca ile Catalunyalı büyük sanatçı arasında sıkı bir işbirliğine yolaçar bu oyun. Ertesi gün, başta Salvador Dali olmak üzere, dostlarından birçoğu, Dalmau galerisinde Lorca'nın 24 desenini içeren bir sergi açarlar.

Ağustos sonu. Endülüs. Federico bir zehirlenme geçirir. Malaga'da deniz kıyısına yerleşir. Dali'nin Catalan dergisinde yayımlanmış bir şiirine hayran olur ve ilerde çıkaracağı Gallo'nun bir sayısını büyük dostuna ayırmayı düşünür.

12 ekim. Margarita Xirgu topluluğu Madrid'in Fontalba tiyatrosunda Mariana **Pineda'yı** oynar.

Aralık. Büyük torero ve edebiyatsever Ignacio Sanchez Mejias'ın girişimiyle, Sevilla'daki bir edebiyatçılar topluluğu, Damaso Alonso, Jorge Guillen, Gerardo Diego, Rafael Alberti, José Bergamin vb., Lorca'yı şiirlerini okumaya çağırır. Ozan Luis Cernuda ile tanışır. Gongora'nın üç yüzüncü ölüm yıldönümü dolayısıyle **La imagen poetica** de **Don Luis Gongora** (Don Luis Gongora'da şiirsel görüntü) konulu bir konferans verir.

1928

Şiirlerini ve desenlerini, Salvador Dali'nin şiir ve desenlerinin de yer alacağı bir kitapta yayımlamayı düşünür. Ama Dali Paris'e gider.

8 mart. Gallo dergisinin çıkışı. Horoz'un doğuşunu kutlamak için hazırlanan şölen Granada'ya canlılık getirir. Derginin ilk sayısı (ki içinde Lorca'nın **Bu horozun öyküsü** adında gülünçlü bir yazısı vardır) iki günde kapışılır. Kahvelerde, sanat çevrelerinde, evlerde ve Üniversite'de «horozcular»la «horozculara karşı olanlar» arasında tartışmalar alır yürür.

Nisan. Horoz'un ikinci sayısı. Lorca iki skeç yayımlar bu sayıda: **La doncella, el marinero y el estudiante** (Genç kız, denizci ve öğrenci), **El paseo de Buster Keaton** (Buster Keaton'un gezisi). Derginin 3. sayısı... çıkmaz.

Ağustos. Revista de Occidente'de **Primer romancero gitano** (İlk çingene romanserosu) yayımlanır. Olay son yüzyıl İspanyol şiirinin en büyük başarısıdır. Şiirin pek kısa zamanda yaygın bir üne kavuşmasından canı sıkılan Lorca ötekileri yayımlamaktan vazgeçer. Arada, 1926'dan beri geçirmekte olduğu duygusal bunalımlar daha da artmaya başlamıştır.

Eylül. Gerçeküstücü bir anlayışla yazdığı **Nadadora sumergida** (Sulara gömülmüş yüzücü kız) ve **Suicidio en Alejandria** (İskenderiye'de intihar) adh düzyazı şiirlerini ve **Mariana Pineda**'yı yayımlar. **Oda a Sesostris** (Sesostris'e od) ve **Academia de la rosa y del frasco de tinta** (Gül ve mürekkep hokkası deseni) şiirlerini bastırır. (Bu sonuncu şiir kaybolmuştur).

11 ekim. Granada ateneosunun yeni çalışma dönemini **Imaginacion, inspiracion y evasion en la poesia** (Şiirde imgelem, esinlenme ve kaçış) adlı bir konferansla açar.

27 ekim. Granada'da «çağdaş resim denemesi» adıyla verdiği bir konferansta Salvador Dali'den ve Joan Miro'dan gösterdiği resimler büyük bir gürültü koparır.

13 kasım. Madrid. Konferanslar ve Dersler Derneğinde **Las nanas infantiles** (Ninniler) konulu güzel bir konferans verir.

1929

Ocak. Cipriano Rivas Cherif'in yönettiği tiyatro topluluğu **Amor de Don Perlimplin**'i (Don Perlimplin'in aşkı'nı) oynayacağını bildirir.

Şubat. Canciones'in genişletilmiş ikinci baskısı. Madrid'-

de, Lyceum Club'de «Şiirde imgelem, esinlenme ve kaçış» konulu konferans.

Mart. Madrid'de, Şilili diplomat Carlos Morla Lynch ile tanışır.

29 nisan. Granada'da Mariana Pineda'nın ilk oynanışı.

18 mayıs. Alhambra sarayında kendisi için düzenlenen şiir gecesinde kitaplarından parçalar okur. El Caracol topluluğunun hazırladığı Perlimplin oyunu sansürce yasaklanır.

Haziran. Granada'dan Carlos Morla'ya yazdığı mektupta artık içinin rahatladığını, hava değiştirmek amacıyla, eski öğretmeni ve dostu Fernando de los Rios'a New York'a dek eşlik edeceğini bildirir. Madrid'de dostlarının düzenlediği veda şöleni: Vicente Aleixandre. J. Torres Bodet, Pedro Salinas, Leon Sanchez Cuesta, Rafael Alberti vb. Yolculuğa haziran başlarında çıkılır. Yol: Paris, Londra, Oxford, İskoçya, New York. Federico, Columbio Üniversitesi'nde öğrenci.

Temmuz. Walt Whitman çevirmeni Leon Felipe ile dostluk. Yeni Dünya'nın büyük ozanını onunla tanır. Amerika'da ilk şiirlerini yazar.

Ağustos. Edem Milis gölü kıyısındaki Vermont'da kalış. «Eşsiz bir görünüm, ama alabildiğine hüzünlü.»

Yaz sonları. Angel del Rio ailesiyle birlikte Catskill dağlarında kalır.

Güz. Üniversiteye dönüş. İngilizce öğrenmekten birkaç başarısız deneme sonunda vazgeçer ve arkadaşlarına yurdunun halk türkülerini öğretmeyi bir yabancı dil öğrenmeye yeğ tutar. Kentin bütün müzelerini, tiyatrolarını, sinemalarını dolaşır, göçmen mahallelerini, özellikle de Harlem'i gezer; oradaki caz müziğine «cante jondo» kadar vurulur. Bu müzik, ona göre, insan ruhu, insan duyarlığı, insan sıcaklığı ile yoğrulmuştur. Bunun ötesinde, Amerikan uy-

garlığı (büyük bunalım yılıdır o yıl) para ve makine zorbalığıdır ancak. Sürgünde sanır Lorca kendini orada. Ölüm duygusu başını döndürürcesine kavrar içini. Var gücüyle yazar. Bir mektubunda «iki şiir kitabım, bir de tiyatro oyunum var» der. Amerika'ya gelen Damaso Alonso, Ignacio Sanchez Mejias ve La Argentina ile buluşur New York'da.

16 ekim. La Argentina için New York'taki İspanyollar Derneği'nin düzenlediği şölene katılır. Orada Cante jondo'dan şiirler okur, kısa bir süre sonra da bunları ince bir kitap halinde ve ünlü dansçıya bir sunu yazısı ile yayımlar.

1930

Ocak. Başbakan Primo de Rivera, ülkenin bozulmuş malî durumu üzerine başgösteren muhalefeti silâh gücüyle kırmış, suçlamalar karşısında da istifa etmek zorunda kalmıştır.

Mart - nisan. İspanya - Küba Kültür Derneği'nin çağrılısı olarak gittiği Küba'da kendini anayurdunda sanır Lorca. Çeşitli konferanslar verir: **Teoria y juego del duende** (Duende kuramı ve oyunu. «Duende» şiirde büyü, çekicilik, incelik gibi anlamlara geliyor burada.) **Soto de Rojas** ve **Lo que canta una ciudad de noviembre a noviembre** (Bir kent kasımdan kasıma nasıl şarkı söyler), **Las nanas infantiles** (Ninniler). **Publico** (Halk) adında gerçeküstücü bir oyuna başlar orada; 1934'de yayımladığı birkaç parçası biliniyor ancak bu oyunun. **Asi que pasen cinco anyos** (Aradan beş yıl geçince) oyununun kimi sahnelerini yazar.

Haziran. III. Alfonso adlı yolcu gemisiyle İspanya'ya döner. Yurdunu siyasi bir kaynaşma içinde bulur. Başbakan Primo de Rivera 30 ocakta iktidardan çekilmiştir. Demokrat eğilimliler, general Berenguer'in yarı diktatörlüğü altında, cumhuriyeti kurmaya hazırlanmaktadır. Unamuno'nun sürgünden parlak dönüşü. Lorca, La Argentina ile bir-

likte, bir müzik şöleni işini yoluna koyar; şölende danslar ve kendi bestelediği şarkılar yer alacaktır.

24 aralık. Margarita Xirgu topluluğu, Madrid'de, **La zapatera prodigiosa** oyununu oynar.

1931

Ocak. Sonradan **Ozan New York'da** kitabına girecek olan **Ruina, vida, muerte, New York** (Yıkıntı, boşluk, ölüm, New York) şiirini yayımlar. (Şiirin adını **Oficina y denuncia**: «Eczane ve ihbar» diye değiştirecektir.)

Mart. Residencia de Estudiantes'de **Ozan New York'ta**'dan parçalar okur.

12 nisan. Belediye seçimlerini büyük kentlerde cumhuriyetçiler kazanır, kral III. Alfonso da, tahtından feragat etmeksizin, yurt dışına kaçar.

14 nisan. Madrid'de cumhuriyet ilân edilir. Sokaklardan bağıra bağıra «marseillaise»i söyleyen kalabalıklar geçer. Devrim komitesi başkanı, eski monarşist Alcala Zamora Madrid'de kurulan geçici hükümetin başına getirilir.

28 haziran. Daha önce kilisenin yetkilerini sınırlayan, kiliselerle manastırların yakılmasına, yağmalanmasına göz yuman hükümet, «Cortes»lerin (siyasi yönetim kurulunun) seçimlerini yaptırır. Seçimleri solcular kazanır.

Yaz. Lorca, 1922'de başladığı **Poema del cante jondo**'yu (Cante jondo şiiri'ni) yayımlar. Salamanca'da, Coruna'da bu kitabın ön çalışmalarıyla ilgili bir konferans verir. Granada'da **Retablillo de Don Cristobal**'i (Don Cristobal'in küçük oyunu'nu) ve **Aradan beş yıl geçince**'yi bitirir.

Ekim. Alcala Zamora'nın istifası. Solcuların ileri gelenlerinden ve cumhuriyetçi hareketin başı Azanya hükümet başkanlığına seçilir.

4 ekim. Lorca son oyununu Madrid'de, Carlos Morla'nın

evinde, seçkin bir topluluk karşısında okur. Bütün İspanya'yı dolaşıp seçkin, klâsik oyunlar oynayacak bir tiyatrodan söz açar Morla'ya. Adını da koymuştur bu gezici tiyatronun: La Barraca. **Divan del Tamarit** (Tamarit divanı) kitabını baskıya hazırlar.

1932

Mart. İspanya'yı dolaşarak konferanslar verir: Madrid, Sevilla, Valladolid, San Sebastian, Santiago de Compostela, Salamanca ve bu kentin üniversitesinde rektörlük etmekte olan Unamuno ile görüşme.

10 temmuz. Ulusal eğitim bakanı Fernando de los Rios'un onayı ve para yardımıyla kurduğu gezici üniversite tiyatrosu La Barraca, İspanya'yı köy köy dolaşıp devrimci bir anlayışla büyük İspanyol klasiklerinden temsiller vermeye başlar: Calderon'dan **La vida es suenyo** (Yaşam bir düştür), Lope de Vega'dan **Fuenteovejuna**, Molina'dan **El burlador de Sevilla** (Sevilla çapkını) ve Cervantes'den kısa güldürüler.

15 temmuz. San Juan del Duero kasabasında **Yaşam bir düştür** oyunu. Temsil genç kıralcıların saldırısı üzerine yarıda kalır.

Temmuz ağustos. Galicia, Santader, Asturias gibi bölgelerde temsiller, Federico, her yılki gibi, yazın bir kısmını Granada yakınındaki Huerta de San Vicente'de, kendi baba evinde geçirir, burada üç perdelik bir trajedi yazar: **Bodas de sangre** (Kanlı düğün).

10 ağustos. Ordu içinde baş gösteren muhalefetin bastırılması. Ardından da, hükümetin durumunu güçlendirmek için, latifunda topraklarını halka dağıtmak üzere, bir tarım reformu yasasının oylanması.

17 eylül. Lorca Madrid'de, Morla'ların evinde **Kanlı düğün**'ü okur.

7 - 8 ekim. Üniversite'nin dört yüzüncü kuruluş yılı dolayısıyle Granada'da La Barraca'nın **Yaşam bir düştür** oyunu temsilleri. 25, 26, 28 ekimde ve 1 kasımda Madrid'de temsiller.

16 aralık. Ritz otelinde Ozan New York'ta'dan parçalar okur.

19 aralık. Madrid'de Cumhurbaşkanı ve milletvekilleri önünde La Barraca'nın «resmî» temsili: **Yaşam bir düştür** ve Cervantes'in kısa güldürüleri. Yıl sonlarında Alicante, Murcia gibi bölgelerde temsiller. 31 aralıkta, Alicante'de, Ulusal Eğitim Bakanı Fernando de los Rios'un da hazır bulunduğu en parlak temsil: **Yaşam bir düştür.** Lorca seyircilere oyunu sunduktan sonra **Yılan, Gölge** ve **Yanlış** rollerini oynar.

1933

Yıl başları. Santiago de Compostela'da **Ozan New York'ta** üzerine konferans ve şiirlerden örnekler. Bir halk şarkıları gecesi: Piyanoda eşlik eden, Federico.

Şubat. Valencia. La Barraca'nın bağlı bulunduğu U.F.E.H. kongresi. Kadro az çok yenilenir, biraz daha «sola» kaydırılır.

8 mart. Madrid. Beatriz tiyatrosunda Josefina Diaz de Artigas topluluğunun sunduğu **Kanlı düğün.** Seyirciler arasında Unamuno, Vicente Aleixandre, Luis Cernuda, Jorge Guillen, Pedro Salinas, Manuel Altolaguirre gibi ünlü yazarlar, ozanlar vardır. Oyun yakında parlak başarılar kazanacak, Lorca da babasına yük olmadan yaşayabilecek bir gelir kaynağına kavuşacaktır böylece.

5 nisan. Madrid. **Amor de Don Perlimplin con Belisa en su jardin** (Don Perlimplin'in Belisa ile bahçesinde sevişmesi) oyununun ilk temsili.

Mayıs. Carlos Morla'ya ilerde yazmayı düşündüğü **Yer-**

ma adlı oyundan ve **Romeo ile Julieta** adlı operetten söz açar.

Haziran. Manuel de Falla'nın **El amor brujo**'sunun (Büyücü aşk'ının) sahneye konulma çalışmalarına katılır.

30 haziran. Valencia'da, Cervantes ve Lope de Vega'dan toplumcu bir yorum katarak özetlediği oyunlarla La Barraca temsilleri.

Temmuz. Bir gazeteciye açıkladığına göre, **Kanlı düğün,** İspanya toprağından çıkaracağı bir dram üçlemesinin ilkidir, ikincisi kısır kadınla ilgili olacaktır **(Yerma)**, üçüncüsü de **La destruccion de Sodoma** (Sodom'un yerle bir edilişi).

15 ağustos. Walt Whitman'a od Mexico'da 50 nüsha basılır.

13 - 20 ağustos. La Barraca'nın, Santander kenti yöresinde, Uluslararası Yaz Üniversitesi için halk temsilleri.

Eylül. Ozanın ailesi başkente yerleşir. **Kanlı düğün,** Buenos Aires'de, Lola Membrives topluluğunca oynanır. Başarı öyle büyüktür ki Lorca Arjantin'e gitme isteği duyar.

13 ekim. Ozan, dekorcu Fontanals ile oraya varır. Arjantin'de, Uruguay'daki kısa bir eğlenme dışında, 27 mart 1934'e dek kalacaktır. Çok sürmez, başkentteki sanat çevrelerinin gözbebeği olur çıkar. Her yerde kendisi için şölenler, ağırlamalar düzenlenir. Şiiriyle, sanatıyla ilgili bir dizi konferans verir Lorca. Buenos Aires Pen Club'ında, Nikaragualı ozan Ruben Dario üzerine, Pablo Neruda ile birlikte bir konuşma yapar.

29 ekim. Madrid. José Antonio Primo de Ribera «Falange Espanyola»yı kurar. (Askerî düzende, aşırı milliyetçi, siyasi bir örgüttür bu. Kapitalizmle sosyalizm arası bir tutumla, «büyük, bölünmez ve hür İspanya» sloganıyla ortaya atılmıştır.

Kasım. Yeni seçimleri sağcılar çoğunlukla kazanır. Gil Robles yönetimindeki Halk Hareketi partisinin temsil ettiği düzen isteği, Alcala Zamora'nın Azanya hükümetine karşı yürüttüğü muhalefet gibi durumlar, Azanya'nın devrilmesine, kurucu Cortes'lerin dağılmasına ve bu seçimlere gidilmesine yol açmıştır.

21 kasım. Kanlı düğün'ün 100. temsili ve yazarına Arjantin halkının gönül borcunu belirtmek amacıyla verilen şölen. Lorca bu şölende **Cante jondo**'dan ve **Romancero**'dan parçalar okur.

15 aralık. Lola Membrives **Kunduracı güzel**'ini oynar. Oyuna, Lorca'nın sahneye uyguladığı üç İspanya halk şarkısı eklenmiştir.

1934

12 ocak. **Mariana Pineda**'nın oynanışı. Bir hastalık yüzünden temsilleri yarıda bırakan Lola Membrives 1 martta **Yerma** ile perdelerini yeniden açacağını müjdeler. Lorca Uruguay'da bu oyuna çalışır (ocak sonu ile şubatın on beşi arası) ama bitiremez. Başkent Montevideo'da İspanya elçisi ve birtakım ileri gelenler ağırlar onu. Şiiriyle ilgili konferanslar verir Lorca.

13 şubat. Falange Espanyola «Juntas de Ofensiva Nacional Sindicalista» ile (Millî Sendikacı Hücum Cuntaları ile) birleşir ve milliyetçi ayaklanmaya katılır.

Şubat sonu. Lorca Buenos Aires'e döner. Komedi tiyatrosunda Lope De Vega'dan uyarladığı **La dama boba**'yı (Budala genç kız'ı) okur.

1 mart. Lola Membrives'in ozana veda oyunları. **Mariana Pineda**'dan bir bölüm, **Kunduracı güzeli**'nden ilk sahne, **Kanlı düğün**'den son sahne. Lorca da o gece **Yerma**'nın ilk perdesini okur. Mart ortalarında, Lola Membrives topluluğundaki oyuncuların da yardımıyla, kukla gösterile-

ri düzenler. Buenos Aires başarısı Latin Amerika'da hiçbir ozanın görmediği olağanüstü bir başarıdır. Nerdeyse tanrılaştırılır orada. İspanyolca konuşan bütün ülkelerin temsilcilerinin de katıldığı gösterişli bir oturumda, halk önünde, «İspanya edebiyat elçisi» sanı verilir kendisine.

27 mart'da Lorca dekorcu Fontanals ile birlikte Buenos Aires'ten ayrılır. Azanya kabinesi —Fernando de los Rios'un Ulusal Eğitim Bakanlığı ettiği kabine— iki yıl işbaşında kalacak sağcı bir koalisyonla düşmüştür. (Bu döneme «bieno negro» deniyor: «iki kara yıl.) Toplumsal çalkantı büyür. Asturias'lı maden işçilerinin ayaklanması silah gücüyle bastırılacaktır. Ozanın dönüşünü dostlarıyla hayranları Madrid'deki Florida otelinde kutlarlar. Lorca da gönül borcunu belirtmek için toplantıdakilere bir kukla gösterisi sunar.

Haziran. Pablo Neruda Madrid'e yerleşir. İki ozan karşılıklı bir hayranlıkla yeniden buluşur.

Temmuz. Lorca **Yerma**'yı bitirir. La Barraca'nın temsilleri için gittiği Jaca'da, halkın taşkınlığı yüzünden, oyunlar kaldırılır; solcu siyasî takımlara bağlı birtakım kişiler, yer bulamadıkları için, gösterilere kalkışmışlardır.

11 ağustos. Ünlü boğa güreşçisi Ignacio Sanchez Mejias'ın Manzanarès arenasında ölümü. Lorca ünlü **Llanto**'sunu (Ağıt'ını) yazar. Ay ortalarında, Santander yöresinde, açık havada verilen La Barraca temsilllerini yönetir.

4 kasım. Morla'ların evinde **Ignacio Sanchez Mejias'a ağıt**'ını okur, 3 aralıkta da **Yerma**'yı.

15 aralık. Madrid'in El Sol gazetesinde yayımlanan bir görüşmede **Donya Rosita**'ya çalıştığını söyler; inancına göre tiyatro, toplumsal eşitsizliğe karşı direnen halkın eğitimi için bir araçtır. «Hep yoksullardan yana oldum, der, hep öyle olacağım.»

29 aralık. Margarita Xirgu, Espanyol tiyatrosunda, Yer-

ma'yı oynamaya başlar. Ünlü oyuncunun toplumsal görüşlerine içerleyen siyaset çevrelerinin el altından desteklediği birtakım topluluklar oyunun kazandığı büyük zaferi boşu boşuna baltalamaya çabalamaktadır.

1935

Lorca yeni oyunu **Sodom'un yerle bir edilişi**'ni hemen hemen bitirdiğini söyler.

25 ocak. Lope de Vega'nın üç yüzüncü ölüm yıldönümü dolayısıyle, Club Anfistora topluluğu, adı geçenin **Peribanyez** adlı oyununu oynar. Yöneten: Lorca. Oyunun şarkılarını besteleyen: Lorca. O gece bir de konferans verir: **İspanyol tiyatrosunda eğilimler ve gelenek.**

Şubat. Madrid. Bir gazeteciye açıkladığına göre, **Introduction a la muerte** (Ölüme önsöz) adını taşıyacak 300 şiirlik bir kitapla savaşı kötüleyici bir oyun düşünmektedir.

27 şubat. Arjantinli oyuncu Lola Membrives Madrid'de **Kanlı düğün**'ü oynar. Lorca da tiyatrodadır. Başarı öyle büyüktür ki, halk coşar, salon yıkılır alkıştan. **Kundura**cı güzeli'nin 18 marttaki oynanışında da seyircilerin aynı coşkunluğuyla karşılaşır Lorca.

18 mart. Madrid. **Yerma**'nın 100. temsili dolayısıyle Espanyol tiyatrosunda **Ingacio Sanchez Mejias'a ağıt**'ı okur.

2 nisan. **Yerma**'nın son temsili.

11 mayıs. Miguel Prieto yönetimindeki «La Tarumba» kukla tiyatrosu, Kitap Fuarı'nda, **Don Cristobal'in küçük güldürüsü**'nü büyük bir başarıyla oynar.

Mayıs sonu. **Ignacio Sanchez Mejias'a ağıt** José Caballero'nun desenleriyle yayınlanır.

Haziran başı. Lorca, Morla'ların evinde, yeni bitirdiği **Donya Rosita la soltera**'yı (Gelinlik Donya Rosita'yı) okur. New York'da **Bitter oleander** (Kanlı düğün) oynanmaya

başlar. Madrid'de «Frente Popular»ın (sosyalist ve radikal partiler birliği anlamına gelen «Halk Cephesi»nin) kuruluşu.

14 haziran. Lorca, Pablo Neruda onuruna, ozanın yeni çıkan kitabı **Residencia en la tierra** (Yeryüzü konutu) nedeniyle, bir toplantı düzenler. Tanınmış ozanlar, yazarlar katılır bu toplantıya.

Yaz. Granada, Madrid ve Santander'de La Barraca temsilleri.

Eylül. Barcelona'da Lorca'nın en parlak günleri: **Kanlı düğün, Donya Rosita,** Lope de Vega'dan uyarladığı **Budala kız.** Ardarda şiir okuma günleri, konferanslar.

17 eylül. Barcelona'da **Yerma**'nın oynayışı. Olağanüstü bir başarı. Sonra İspanya ile ilgili bir film, siyasi bir trajedi tasarlar. **Budala kız**'ın siyasi tutuklular yararına Olimpia tiyatrosunda verilen ilk temsiline Catalunyalı yazar Ambrosi Carrion ile birlikte başkanlık eder.

Ekim. Yedi yıllık ayrılıktan sonra Salvador Dali'ye kavuşur. Bir oyun yazmayı, dekorlarını da birlikte yapmayı kararlaştırırlar.

6 ekim. Halk Ansiklopedisi Topluluğu'nun çağrısı üzerine, daha çok işçilerin bulunduğu tıklım tıklım bir salonda **Canciones**'den, **Cante jondo**'dan, **Romancero gitano**'dan parçalar okur. Margarita Xirgu da **Ignacio Sanchez Mejias'a ağıt**'ı söyler.

24 ekim. Olimpia tiyatrosundaki hıncahınç bir kalabalık (8000 kişi) önünde Margarita Xirgu onuruna verilen gala. Gene siyasi tutuklular yararına, gene Lorca'nın ve Catalunyalı birkaç yazarın yönetimi altında.

Kasım. Barcelona'da **Kanlı düğün** temsilleri.

12 aralık. **Donya Rosita**'nın Margarita Xirgu topluluğun-

ca oynanışı. **Kanlı düğün**'ü, **Yerma**'yı aratmayan bir başarı.

19 aralık. Margarita Xirgu topluluğu Barcelona radyosunda **Donya Rosita**'nın ilk perdesini oynar. Aynı gün Lorca, Casa del Medico'da müzikli bir konferans verir: **Bir kent kasımdan kasıma nasıl şarkı söyler.** Kendisi de şarkı söyler, piyanoda eşlik eder ve konferansının sonunda **Divan del Tamarit** (Tamarit divanı) adını vereceği kitaptan şiirler okur.

22 aralık. Çiçekciler sendikası yararına oynanan **Donya Rosita** temsiline bir yerlere sığmayan koca koca çiçek demetleri gelir.

23 - 24 aralık. Catalan yazarlarının, sanatçılarının verdiği bir şölende Lorca, bir gazeteci dostuna, Margarita Xirgu topluluğu ile Meksika'ya gitme tasarısından söz açar.

1936

21 ocak. **Kanlı düğün** Cruz y Raya yayınları arasında çıkar.

18 şubat. Yeni seçimleri Halk Cephesi ezici bir çoğunlukla kazanır. Sonuç öyle şaşırtıcıdır ki, sağ cephe iktidarı hemen bırakır. Azanya yeniden hükümet başkanlığına getirilir.

7 mart. Lorca San Sebastian ateneo'sunda **Çingene romanserosu** üstüne bir konferans verir, örnekler okur. Ertesi gün, aynı kentte, ozan Gabriel Celaya'ya daha kesin bir şiir biçimine dönme isteğinden söz açar. **Karanlık aşka soneler** adı altında toplayacağı şiirlere çalışmaya başlar.

5 nisan. Madrid radyosunda «Granada'nın kutsal haftası» adlı bir konuşma yapar.

7 nisan. Bir Madrid gazetesinin soruşturmasına, toplumsal sorunları açık açık tiyatroya getirme isteğini bildirir.

1922'de yazdığı **Primeras canciones**'i (İlk şarkılar'ı) kitap halinde yayımlar.

9 - 14 nisan. La Barraca, Barcelona'da, Lorca'nın katılmadığı dört temsil verir. Topluluğun bağlı olduğu F.U.E.H. genel yazmanlığı ile Lorca arasındaki bir uyuşmazlıktan söz ederler.

10 mayıs. Azanya Cumhurbaşkanlığına seçilir. Ama orduya, José Antonio Primo de Rivera'nın falanjına, general Morla'nın carlosçularına ve kıralcılarına dayanan muhalefet, parlamento dışında, Sanjurjo ve Calvo Sotelo yönetiminde bir araya gelir. Siyasi hava iyice ağırlaşmıştır. O günlerde Lorca kimi İspanyol yazarlarının kaleme aldığı bir bildiriyi, faşizmi kötüleyen bir bildiriyi imzalar.

22 mayıs. Fransız Halk Cephesi'nin temsilcisi olarak gelen üç yazar onuruna verilen şölene katılır. Bunlar André Malraux, Jean Cassou ve Henri R. Lenormand'dır. İki yüz kişilik şölende iş başındaki hükümetin birçok bakanı da bulunur. Hep bir ağızdan **marseillaise** söylenir.

Haziran. Club Anfistora tiyatrosunda **Aradan beş yıl** geçince oyununun provalarına çalışır Lorca.

10 haziran. Bir gazeteciyle konuşmasında: «Herkesin kardeşiyim ben, der; soyut bir milliyetçilik fikri uğruna kendini harcayan adamı sevmem.»

19 haziran. La casa de Bernarda Alba (Bernarda Alba'nın evi) oyununu bitirir ve birkaç gün sonra doktor Eusebio Oliver'in evinde, Damaso Alonso, Jorge Guillen, Guillermo de Torre gibi ozan arkadaşlarına okur.

Temmuz. Siyasi durum iyiden iyice gerginleşmiştir: faşistlerin giriştiği kıyımlar, adam öldürmeler, halk misillemeleri, genel grevler, kilise yakmalar... Siyasi eylemin merkezi sokaktır şimdi.

12 temmuz. Sağcı muhalefetin başı Calvo Sotelo'yu polis

görevlileri vurmuştur. Lorca kararsızdır. Margarita Xirgu ve topluluğunun yanına, Meksika'ya mı gitse, «San Federico» bayramını ailece kutlamak üzere Granada'ya mı dönse? Ozan arkadaşlarından Luis Rosales Granada'ya dönmesini öğütler: en iyi yol budur.

16 temmuz. Dostlarına «hepimizi Tanrı esirgesin!» diyerek, Luis Rosales'le birlikte, Madrid'den ayrılır. Ertesi gün Granada'ya varırlar. Lorca baba çiftliği Huerta de San Vicente'ye çekilir.

17 temmuz. Calvo Sotelo'nun öldürülmesi üzerine, Fas'taki, Kanarya Adaları'ndaki İspanyol garnizonları (toplam 35.000 kişi) Madrid'deki cumhuriyet hükümetine başkaldırırlar.

18 temmuz. Ayaklanmayı başlatan general Sanjurjo bir uçak kazasında ölmüştür. Kanarya Adaları valisi general Franco başkaldıran birliklerin başına geçer. İsyanın katolik ve milliyetçi kuruluşlarca benimsenmesi üzerine Burgos, Zaragosa, Valladolid birlikleri de Franco'nun safına katılır.

19 temmuz. Asi generaller İspanya'nın güney kesimini ellerine geçirirler. Cumhuriyetçi Granada valisi Cesar Torres Martinez Halk Cephesi'nin ve sendikaların kendisinde ısrarlı silah isteğini geri çevirir.

20 temmuz. Askerî bölgenin komutanı ve Franco'nun dostu general Campins Granada'nın büyük bir kısmını kolayca elde eder. Franco'cu general Valdés de oraya vali olarak yerleşir. Hemen ardından «falange»ciler, askerî kıyım örgütlerinin yanısıra, «şüpheli kişiler»i temizleyecek bir özel Escuada Negra (Kara Müfreze) kurarlar; bu örgütün başında Ramon Ruiz Alonso diye bir Halk Hareketi partisi milletvekili vardır, Ideal adlı Granada gazetesinin eski dizgi işçilerinden, aşırı sağcı bir adam. Kara Müfrezeler, daha ilk günlerde, «hareketin düşmanı»

saydıkları yüzlerce kişiyi ortadan kaldırırlar. Granada'da olduğu gibi, bütün İspanya'da kitle halinde kurşuna dizmeler, toptan yargılamalar alır yürür.

Ağustos. Lorca, başlangıçta, Huerta de San Vicente'de patırtıdan kurtulduğunu sanır. Ama çok geçmez, silâhlı iki adam gelir ve bir yere savuşmamasını bildirir. Bu kuşkulandırıcı ziyareti bir tehdit mektubu izler. Lorca'nın ailesi Luis Rosales'e koşarlar. Rosales, iki kardeşiyle birlikte, Granada «falange»sini yönetmektedir. Tez Huerta'ya gelir. Konuşurlar. Ne yapsak dersin? Lorca Granada'dan kaçmak istemez. Manuel de Falla'nın evine de sığınmak istemez. başına iş açmayayım diye. Kız kardeşi Concha'nın aklına gelir: Ağabeyi Rosales'lerde kalsa daha uygun düşmez mi? Hem de oraya gelip gidenlerin siyasi kefilliliğinden yararlansa?

9 ağustos. Lorca o akşam arkadaşının evine yerleşir. Üç beş gün geçmeden o iki adam yeniden Huerta'ya gelir. Concha ağabeyinin Rosales'lere şiir okumaya gittiğini söyler. Rosales'lerin kapısını çalarlar. Üç kişidirler bu kez. Biri Ramon Ruiz Alonso'dur, öbür ikisi de Halk Hareketi örgütünden Juan Trescastro ile Garcia Alix'tir. Ama evde kimse yoktur. Hizmetçi, ozanın gelip gittiğini saklamaz ama, nereye gitiğini bilmemektedir.

16 ağustos. Concha'nın kocası, Granada'nın sosyalist belediye başkanı Manuel Montesinos, o gece sabaha doğru, 29 tutuklu ile, mezarlıkta kurşuna dizilmiştir. Akşam geç vakit Franco'cu Granada hükümetinin polisleri Lorca'yı ele geçirip içeri atarlar. Baba Garcia bütün gece boşu boşuna arar oğlunu. Ertesi gün Luis arkadaşının bulunduğu yeri öğrenir öğrenmez, Üniversite karşısındaki Duquesa sokağında karargâh kurmuş olan sivil hükümete koşar. Vali Valdés Guzman: «Üzülmeyin, der, bir kolayına bakarız. Buyurun gidin!» Luis'in içine su serpilmiştir.

17 ağustos. Ünlü İngiliz romancısı H. G. Wels, tutuklunun

yaşamının güvence altına alınmasını sağlamak için, vali Valdés'e, uluslararası Pen Club adına bir telgraf çeker. Luis Rosales'in kardeşi Miguel validen bir görüşme ricasında bulunur.

18 ağustos. Lorca bir papaz görmek istediğini bildirir Miguel'e.

19 ağustos. Miguel kara haberi getirmekte gecikmez. Aynı gün, ayaklanma başladığından beri evinden çıkmayan Manuel de Falla, dostunun tutuklandığını öğrenince, her türlü tehlikeyi göze alarak valiliğe çıkar. Yanına verilen görevli genç —Enrique Gomez Arboleye— kalemlerden sorup soruşturur ve kirpikleri ıslak döner. Olan olmuştur.

Ölüm kamyonu şafak sökerken geçmişti. Federico ile birlikte otuz otuz beş kurban götürüyordu. Sierra yamacındaki Viznar'a geldi. Ortalık çepçevre mahpus barakalarıyla doluydu. Birkaç dakika kaldı. Sonra Fuente yolu üzerinde Alfacar'a doğruldu. Hükümlüleri indirdiler; dağda, bir çukur kenarında kurulmuş tabyaya tırmandırdılar. Federico kurşunlarla delik deşik devrildi. Ölüm tutanağında şu satırlar var: «Savaşın doğurduğu yaralar yüzünden ölmüş olup, cesedi 20 ağustosta Viznar - Alfacar yolu üzerinde bulunmuştur.»

KAYNAKLAR:

Federico Garcia Lorca, Obras completas. Aguilar, Madrid; 1969.

La reprecion nacionalista de Granada en 1936 y la muerte de Federico Garcia Lorca, Ian Gibson, Ruedo Iberico, Paris; 1971.

Larousse Universal Ilustrado. Librairie Larousse, Paris; 1967.

Lorca, André Bélamich. La Bibliothèque Idéale. Gallimard, Paris; 1962.

Lorca, Carlos Edmundo Ory. Editions Universitaires, Paris; 1967.

ŞİİR SANATI

(Gerardo Diego'ya, ağızdan)

Ama ne diyeyim sana şiir üzerine? Ne diyeyim bu bulutlar, bu gökler üzerine? Görmek, görmek, görmek onları, görmek onu, işte o kadar. Anlayacaksın bir ozanın şiir üzerine hiçbir şey diyemeyeceğini. Eleştirmecilerle hocalara bırakalım bu işi. Ama ne sen bilirsin ne ben ne de başka bir ozan şiirin ne olduğunu.

İşte işte; bak. Ellerimde taşıyorum ateşi. Anlıyorum onu, çok iyi çalışıyorum onunla, ne var ki edebiyatsız anlatamıyorum. Bütün şiir sanatlarını tanıyorum; beş dakikada bir düşünce değiştirmesem anlatabilirim de onu. Bilmiyorum. Günün birinde çok kötü şiire de bayılabilirim, bugün kötü müziği sevdiğim (sevdiğimiz) gibi. Geceleyin Partenon'u yakacağım, ertesi gün yeniden kurmak üzere, hem de hiç bitiremeden.

Konferanslarımda şiir üzerine konuştuklarım oldu, ama tek söz açamayacağım şey kendi şiirim. Yaptığım işin bilincinde olmayışımdan değil. Tersine, Tanrı —ya da Şeytan— yardımıyla ozan olduğum ne denli doğruysa, işçilik, çaba ve şiir denen şeyin tam bilinciyle olduğum da o denli doğrudur.

2.

ŞİİRLER

ŞİİRLER KİTABI
(LIBRO DE POEMAS)

1921

Kardeşim Paquito'ya

AÇIKLAYICI BİRKAÇ SÖZ

Bu gençlik ateşiyle, acı ve ölçüsüz tutkuyla dolu kitapta, yeniyetmelik ve gençlik günlerimin, şimdiyi hâlâ çok yakındaki çocukluğuma bağlayan o günlerin sahici görüntüsünü sunuyorum.

Bu düzensiz sayfalar gönlümün ve ruhumun candan yansılarıdır, çevrede bakışlarıma yeni yeni doğmuş olan çırpıntılı yaşamın verdiği ayrıntılarla boyalıdırlar.

Elinde tuttuğun bu şiirlerden her birinin doğuşu, okuyucu, çiçeklenen yaşamımın ezgili ağacındaki yeni bir tomurcuğun doğuşuna eştir. Bu özel yaşamıma öylesine sarmaş dolaş yapıtı küçümsemesen iyi olur.

Kusurluluğu ötesinde, kesin sınırlılığı ötesinde, bu kitabın gözüme çarpan birçok erdeminden biri şu olacak: dağlık bir zeminde, bir vadinin çayırlarında yalnayak taban tepmiş tutkulu çocukluğumu bana her an anımsatmak.

FIRILDAK

Güney rüzgârı
yakıcı, esmer
geliyorsun derime
taşıyıp tohumunu
o parıl parıl,
o batmış bakışların
portakal çiçeğine.

Kızıllık veriyorsun aya,
hıçkırıyor seninle
tutsak kavaklar da; geliyorsun ya
geç kalıp öylesine!
Hikâyemin gecesini dürdüm de
rafa kaldırdım bile!

Yok esinti,
inan bana,
dönüp dur yürek,
dönüp dur yürek.

Kuzey yeli,
yelin beyaz ayısı!
Geliyorsun derime
kuzey şafaklarından
bir titreyişle.
o hayalet kaptanlar
giysisi üzerinde,
kahkahalar atarak

Dante sesinle.
Ey yıldız cilacısı!
Geliyorsun ama
geç kalıp öylesine.
Dolabım yosun tuttu,
anahtar yitti işte.
Yok esinti,
İnan bana,
dönüp dur yürek,
dönüp dur yürek.

Kimbilir neredeki
meltemler, yeller, cinler.
Gül sivrisinekleri,
taçyaprağı piramitler.
Alizeler, o hoyrat
ağaçlarda gelişen;
fırtına flütleri,
bırakın beni sizler!
Nice bir ağır zincir
var belleğimde
ve dem çekişleriyle
gün sonunu çizen kuş
tutsak şimdiden.

Gidenler bir daha gelmiyor geri,
herkesin bildiği şey;
ve ışıklı rüzgâr halkı içinde
boş yakınmak, yerinmek.
Kavak, yel tanrısı, öyle değil mi?
Boş yakınmak, yerinmek!

Yok esinti,
inan bana.
dönüp dur yürek,
dönüp dur yürek.

SERÜVEN DÜŞKÜNÜ BİR SALYANGOZUN BAŞINA GELENLER

Bir çocuk tatlılığı
var yumuşak sabahta.
Yerlere uzatıyor
kollarını ağaçlar.
Titrek bir duman sarmış
ekinlerin üstünü,
ipekten yollarını
geriyor örümcekler
—saf billurunda göğün
çizgi çizgi—.
Bir kaynak
yolda şarkı söylüyor
arasında otların.
Ve patikanın bilge
efendisi salyangoz
cahil, kendi halinde
seyrediyor çevreyi.
Doğadaki tanrısal
sessizlik kılmış onu
inançlı ve gözüpek;
ev derdini unutup
gitmeye karar verir
yolun sonuna değin.

Ulaşır gide gide
bir ısırgan, sarmaşık
ormanına. Yaşlanmış
iki dişi kurbağa
hastalıklı ve üzgün
güneşlenir ortada.

«Yeni çıkan şarkılar
—diyordu içlerinden
biri— yararsız.» «Evet
dostum, —öbür kurbağa

yaralı ve yarı kör
doğrular berikini—
sanırdım ki ben gençken
birgün işitse Tanrı
şarkımızı, nasıl da
acırdı. Bildiklerim
—çünkü çok yaşadım ben—
inancımı sarstı da
şarkı söylemiyorum...»

Kurbağalar sızlanıp
sadaka dilenirler
burnu havada geçen
genç bir kurbağacıktan
yara yara otları.

Loş ormanın önünde
ürker bizim salyangoz.
Bağırmak ister, olmaz.
Kurbağalar pek yakın.

«Kelebek mi acaba?»
der yarı kör olanı.
«Küçük boynuzları var
—der öteki kurbağa—
salyangoz bu. Sen nerden
çıktın böyle, salyangoz?»

«Evden geliyorum ya
çabucak dönsem iyi.»
«Amma da ödlek!» diye
bağırır kör kurbağa.
«Şarkı bilmez misin?» «Yok».
der salyangoz. «Ya dua?»
«Bilmem.» «İnanmaz mısın
ölümsüzlüğe peki?»
«O da ne?»
«O, en duru

suda yaşamaktır hep,
zengin yemli, çiçekli
bir otlağın yanında.»

«Ben küçükken, zavallı
ninem demişti bir gün,
ölünce gidermişim
en yüksek dallardaki
en körpe yapraklara.»

«Ne zındıkmış ninen de!
Bak, işin doğrusunu
söyleyelim de inan.»
der kızgın kurbağalar.

Salyangoz inler: «Niçin
gidip görmeyim yolu?
Evet, ölümsüzlüğe
inandım...»
Kurbağalar
dalgın çekilir gider,
salyangoz da kaybolur
ormanda korka korka.

İki sfenks gibidir
dilenci kurbağalar.
Biri: «İnanır mısın
sen ölümsüzlüğe?» der.
«Hayır» der üzgün üzgün
yaralı, kör olanı.
«Niçin inansın diye
söyledik salyangoza?»
«Çünkü... şey, bilmiyorum
—der kör olan kurbağa—
ama içim coşuyor
duydukları inançtan
yavrularım Tanrıya
seslenirlerken arkta.»

Salyangoz geri döner
zavallı. Şimdi yolda
dalgalı bir sessizlik
fışkırır kavaklardan.
Bir de bakar önünde
kırmızı karıncalar.
Uğraşıp didinerek
sürüklüyorlar yerde
duyargaları kopuk
başka bir karıncayı.
Salyangoz da haykırır:
«Karıncalar, az durun!
Nedir bu ettiğiniz
kendi yaldaşınıza?
Olanı söyleyin de
vicdanla yargılayım.
Önce sen anlat, küçük.»

Yarı ölü karınca
der acıklı bir sesle:
«Yıldızları gördüm ben.»
«Yıldızlar da neymiş?» der
karıncalar korkuyla.
Salyangoz düşünceli
yineler: «Yıldızlar mı?»
«Evet —der karınca da—
yıldızları gördüm ben;
tırmandım da en yüksek
ağaca patikada
karanlığımda gördüm
parlayan binlerce göz.»

Salyangoz sorar gene:
«Bu yıldızlar da ne ki?»
«Bunlar, taşıdığımız
ışıklar baş üstünde.»

der karıncalar kızgın.
Salyangoz da: «Bense» der
«bir otları görürüm.»

Duyargalar sallayıp
«Ama biz görmüyoruz.»
çığrışır karıncalar:
«Öldüreceğiz seni,
tembelsin, sapıksın sen,
görevin çalışmakken.»

«Ya, yıldızları gördüm,»
der yaralı karınca.
Salyangoz kesip atar:
«Bırakın şunu gitsin,
işinize bakın siz.
Belli ki çok geçmeden
can verir, baksanıza.»
Derken bir arı geçer
yumuşacık havadan.
Can çekişen karınca

duyar sonsuz akşamı,
«Götürmeğe geliyor
beni bir yıldıza.» der.

Öldüğünü görünce
kaçışır öbürleri.

Altüst olan salyangoz
iç çekip uzaklaşır
kafası sonsuzlukla
karmakarışık. «Gu yolun
yok, der, son bulacağı,
belki de yıldızlara
ulaşır gide gide.
Ama bu yavaşlığım

engel olur varmama.

Düşünmeyim bunları.»
Her şey sis içindeydi,
ölgün güneş ve bulut.
Duaya çağırırdı
herkesi uzak çanlar
ve patikanın bilge
efendisi salyangoz
şaşkın ve allak bullak
çevreyi seyrederdi.

GÜZ ŞARKISI

Bugün içimde belirsiz
bir yıldız ürperişi var,
ama silinip gidiyor
yolum sisin varlığında.
Kanatlarımı kırdı gün
ve üzüntümün acısı
ıslattı tüm anıları
düşüncenin kaynağında.

Güllerin hepsi de beyaz,
acım gibi beyaz öyle,
sadece beyaz güller var
kar yağdı da üstlerine.
Söndü gitti gökkuşağı.
Canlara da kar yağdı hem.
Ve canlara yağan karda
öpüşler, görüntüler var
ya karanlığa gömülen
ya düşünce gündüzüne.

Kayıyor da kar güllerden
canda öyleçe duruyor,
onu yılların pençesi
döndürüyor bir kefene.
Erir mi kar? Ölüm bizi
ne zaman alıp götürür?
Olacak mı başka bir kar,
daha güzel başka güller?

Bir gün gelir mi İsa'nın
Öğrettiği dirlik bize?
Ulaşmayacak mı gizem
hiçbir zaman bir çözüme?

Ya bir kandırmacaysa aşk?
Kim canlandırır yaşamı
eğer ittiyse karanlık
bizi gerçek bilimine
var olmayan iyilikle
yakın kötülüğün belki?

Umut kararır giderse,
yeniden başlarsa Babil,
hangi meşale ışıtır
yolumuzu bu toprakta?

Gök mavisi bir düş ise
ne olur iç temizliği?
Gönlün hali nice olur
okları hiç yoksa aşkın?

Ölüm gerçekten ölümse
ozanlar ne olur peki,
bir de uyuyan nesneler,
ansımadığı kimsenin?

Ey umutların güneşi!
Pırıl pırıl su! Yeni ay!
Çocukların yürekleri!
Taşların katı canları!
Bugün içimde belirsiz
bir yıldız ürperişi var
ve güllerin hepsi beyaz,
acım gibi beyaz öyle.

BAHAR ŞARKISI

I

Çocuklar öyle sevinçli
çıkıyor okuldan,
ılık havaya bırakıp
körpe nisan şarkıları.
Sokağın o ne sevinçtir
kimsesiz derinliğinde!
Yeni gümüş gülüşlerde
ufalanan bir sessizlik.

II

Bağda yürüyorum akşam
arasında çiçeklerin,
bırakarak yol üstüne
kederimin yaşlarını.
Issız tepenin başına
yayılmış köy mezarlığı,
kurukafa tohumları
ekili bir tarla gibi.
Dev kafalara benzeyen
çiçek içinde selviler
oyulmuş göz çukurları
yeşilimsi saçlarıyla
düşünceli, yas içinde
seyrediyor ufukları.

Güneş ve kokuyla yüklü
erişen tanrısal nisan,
altın yuvalarla doldur
bu çiçekli kafaları!

KÜÇÜK ŞARKI

Çiy damlaları birikmiş
kanatlarında bülbülün;
ışıklı ay damlaları,
onun düşünü donduran.

Ve çeşmenin mermerinde
fıskiyenin öpücüğü,
sönük yıldızların düşü.

Küçük kızlar bahçelerden
güle güle diyor bana
ordan geçişimde. Çanlar
güle güle diyor bana.
Kucaklaşan ağaçlar da
yarı karanlıkta. Bense
gözü yaşlı yürüyorum
yol boyunca gülünç, şaşkın,
ele geçmez sonsuzluklar
kurtarıcısı
Cyrano'nun,
Don Kişot'un acısıyla,
bir saat gibi düzenli.

Solup gidiyor zambaklar
kanlı günün kirlettiği
sesimin bir değmesiyle
ve dokunaklı şarkımda
pudralı bir soytarının
giysisi var. Alımlı aşk
bir örümceğin altına
saklandı. Güneş bir başka
örümcek beni gizleyen
altın ayaklarla. Hayır,
mutluluğa kavuşamam.
Ben de Aşk gibiyim çünkü

ki okları gözyaşından,
ok kılıfı yürektendir.

Ne varsa ellerin olsun,
bense ağlarım sevdama
terkedilmiş çocuk gibi
yarım kalmış bir masalda.

DELİ JUANA'YA AĞIT

Ey sevip de karşılık göremeyen prenses.
Kızıl karanfil ıssız ve derin bir vadide.
Acını sızdırıyor yattığın mezar senin
mermerin üzerinde açılan gözleriyle.

Bir güvercin idin sen dev gibi ruhu olan,
kan olup çıktı yuvan Castilla ülkesinde
ve bir kar kadehine boşalttın ateşini,
kanatların kırıldı sen ona can verirken.

Uysal bir şehzadeye benzesin isterdin aşk,
eteğini tutsun da gelsin öyle peşinden.
Çiçek, şiir ve inci gerdanlıklar yerine
gülleri kuru bir dal verdi Ölüm eline.

Yüreğinde Isabel de Segura'nın eşsiz,
yaman şafağı vardı ey Melibea*! İşte
ufkun kırıldığını gören kırlangıç gibi
şarkın acı, tekdüzen kesilir birdenbire.

Ve çığlığın titretir temelinden Burgos'u.
Manastırda koronun ilâhisini siler.
Ve çarpa çarpa yavaş çanların yankısına
karanlığın içinde kaybolur yırtık, titrek.

İspanya göklerinden gelmeydi senin tutkun.
Hançer, haleli gözler ve yaş tutkusu nice.
Ey tanrısal prenses al gün alacasında,
demir örekesinde çelik iplik eğiren!

Yok senin için yuva, yok hüzünlü bir şarkı,

* Tragicomedia de Calixto y Melibea adlı ve 1499'da yayımlanmış bir oyunun kişilerinden. (Çevirenin notu.)

ötelerde hıçkıran bir ozan sazı bile.
Senin ozanın oldu gümüş pullu bir yiğit,
bir borazan sesiydi sevdalı ezgisi de.

Ama sen hep sevilmek için yaratılmıştın,
İççekme ve okşanma ve geçmeye kendinden,
sevilen bir göğüste ağlamaya kederli,
ağzında kokulu bir gülü didikleyip de.

Irmağı nakışlarla süsleyen aya dalmak
ve özlem duymak için sürünün gitmesiyle,
seyretmek için sonsuz gölge bahçelerini,
ah, mermerin altında yatan esmer prenses!

Açılır mı o kara gözlerin aydınlığa
sönmüş göğüslerinde yılan çöreklenirse?
Nerde o rüzgârlara savurduğun öpüşler,
o büyüsü kalmayan aşkın acısı nerde?

Yüreğin bin parçaya bölünür usul usul
kurşun sandıkta, kuru kemiklerin içinde.
Kutsal bir nesne gibi saklar beni Granada,
ah, mermerin altında yatan esmer prenses!

Birer papatya oldu Eloisa, Julieta*,
kızıl kana batmış bir karanfil oldun sen de
temiz selviler ve kar altında uyumaya
Castilla'nın o altın topraklarından gelen.

Ölüm döşeğin oldu Granada, ah Juana,
selviler mumların, dağ mihrabın oldu işte,
dertlerini azaltmak için karlı bir mihrap,

* Eloisa : XII. yüzyılda yaşamış bir Fransız rahibe. Sevgilisi Abalard'a yazdığı mektuplarla ünlüdür. Julieta Shakespeare'in oyun kişisi, Romeo'nun sevgilisi. (Ç.n.)

yanıbaşından geçen suyla, Dauro nehriyle!

Ölüm döşeğin oldu Granada, ah Juana,
eski kuleleriyle ve susan bahçesiyle,
kırmızı duvarlarda ölü sarmaşıklarla,
gök rengindeki sisle ve uykulu mersinle.

Ey sevip de karşılık göremeyen prenses.
Kızıl karanfil ıssız ve derin bir vadide.
Acını sızdırıyor yattığın mezar senin
mermerin üzerinde açılan gözleriyle.

AĞUSTOS BÖCEĞİ

Ağustos böceği!
Ne mutlusun!
ey toprak döşeğinde
ışıktan baygın ölen.

Bilirsin tarlalarda
yaşamın gizemini,
süren otla ilgili
o peri masalıysa
senin içinde saklı.

Ağustos böceği!
Ne mutlusun!
can verirsin kanında
masmavi bir yüreğin.
İnen Tanrıdır gündüz
ve güneş
onun geçtiği gedik.

Ağustos böceği!
Ne mutlusun!
duyarsın can verirken
göğün hafif yükünü.

Ölümün kapısından
geçen bütün canlılar
eğik bir başla gider
uyuyan ak rüzgârla,
Düşüncenin diliyle.
Gürültüsüz...
Acı acı,
ölümün tülü olan
sessizlikle örtülü.

Sense, büyülü böcek,
ötüşünle ölürsün
dönüşerek ezgiye
ve gök aydınlığına.

Ağustos böceği!
Ne mutlusun!
sarınırsın tülüne
sahici Kutsal Ruh'un,
ışığın.

Ağustos böceği!
Çınlayan yıldız
uykuya dalan kırda;
karanlık cırcırların,
kurbağaların dostu,
altın gömütlerin var
titrek ışınlarında

o seni tatlı tatlı
yaralayan güneşin
yakıp kavuran yazda;
güneş alır canını
ışığa döndürmeye.

Bir ağustos böceği
olsa yüreğim kırda,
ölsem çok çok öterek
saf gökle yaralanıp
ve can verdiğim zaman
özlediğim bir kadın
eliyle koysa beni
tozların içersine.

Kanım kırda bir tatlı
ve pembe çamur olsa,

çapalarını soksun
yorgun köylüler diye.

Ağustos böceği!
Ne mutlusun!
gök mavisi bir kılıç
yaralar seni.

HÜZÜNLÜ BALAD

Bir kelebektir ki yüreğim benim
tatlı çayır çocukları!
şom çiçektozlu düş kırıklığıyla
zamanın, boz örümceğin tutsağı.

Çocukken şarkılar söyledim ben de
tatlı çayır çocukları,
kedinin o korkunç pençelerine
bıraktım da atmacamı,
geçtim de Kartaca bahçelerinden

mine çiçeğini anıp;
ve mutluluk yüzüğümü yitirdim
geçmek üzreyken bir düşsel ırmağı.

Hem de bir atlı oldum ben,
mayıs ayında bir serin akşamdı.
Bir bilmeceydi o kız benim için,
el değmemiş göğsümde mavi yıldız.
Yavaşça at sürdüm göklere doğru
günlerden evliyaotu pazarı.
Güller, karanfiller yerine, gördüm,
elleriyle zambakları kırardı.

Hep kaygılar içindeydim
tatlı çayır çocukları,
türküdeki o kız beni
açık bir düşe salardı:
kimdi o devşiren karanfilleri
ve gülleri mayıs ayı?
Onu Pegasus*un sırtında niçin
gören yalnız çocuklardı?

* Mitolojinin kanatlı atı. Esin simgesi diye de bilinir. (Ç.n.)

Aynı mıydı yıldız dediğimizle
acı içinde, apansız,
kıra inmesini dilediğimiz,
dans etsin diye yalvarıp?

Ben çocukluğumun nisan ayında,
tatlı çayır çocukları!
şarkılar söyledim çetin kızına
Pegasus'lu baladların.
Geceleri o cahilce sevgimin
derdini bir bir açardım,
nasıl bir gülüşle biçimlenirdi
ay altında dudakları!
Kimdi o devşiren karanfilleri
ve gülleri mayıs ayı?
Öyle körpe, öyle sevimli kızın,
ki evlendirdi anası,
derdi nerde uyuyacak, hangi loş
köşesinde mezarlığın?

Bilinmez aşkımla yapayalnız ben,
ne gönül ne yakınma artık,
varılmaz çatısına doğru göğün
büyük bir güneşe yaslanıp.

Karanlıkla gelen ne kederdir o
tatlı çayır çocukları,
anımsarken usul usul yüreğim
çok uzak günleri artık...
Kimdi o devşiren karanfilleri
ve gülleri mayıs ayı?

SABAH

Ve suyun şarkısıdır,
sona ermeyendir hiç.

Öyle derin özsudur
ekinleri olduran.
Kanıdır ozanların,
o doğa yollarında
canlarını kaybolsun
diye bırakanların.

Ne ezgidir saldığı
fışkırırken kayadan!
Verir bize kendini
tatlı uyumlarıyla.

Pırıl pırıldır sabah.
Bacalar tüter durur
ve bulutu taşıyan
kollardır kıvrımları.

Dinleyin şiirini
suyun kavaklıklarda.
O kanatsız kuşunu,
otlar içinde yiten!

Cıvıldaşan ağaçlar
kıvrılır, kurur gider.
Ve döner ovalara
dağlar, o duru dağlar.
Ama suyun şarkısı
sona ermeyendir hiç.

Bir ışıktır o coşkun
düşlerin şarkısından.

Hoş ve dayanıklıdır,
gök ve dirlikle dolu.
Hem sisidir hem çiyi
hiç bitmeyen sabahın.

Gömülmüş yıldızlardan
akan ay balıdır o.
Nedir ki kutsal vaftiz,
su olan Tanrı mıdır
ve lûtfunun kanıyla
alnımızı yıkayan?
Onunla arınmıştır
İşte bu yüzden İsa.

Ve yıldızlar bu yüzden
dinlenir dalgasında.
Bu yüzden Venüs ana
bağrından doğar onun,
aşka susarız biz de
su içtiğimiz zaman.
Koşup giden aşktır o
öyle tatlı, tanrısal;
yaşamıdır dünyanın,
canının öyküsüdür.

Saklar biz insanların
ağzındaki gizleri,
onu öpmekle çünkü
diner susuzluğumuz.
Öpüşler hazinesi
kapalı ağızların,
kurtuluşu yok tutsak,
ablası gönlümüzün.

Bize şunu der İsa:
«Sudur arıtan beni

bütün acılardan ve
bütün kötülüklerden.
Göğe ak çarşaflarca
yükselen sudan başka
kime açabiliriz
kardeşler, derdimizi?»

Ne var ki şu dünyada
su içmek gibi güzel,
hepimiz daha iyi
çocuk olduk: ve geçti
acılarımız, pembe
çelenklere bürünüp.
Ve altın ülkelerde
yitti bakışlarımız.
Ey bilinmez varlığın
tanrısal mutluluğu!
Ey yıkayan tatlı su
herkesin yüreğini,
kutsal kıyılarından
ne var ki daha güzel
derin bir acı bize
verince kanadını.

CANIMIN GÖLGESİ

Canımın gölgesi
kaçıyor bir alfabeler günbatımına,
kitapların
ve sözlerin sisine.

Canımın gölgesi!

Ulaştım
özlemin durduğu sınıra
ve gözyaşı damlası
dönüştü ruh mermerine.

(Canımın gölgesi!)

Yağan acı
siliniyor,
gene de kalıyor özüyle, nedeniyle
içimde eski bir dudaklar öğlesi,
eski
bir bakışlar öğlesi.

Bir bulanık,
bir kararmış yıldızlar labirenti
dolanıyor
hemen hemen silinmiş özlemlerime.

Canımın gölgesi!

Bir sanrı
yönetiyor bakışlarımı.
Görüyorum
bozulan aşk sözcüğünü.

Yine mi şakıyorsun
ey bülbül?
Bülbülüm benim!

YAĞMUR

Yağmurda belirsiz bir sevecenlik var öyle,
uyur uyanık bir şey, boynubükük, sevimli;
usul usul bir ezgi canlanıyor onunla
ortalığın uyuyan ruhunu titreştirip.

Mavi bir öpüş ki bu yer basıyor bağrına,
yalın bir efsanedir, gerçekleşiyor şimdi.
Soğuk bir gökle eski toprağın sürtünüşü
sonsuz uzar giderken bir tatlı günbitimi,

Meyvelerin tadıdır. Çiçek getirendir o
ve denizlerin kutsal ruhuyla ovan bizi.
Yaşamı yayandır o ekinlerin üstüne
ve acılı yüreğe bilinmezin sesini.

Yitik bir yaşamanın o korkunç özlemiyle
o beter duygusunu dünyaya geç gelişin,
Kuşkulu bir özlemi doğmayacak sabaha
ve kuşkuyu, andıran tenimizin rengini.

Uyumunun külrengi içinde uyanır aşk
ve gönlümüzdeki gök bulur bir kan yengisi,
gene de güvencimiz dönüşüyor acıya
ölü damlalarını camlarda seyrettik mi.

Gören sonrasızlığın gözleridir damlalar,
dünyaya onları ak sonrasızlık getirdi.

Bir tanrısal, bir elmas yaraya bırakıyor
puslu camda titreyen damlalar yerlerini.
Bir su ozanıdır o, görmüştür de düşünür
ırmaklar kalabalığının bilmediğini.

Ey sessiz yağmur ki yok fırtınası, rüzgârı,
ey tatlı bir aydınlık ve çıngırak erinci,

biricik gerçek olan iyi ve uysal yağmur
ve her şeyin üstüne düşen sevdalı, içli.

Ermiş Fransisco'nun yağmuru! damlaların
bir su gözü, bir parlak çeşme suhu getirir.
Müziğinle ne güller açılıyor gönlümde
sen öyle usul usul kırlara yöneldin mi.

Dallara söylediğin o çınlayan öyküyü,
sessizlik içindeki o yalın ilâhiyi
anahtarsız ve kara ve derin beş çizgide
yineliyor ağlayan, boş gönlüm için için.

Hüznünü duyuyorum yağan duru yağmurun,
gerçekleşmeyen şeyin umarsız kederini.
Ufukta pırıl pırıl yanan bir yıldız var da
yüreğim bırakmıyor koşup seyretmem için.

Piyanoda coşkun bir tatlılık bırakırsın
ey sessiz yağan yağmur, ağaçların sevdiği;
yüreğime verirsin bir bulut, bir çınlayış
ortalığın uyuyan ruhunu titreştirip.

ELLERİM YOLABİLSEYDİ

Adını söylüyorum
karanlık gecelerde,
belirince yıldızlar
ay suyunu içmeye,
yapraklar uyudu mu
gizli dallarda hele.
İçerimde ne tutku
kalıyor, ezgi ne de.
Ölü demleri çalan
o çılgın saatim ben.

Adını söylüyorum
bu karanlık gecede,
çınlıyor eskisinden
çok daha ötelerde.
Bütün yıldızlardan daha bir uzak,
yumuşak yağmurdan acılı hem de,

Sever miyim eskisi
gibi seni? Bir yerde
yanıldı mı yüreğim?
Sis açılıp ilerde
kavuşur muyum dingin
ve saf tutkuya gene?
Ah bir yolabilseydim
ay seni ellerimle!

BALA ÖVGÜ

Bal İsa'nın söylediği söz,
erimiş altını sevgisinin.
Nektar'ın ötesinde
cennet ışığının mumyası.

Dupduru bir yıldızdır kovan,
arı sesinin beslediği
bir amber kuyusu. Titrerken
koku, vızıltıyla yeşillik.

Bal özüdür sonrasızlığın,
aşka söylenmiş ilâhidir;
çiçekte sızlanan can ve kan,
başka bir varlıkta pekişmiş.

(Ve insanın balı, o yanık
bağrından yayılan şiirdir,
arı peteğinden, mumundan,
en candan arının işlediği.)

Bal uzakta çalan türküsü
çobanın, kavalın, zeytinin,
altın çağ kıraliçeleri
demetin, sütün kardeşidir.

Sabah güneşine benzer bal,
onda yazın tüm güzelliği,
eski güz serinliği onda.
Kuru yapraktır o, ekindir.

Eski bir şiir gibi duru,
saflığın tanrısal içkisi!

Coşkunluk özüsün dahice

ve uyumun cisimlenişi.
Uyur karasevda bağrında,
öpüşün ve çığlığın gizi.

Tatlı senin simgendir ey hazl
Tatlı, kızların karnı gibi.
Çocuk gözleri gibi tatlı.
Tatlıdır, gece gölgesidir.
Ses gibi tatlı. Zambak gibi.

Yolu aydınlatan güneşsin
taşıyana acıyı, liri.
Bütün güzelliklere, sese,
ışığa ve renge eşitsin.

Tanrısal içkisi umudun,
tam dengede birleştirirsin
maddeyi ve özü, İsa'nın
kurban cismi ve ruhu gibi.

Çiçeklerin yüce ruhusun,
ruhları birleştiren içki!
Seni tadan bilmez coşkunun
altın özünü sindirdiğini.

İsteklerle dolu bir tütsü kabı gibi
gidiyorsun parlak bir günün akşamında
solmuş sümbüllere çalan esmer bir deri
ve yaman bir dişilik fışkıran bakışla.

Karasevdasını bağrında taşıyorsun
ölü bir saflığın; ve Baküs'e yakışan
kadehinde karnının var ki bir örümcek
kısır bir ağ dokur sığınağın ağzına,
bir yer ki bu çiçeklenmez canlı güllerle,
öpüş kızlarıyla.
Beyaz avuçlarında
yumağını tutuyorsun dirilmeyecek
düşlerinin bir daha, saklıyor canınsa
ateşten öpücüklerin aç tutkusunu,
uzak uzak beşik düşlerine karışan
ana sevgisini dingin, mutlu bir yerde
mavi ninniler eğirip dudaklarınla.

Ceres* gibi sen de altın başaklarını
verirdin, uyuyan aşk değse bir yanına,
fışkırtabilirdin elbet bir samanyolu
el değmemiş Meryem gibi sen de bağrından.

Solup gideceksin bir manolya gibi ergeç.
Dudaklar değmeyecek kor kalçalarına.
Saçlarını bir harpanın telleri gibi
titreten parmaklar gezmeyecek başında.

Ey sümbülün, abanozun yaman kadını,
bir yasemin beyazlığı soluklarında!
Ey Manila başörtülü Venüs, bir şey var
sende gitardan ve Malaga şarabından.

* Latinlerin ekin tarıçası. Eski Anadolu'da Demeter denirdi. (Ç.n.)

Öyle bir göl ki yüzdüğün, ey esmer kuğu,
oktur lotüsleri, portakaldır sularıysa,
al karanfil köpüğünden burcu burcudur
ölü çocuklar ki sığınır kanadına.

Kimse dölleyemez seni. Ey Endülüslü
çileci, öpüşlerin bir asma altında
olmalı, gecenin ağır sessizliği
ve durgun suyun bulanık uyumlarında.

Ne var ki göz halkaların gitgide büyür
ve kara saçların gümüşlenir yakında;
kokulu göğüslerinin biçimi yiter,
yuvarlaklaşır o eşsiz omuzlarınsa.

Ey yakıcı, ey ince ve anacıl kadın!
Ey acının kızı, ey umutsuz bağrında
derin bir göğün bütün yıldızlarını
öyle çakılmış çiviler gibi taşıyan!

Aynasısın acı çeken bir Endülüs'ün
öyle engin, öyle sessiz tutkularından,
o tutkular ki sallanır yelpazelerle,
bakışlar değdi mi çizik çizik yarılan
boyunlara dökülmüş başörtüleriyle,
bütün kan ve kar ürperişi arasında.

İnes, Cecilya, tatlı Clara gibi
gidersin güz sisi içinde, kız başına,
oyuna kalkan Baküs rahibesi olup
bir taçla üzümden, asma yapraklarından.

Gözlerinde dalgalanan o sonsuz hüzün
çöküntünü der bize kırık yaşamınla,
zavallıca evinin tekdüzenliğini
görüp geçenleri pencerenin altından,
acı acı yağan yağmura kulak verip

oturduğun o eski taşra sokağında,
uzaklardan uzaklara ayırdedilmez
ve karmakarış bir sesle çanlar çaldıkça.

Boşuna kolluyorsun rüzgârdaki sesleri.
Yok tatlı bir serenat geldiği kulağına.
Camların arkasında sabırsız bekliyorsun.
Ne derin acıdır o kopup gelen bağrından,
artık tükenmiş, yorgun göğsünün üzerinde
yeni sevmiş bir kızın aşkına rasladıkça.

Tenin mezara gidecek
telaş, çarpıntı bilmeden.
Üstünde kara toprağın
fışkıracak yeni bir tan.
Gözlerinden çıkacak kırmızı karanfiller
ve göğüslerinden güller, kar gibi beyaz.
Yıldızlara gidecek büyük acın, bir başka
yıldız olup, hepsini üzmeye, karartmaya.

SANTIAGO

I

Santiago* geçti bu gece
gökteki ışıklı yolundan.
Durgun bir ırmağın suyuyla
oynayan çocuklar söylüyor.

Gök yolcusu nereye gitti
aydınlık ve sonsuz geçitten?
Ta dipte parlayan tana gitti
binip kar beyazı bir ata.

Oğlancıklar, çığrışın kırda,
gülüşlerle delin rüzgârı!

İki yüz silahlı arasında
Santiago'yu gördüm der biri;
giderlerdi ışıkla kaplı,
yeşil yıldızlarla çelenkli
ve Santiago'nun bindiği at
bir yıldızdı par par parlayan.

Diyor ki öyküyü anlatan
duyardık gecede bir gümüş
kanat titreyişi, taşıyan
sessizliği dalgalarında.

Kim ırmağı durdurdu zorla?
O atlara binmiş melekler.

Oğlancıklar, çığrışın kırda,
gülüşlerle delin rüzgârı!

* Santiago el Mayor. On iki havariden biri. İ. S. 44 yılında şehit edilmiş. (Ç.n.)

Gece batan ayın gecesi.
Dinleyin! Kim coşturan gökte
cırcırların kemanlarını,
kır köpeklerini havlatan?

— Büyük ana, söyle, yol nerde?
Büyük ana, istemem yol mol.

— Bakarsan bir şerit görürsün,
kalın bir şerit, unumsu tozdan.
Gümüşe, sedefe benzeyen
bir leke. Gördün mü?
— Ya, gördüm.

— Büyük ana, nerde Santiago?
— Bak, gidiyor adamlarıyla,
kuş tüyleri takmış başına,
bedeni inciler içinde,
ay topuklarına eğilmiş,
yüreğine sığınmış güneş.

Duyuluyor bu gece kırda
sisli bir masal anlatımı.

Oğlancıklar, çığrışın kırda,
gülüşlerle delin rüzgârı.

II

Yoksul yaşayan bir kocakarı
köyün yukarı kesiminde,
varı yoğu eski bir çıkrık,
bir Meryem, iki kara kedi,
kabaca bir çorap örerken
kuru ve titrek elleriyle,
çevresini almış dostları
ve haşarı, kirli oğlanlar,

gecenin dirliği içinde
karanlıkta yitmiş dağlarla,
ağır aksak anlatır bir gün
can gözüyle ne gördüğünü.

Bunun gibi sessiz, rüzgârsız
uzak bir gecede, havari
Santiago'nun kendini görmüş,
öyle gidermiş gök yolunda.

— Ee, ne vardı üstünde, nine?
(aynı anda sorar iki ses).

— İnciden, zümrütten bir asa,
kadifeden âyin gömleği.

Güvercinlerim kanatlarını
yaydı o kapıdan geçerken,
uyuyan köpeğim ardından
gitti topuğunu yalayıp.
Ocak ayında aydan bile
tatlıydı tanrısal havari.
Bir zambak, bir tütsü kokusu
burcu burcu sinmişti yola.

— Demedi mi hiçbir şey, nine?
(aynı anda sorar iki ses).

— Geçerken bir gülümsedi de
göğsüme bir yıldız bıraktı.

— Nerde saklarsın o yıldızı?
diye sorar haylaz bir oğlan.

— Söndü mü, der ötekiler de,
büyülü şeyler gibi yoksa?

— Hayır, yavrularım, hep parlar,
hep çakılı durur içimde.

— Bu yıldızlar ne biçim yıldız?
— Göktekiler gibi, hey oğlum.

— Söyle, ne olur, söyle nine.
Ulu yolcu nereye gitti?

— O dağlarda kayboldu gitti,
ak güvercinlerim de, köpek de.
Ama evimi tıklım tıklım
gülle, yaseminle doldurdu,
asmadaki yeşil koruklar
olgunlaşıverdi, bir baktım
sabahleyin, ambarım dolu.
İyi Havari'nin işi hep.

— Sendeki de ne talih, nine!
(aynı anda söyler iki ses).

Çocuklar uykuya dalmıştır,
kırlar derin bir sessizliğe.

Santiago'yu düşünün, küçükler,
dolambaçlı düş yollarında!

Temmuz sonu ey parlak gece!
Santiago geçti göklerden!

Beyaz yola bırakıyorum
içimde dalgalanan hüznü
çocuklar ele geçirir de
suya atarlar diye belki,
yıldızlı gecede rüzgârlar
uzaklara götürür diye.

ELMAS

Bir yıldızın elması
çizdi göğü derinden,
evrenden kaçıp gitmek
isteyen ışık kuşu,
o tutsak yaşayan kuş
sınırsız yuvasında
ve nedensiz gezdiren
boynundaki zinciri.

İnsanüstü avcılar
yıldızların peşinde,
sessizlik suyundaki
som gümüş kuğuların.

Ders çalışıyor kavak
fidanları; öğretmen
ölü kollar sallayan
rahat, eski bir kavak.
Şimdi uzak tepede
bütün ölüler kâğıt
oynuyor. Ne sıkıcı
bu mezarlıkta yaşam!

Ötmeye dur, kurbağa!
çık deliğinden, cırcır!
Öten bir orman yapın
kavallardan. Ben üzgün
dönüyorum evime.

İçimde çırpınıyor
iki kır güvercini
ve dalıyor ufukta
gün kovası. Zamanın
bostan dolabı, korkunç!

YAZ MADRİGAL[1]İ

O kızıl ağzını bastır ağzıma
ne olur, çingene Yıldız!
Ve güneşten altınında öğlenin
bir ısırayım elmanı.

Bir mağrip kulesi var tepedeki
yeşil zeytinlik içinde,
o kırlık yerlere, bala ve tana
çalan teninin renginde.

Güneşten kararmış teninin bana
sunduğu tanrısal besin
çiçekle donatır durgun suları
ve rüzgârı yıldızlarla.

Nasıl benim oldun ey esmer ışık?
Niçin bağışladın bana
aşkını o zambak dişiliğinin
ve uğuldayan göğsünü?

Beni üzüntülü gördüğünden mi?
(Ah o zavallı duruşum!)
Yoksa şiirlerle harcanıp giden
gençliğime mi acıdın?

Niçin yeğ tutmadın yakarışıma
terlemiş baldırlarını
aşk oyunlarında benden çok usta
bir Ermiş Cristobal[2]in?

Yanıbaşımdaki zevk Danaid'i.
Ah öyle dişi Silvano[3].
Öpüşlerin nasıl burcu burcudur
yaz yanığı buğday gibi.

1. Kısa, âşıkane bir şiir türünün adı. (Ç.n.)
2. San Cristobal. Hıristiyan ermişi. (Ç.n.)
3. Latinlerin kır ve orman tanrısı. (Ç.n.)

Gel de gözlerimi karart şarkınla.
Yayıladursun saçların
bir gölge örtüsü gibi görkemle
üzerine yeşilliğin.

Kırmızıya boya kanlı ağzınla
bütün bir sevda göğünü,
etten bir yüzeyde parlasın varsın
acıların mor yıldızı.

İri gözlerinde tutsaktır senin
Endülüslü Pegasus'um;
uçacak acılı ve düşünceli
onları ölmüş görünce.

Vurulurdum, beni sevmesen de sen,
o kapkara gözlerine,
yeni doğan günü nasıl severse
tarlakuşu çiy yüzünden.

O kızıl ağzını bastır ağzıma
ne olur, çingene Yıldız!
Bıraksan da parıl parıl öğlede
bitiriversem elmanı.

«Gölgeye susadım ben!» dedi akşam.
Ay: «Ben yıldızlara susadım!» dedi.
Billur kaynak yalnız dudaklar ister
ve rüzgâr iççekişleri.

Gülüşe, kokuya susadım bense,
içlerinde ölü aşklar
olmayan aysız, zambaksız
ve yepyeni şarkılara.

Geleceğin durgun körfezlerini
allak bullak eden sabah
şarkısına. Dalga ve çamurunu
umutlarla doldurarak.

Düşünceyle dolu ve pırıl pırıl
yumuşacık bir şarkıya,
arıtılmış süsten ve arıtılmış
sıkıntıdan ve acıdan.

Sessizliği gülüşlerle dolduran
ve cisimsiz bir şarkıya.
(Kör bir güvercinler sürüsü gibi
gizem içine atılan.)

Şarkıya, eşyanın ruhuna değen,
ruhuna ağaçların da
ve dinlenen ölümsüz bir yüreğin
sevinciyle en sonunda.

Şu benim bunlu yüreğim
duyuyor şafak sökerken
sevdalarının hüznünü
düşleriyle uzakların.
Getiriyor tan ışığı
tohumlarını özlemin,
gözleri olmayan hüznü
canevimin tâ dibinden.
Gecenin büyük mezarı
çekiyor kara örtüyü
saklamak için gündüzle
yıldızlı, sonsuz kubbeyi.

Böyle neyleyim kırlarda
yuvalar, dallar toplayıp,
tanla kuşatılmış böyle
ve içim geceyle dolu!
Saklarsan böyle neylerim
ölmüş gözlerini günden,
duymazsa bakışlarının
sıcaklığını vücudum?

Niçin yitirdim ah seni
bu pırıl pırıl akşamda?
Yüreğim kupkuru bugün
kararmış bir yıldız gibi.

ÖNSEZİ

Önsezi
sondasıdır ruhun
gizemde,
yüreğin içgüdüsüdür
karıştıran
zamanın karanlığını.

Solmuş olandır dün.
Hüznü
ve mezarlığı
belleğin.

Önceki gün
ölmüş olandır.
Dizginsiz Pegasus'ların
ölümcül düşüncelerinin yuvası.
Anılar çalılığı
ve sislerde kaybolmuş
çölü
düşlerin.

Karıştırmaz
geçmiş yüzyılları hiçbir şey.
Bir iççekiş bile
kopartamayız
eskimiş olandan.
Geçmiş donatır kendini
demir zırhıyla,
kulaklarını tıkar
pamuğuyla rüzgârın.
Koparamayacak hiç kimse ondan
tek bir giz bile.

Onun yüzyıllardan kasları
ve doğmadan ölmüş
düşünceler barınan

beyni
hiç sunmayacak o susuz
yüreğe gerekli içkiyi.

Ama yarının çocuğu
bir gizliyi açacak bize
oynarken
yıldızlardan döşeğinde.
Kolaydır onu kandırmak.
Bunun için
tatlılıkla verelim ona
göğsümüzü.
Sessiz köstebeği çünkü
önsezinin
getirecek bize şıkırdağını
uykuya dalınca o.

AY İÇİN ŞARKI

Beyaz kaplumbağa,
sen uyuyan ay,
nasıl da yavaş
gidişin!
Bakarsın bir gölge
gözkapağı yumup
bir arkeologun
gözbebeği gibi.
Bu olsa olsa...
(tek gözdür Şeytan)
hastalık izi.
Canlı ders hem de
bozgunculara.
Yahve*nin işi
tarlaya ekmek
ölmüş gözleri
ve kafaları
kendisine düşman
milislerdeki.

Süsler zorbaca
tanrısal yüzü
buz gibi sisten
sarığıyla o,
koyarak tatlı
cansız yıldızlar
kızıl kargasına
gündüzün.
Bu nedenle, ay,
sen uyuyan ay!
homurdanırsın
hiç esintisiz
koca yolsuza,

* İbranîlerin kendi tanrılarına verdikleri ad. (Ç.n.)

zorbalığına
sen o Yahve'nin
ki sürer seni
hiç değişmeyen
hep aynı yola!
keyif çatarken
yoldaşlığında
gözdesi olan
Ölüm Sultan'ın.

Beyaz kaplumbağa,
sen uyuyan ay,
Saf Veronica*sı
silen güneşin
günbitiminde
kızıl yüzünü.
Hiç umut kesme
ey öksüz ölü,
büyük Lenin'i
senin yurdunun
Büyük Ayı, o
yaban hayvanı
olacak göğün,
gidecek dingin
izin vermeye
altıncı günde
koca bunağa.

Ve o zaman ak
ay, yetişecek
külün o yalın
kırallığı da.

(Farkettiniz ya
nihilistim ben.)

* Bir yahudi kadını. Çarmıha gerilen İsa'nın yüzünü bir bezle silmiş. (Ç.n.)

SESSİZLİĞE AĞIT

Nereye götürürsün
sessizlik, o söz, gülüş
ve ağaç ağıtıyla
buğulu billurunu?
De, nasıl temizlersin
örtünün saf aklığı
üstüne, uzak uzak
denizlerin döktüğü
çınlayan lekeleri,
şarkı dumanlarını?
Yaranı kimler sarar
kırlık yerde eski bir
bostan dolabı yaman
okunu sapladı mı
o sonsuz billuruna?
Nereye? Yaralarsa
akşam çanları seni,
uykunu kaçırırsa
şarkılar sürü sürü
ve mavi tepelere
hıçkırıklarla düşen
büyük, altın uğultu?

Kış rüzgârı çatlatmış
mavini baştan başa,
altüst etmiş korunu
buz gibi bir pınarın
sessiz inildeyişi.
Nereye el atarsan
ya gülüş dikenidir
bulduğun ya da kızgın
baltasıdır tutkunun.

Yönelsen yıldızlara,
gökyüzü kuşlarının

görkemli uğultusu
bozar gizli ruhunun
o büyük dengesini.

Sesten kaçmak isterken
sen kendin ses olursun,
bir uyum hayaleti,
çığlık gölgesi, şarkı.
Bize öğretmek için
gelirsin karanlıkta
o soluksuz, dudaksız
ve sözsüz konuşmayı.

Yıldızlarla delinip,
olgunlaşıp müzikle
nereye götürürsün
sessizlik, insanüstü
acını, bir ezgiler
ağına tutsak oluş
acısını, körelten
o kutsal kaynağını?

Bugün düşüncelerle
bulanık dalgaların
sürür çınlayan külü,
acısını geçmişin.
Büsbütün silinmiştir
çığlıkların yankısı.
Katılaşmıştır uzak
gümbürtüsü denizin.

Uyumuşsa Yehova
parlak tahtı üstünde,
kır kafasında onun
kararmış bir yıldızı
ve kurtul kesinlikle

çınlayan uyumundan
bu sonrasız müzikten,
gündüzün; ve böylece
kavuş da kaynağına
sonsuz gece içinde
gelmeden daha Tanrı
rahatça fışkır öyle.

Öküzlerin boynunda
gümüş çıngırak.

— Güzel, nereye böyle
güneşten, kardan?

— Şu yeşil çayırdaki
papatyalara.

— Ama çok uzak çayır,
korkarsın orda.

— Ne karanlık korkutur
ne kuyu aşkı.

— Güneşten kork güzelim,
güneş ve kardan.

— Gitti saçlarımdan o
dönmemek üzre.

— Kimsin, akça pakça kız,
nerden gelirsin?

— Aşklardan geliyorum
ve pınarlardan.

Öküzlerin boynunda
gümüş çıngırak.

— Bu seni tutuşturan
nedir ağzında?

— Sevdamın yıldızı o
yaşayıp ölen.

— Peki göğsündeki ne
ince ve hafif?

— Sevdamın kılıcı o
yaşayıp ölen.

— Ya gözlerinde ne var
görkemli, kara?

— Acı düşüncelerim
ki hep yaralar.

— Niçin giydin bu kara
yas urbasını?

— Ah, acılı, yoksul
duluyum da ben

Defneler ve Zakkumlar
Beyi'nin, ondan.

— Kimseyi sevmezsin de
ya ne ararsın?

— Vücudunu ararım
Zakkumlar Beyi'nin.

— Aşk arıyorsun demek
sen vefasız dul,
dilerim ki bulursun
umduğun aşkı.

— İsteğim gökte yıldız,
nerde bulurum
arasam sevgilimi,
yaşayıp ölen?

— Sudadır o, ölüdür,
karların kızı,
beyaz karanfillerle
özlem örtülü.

— Serviler arasında
gezen şövalye,
versem sana canımı
aylı bir gece.

— Ah, düşler içindeki
İsis, balsız kız,
öyküsü çocukların
dilinde gezen.
Al işte yüreğimi.
Al kadınların
gözleriyle yaralı
güçsüz yüreği.

— Hayır, sen Tanrı'yla kal
âşık şövalye.
Arayayım Zakkumlar
Beyi'ni bense.

— Hanım kız, uyuyan gül,
peki, hoşça kal,
aşkı arıyorsun sen,
bense ölümü.

Öküzlerin boynunda
gümüş çıngırak.

Kızıl bir pınar gibi
kanar yüreğim.

DÜŞ

Yüreğim dinleniyor soğuk suyun yanında.

(Ağlarınla ört onu
unutuş örümceği.)

Su ona şarkısını söylüyordu ağırdan.

(Ağlarınla ört onu
unutuş örümceği.)

Yüreğim aşklarından söz açtı uyanıp da.

(Gizeminle ör onu
sessizlik örümceği.)

Durup dinlerken onu su karardı acıdan.

(Gizeminle ör onu
sessizlik örümceği.)

Yüreğim soğuk suya düşüverdi ardından.

(Durdurun akan suyu
uzak ve beyaz eller.)

Almış götürür onu su şakıya şakıya.

(Suda artık bir şey yok,
uzak ve beyaz eller!)

IN MEMORIAM*

Güzel kavak,
güzel kavak,
altın içindesin
işte bak.
Dün yemyeşildin,
hem de çılgın
yeşilinden
görkemli kuşların.
Bugünse devrilmişsin
ağustos göğü altında
benim gibi, kızıl ruhumun
göğü altında.
O tutsak, hoş kokusu
senin teninin
gelecek benim
saygılı yüreğime.
Çayırın sert atası!
İşte
altın içindeyiz
ikimiz de.

* Mezar taşlarına kazılan latince bir anma sözü. (Ç.n.)

GÖRÜNÜM

Yeşil ve beyaz ırmağı
sönmüş yıldızların külü
doldurur bütün.

Pınarın örgüleri yok.
Görünmeyen yuvalarsa
yanmış ardarda.

Kurbağalar su yolundan
yaptı büyülü bir flüt,
bozuk ötüşlü.

Ay çıkıyor dağ ardından,
tonton bir annenin güleç
iyi yüzüyle.

Dil çıkarıyor bir yıldız
ona mavi sarayından
çocukçasına.

Hafifçe pembe bir ışık
donatıyor usul usul
dağın ufkunu.

Bakıyorum defne yorgun
ozanca olmaktan öyle
ve peygamberce.

Her gün gördüğümüz gibi
gülümseyerek, uykulu,
akıp gidiyor su.

Alışkanlıkla ağlıyor
her şey, inliyor yeşillik
bilmeden niçin.

Ben ayrı telden çalmayıp
saygılı saygılı derim:
Yüreğim benim!

Ama boyar ağır bir dert
nice günahın sardığı
dudaklarımı.

Görünümün dışındayım.
Bende derin bir çukur var
bir mezar kadar.

Öğrendim bir yarasadan,
sızlanıp batıyor güneş
batı yönünde.

Aşkıma pazar duası.
(Kavaklar ağıtı işte
korununkiyle.)

Akşam kömüründen uzak
görüyorum gözlerimi
çaylaklar gibi.

Açarım ölü ruhumu,
yitik bakışlarla yol yol
tırmalanmış o.

Gece ve yıldızlar işte,
soğuk ve yeşil ırmağa
hançer sokmağa.

KASIM

Bütün gözler
açıktı
gözyaşının sildiği
yalnızlığa karşı.

Tin
tan,
tin
tan.

Saklıyordu yeşil selviler
buruşmuş ruhlarını
rüzgârla
ve sözler tırpan gibi
biçiyordu çiçek ruhlarını.

Tin
tan,
tin
tan.

Sararıp soluyordu gök.
Ey bulutların tutsağı akşam,
kör sfenks!
Sabun köpükleri çıkarıyordu
dikili taşlar, bacalar.

Tin
tan,
tin
tan.

Çukurlaşıyordu ezgiler,
çukurlaşıyordu hava
ve sis savaşçıları

ağaçları kullanıyordu
mancınık yerine.

Tin
tan,
tin
tan.

Ah, akşam,
eski öpüşümün akşamı!
Gölgenin uzak konusu,
altın ışını olmayan!
İçi boş çıngırak.
Devrilip giden akşam
sessizliğin közlerine.

Tin
tan,
tin
tan.

Derneği var ağustosböceklerinin.
— Marcus Aurelius, ne dersin
ovanın bu eski filozoflarına?
Ne yavan düşüncelerin!

Irmağın suyu ağır ağır akıyor.
Ey Sokrat, neler görürsün
aman vermez ölüme varan bu suda?
İnancın sıkıcı, düşkün.

Gül yaprakları dökülüyor çamura.
— Tanrı'nın iyi Juan'ı!
ne görürsün bu eşsiz taçyapraklarda?
Yüreğin ah ne ufacık!

DÜŞMÜŞ FIRILDAK

Fırıldağın katı yüreği
zaman kitabının arasında.
(Yeryüzü bir yaprağı,
gökyüzü bir yaprağı da.)

Eski çatıların satırları üstünde
ezilmiş durur yana yakıla.
Kulelerin o şiirli çiçeği,
bırakır haçın erkek organını
taçyapraklarını saçıp da,
soğuk taşlara düşmek için
bir besin olup
yankılar tırtılının ağzına.

Yatarsın altında bir akasyanın.
Anımsa!
Çırpınamazsın
demirden yapınla...
Gene de gönençlisin,
çünkü biçimin var!
Yeşil çamurun
iyice gömül altına,
eski ateş parlaklığını
araştıra araştıra,
varsın üzgün kuleler olsun
seni uzaklardan çağıran,
başka fırıldaklarda varsın
gıcırdasın yoldaşların da.
İyice gömül
yatağının yeşil çarşafına.
Bil ki ne beyaz rahibe
ne köpek anımsar,
ne yıldız,
ne batan ay,
ne de kutsal eşyanın somurtkan bekçisi

manastırda,
kopardığın çığlıkları
kış ayında.
Ağır ağır gömül,
yoksa, yakında,
alır götürür seni
paçavracılar.
Ah, ne fayda, veremem ki
yoldaşlığa
bu kararsız yüreğimi
senin yanına!

YENİ YÜREK

Yüreğim bir yılan benzeri
sıyrıldı eski gömleğinden,
işte balla, yarayla dolu
arasında parmaklarımın.

Nerde senin kıvrımlarına
yuva kuran düşüncelerim?
Nerde o güller ki bir şeytan
ve bir İsa gibi kokardı.

Boğduğum o zavallı kılıf,
uydurmaca yıldızım benim!
Artık kurtulduğum aşkların
acılı ve kırçıl kâğıdı.

Sende bilim dölütleri var,
şiir mumyaları, o geçmiş
iç temizliğimin izleri,
içli, hayal dolu sırlarım.

Asar mıyım duvarlarına
seni duygululuk müzemin,
acımın o karanlık, soğuk,
uyuyan zambağı yanına?

Koyar mıyım çam üstlerine
—aşkımın sızlanan kitabı—
bülbülün dem çekişleriyle
dolasın diyerek şafakta?

GÜNEŞ BATTI

Güneş battı. Yontular gibi
düşünüyor ağaçlar.
Buğdaylar kaldırıldı.
Ah o duran
bostan dolaplarının hüznü!

Venüs yıldızını yemek ister
bir çiftlik köpeği ve havlar ona.
Parıldar sevdalı bağında
yıldız iri bir elma gibi.

Sivrisinekler —çiy pegasusları—
geçer durgun havayı.
Gündüzün sınırsız Penelope'si
dokur aydın bir gece.

«Uyuyun kızlarım, kurt gelmek üzre»,
yavru koyunlar meler.
«Kardeşlerim, yoksa güz mü bastırdı?»
der sararmış bir çiçek.

Yakında gelecek uzak dağlardan
çobanlar, hayvanları!
Yakında, eski hanın kapısında,
çocuklar oynayacak
ve çın çın ötecek evlerin
o ezbere bildiği
aşk şarkıları.

KÂĞITTAN KUŞ

Ah kâğıttan kuş!
Kartalı çocukların.
Harften telekleriyle
arkadaşsız,
yuvasız.

Soğuk bir güz akşamında
hâlâ gizem ıslağı
eller yarattı seni,
kuşlar ve yağmurun
gürültüsü sevdirirken lambayı bize,
yüreği ve kitabı.

Bir iki dakika yaşarsın ancak
oyun kâğıtlarının
dayanıksız şatosunda, titreyip
bir zambak sapı gibi yükselen.
Ve düşünürsün orada gözsüz kulaksız
belki olabilirdin diye
gülümseyen kabasaba soytarı
bir tele asılarak,
yelkeni, küreği olmayan sessiz kalyon,
korkak böceğin
şiirsel ve hayalet gemisi,
ya da üzgün eşekceğiz ki
çocukların alaycı soluğu
kanatlı at yapar onu.

Gene de bir damla gülünçlük katarsın
düşüncelerinin ortasına.
Bilimin kabuğundan yapmışlardır seni,
gülersin yazgıya,
bağırırsın: «Ölmez Ak Çiçek,
ölmez Keloğlan.

Ölümsüzdür sabah, ölümsüzdür
çiylerin kaynağı.»

Ama inanmazsın bu söylediklerine,
haberi yok çocukların
yıldızlar ötesindeki karanlıktan,
şatondaki karanlıktan.

Devrilip gidince masanın ortasında
mavi barınağın, görürsün
seni hırsla gözetleyen çaylağı:
«Yeni doğmuş bebektir bu,
insan acılarının suyu üstünde
kayan köpüktür.»

Gidersin ışıklı dudaklarına onun
gülerken çocuklar
ve baba susarken, siliniverir
yakın acılar.

Böylece yitersin soytarı kuş
doğmak üzere başka bir yerde.
Böylece verirsin kuş sfenks
anka ruhunu ölüme.

MADRİGAL

Öpücüğüm bir nardı
açık ve derin;
dudağın bir
kâğıttan güldü.

Dipte bir kar tarlası.

Ellerim demirdendi
örsler için;
akşamdı vücudun
çan sesleriyle.

Dipte bir kar tarlası.

Göğün delik deşik
kafatasında
sarkıtlar olmuştu
«seni seviyorum»larım.

Dipte bir kar tarlası.

Çocuk düşlerim
pasla kaplandı
ve delindi ay
burgu gibi acılarımla.

Dipte bir kar tarlası.

Ciddi olalım şimdi,
okula yazılalım
aşkım, düşlerim
(gözsüz ve küçük taylar).

Dipte bir kar tarlası.

BİR ÇAN

Kendi ezgi haçına
gerilmiş rahat bir çan
resimliyor sabahı
gözyaşı dereleri
ve takma sis saçıyla.
Bülbüller içindeki
koca kavağım benim
umuyordu
sermeyi
dallarını çayıra
yaldızlamadan önce
onları güz.
Ama desteği
bakışlarımın
tutardı onu.
Bekle, hev koca kavak!
Yarılan tahtasını
görmedin mi sevdamın?
Serileceksin kıra
çatırdayınca ruhum,
bir öpüşler, bir sözler
kasırgasıyla,
bitkin düşüp,
yırtılıp.

Gök çarkıfeleği!
Kelebekli örs.
Zaman çamurunda
çok yaşadın mı?

(Ey çocuksu ozan,
kır saatini!)

Parlak mavi yıldız,
tanın göbeği.
Gölge köpüğünde
çok yaşadın mı?

(Ey çocuksu ozan,
kır saatini!)

Mavileşmiş yürek
başucu lambam.
Gür kanım olmadan
çok yaşadın mı?

(Ey çocuksu ozan,
kır saatini!)

Anlayıp bıraktım
dolabın gözüne
zaman böceğini.
Metal damlaları
sustu erincinde
yatak odamın.
Uyudum sizleyin
ey çarkıfelekler,
yıldızlar, rahatça.
Sonunda kelebek

uçar akışında
saatlerin,
kütüğümden benim
doğarken gül.

AKŞAM

Yağmurlu ve soluk külrengi akşam,
yürüyor her şey.
Kurumuş ağaçlar.
Kimsesiz odam.
Açılmamış kitap,
eski resimler...

Bir hüzün sızıyor mobilyalardan
ve ruhumdan.
Belki
yok Doğa'nın bana göstereceği
kristal göğsü.

İşte yüreğimin eti acıyor
ve ruhumun eti.
Ben konuşunca,
sözlerim havada kalakalıyor
suda mantar gibi.

Gözlerin içindir
çektiğim acı,
geçmişin acısı
ve geleceğin.

Yağmurlu ve soluk külrengi akşam,
yürüyor her şey.

MAVİ YILDIZLAR VAR

Mavi yıldızlar var
canda, sabahlar ki
zaman yaprakları
arasında solmuş;
ve temiz köşeler
ki eski bir özlem
ve düş uğultusu
saklar hep.

Başka canlardaysa
sızıldanan tutku
hayaletleri var.
Kurtlu meyveler. Bir
yanık ses yankısı,
uzaklardan gelen
akarsuyu gibi
gölgenin. Gereksiz
ağıt anıları,
kırıntı öpüşler.

Olgunlaştı canım
ne zamandan beri,
yıkıldı büsbütün
gizemle karışıp.
Düşle kemirilmiş
gençlik taşlarıysa
düşer sularına
binbir düşüncemin.
Şunu söyler her taş:
«Çok uzakta Tanrı!»

Yüreğim işte şurda
Tanrım,
geçir ortasından asânı.
Yüreğim bir güz ayvası,
fazladan yetişmiş,
çürük bir ayva artık.
Sür iskeletlerini
şiirsel atmacaların
ki çok yaraladılar onu, çok,
varsa batır da gaganı
kurtar onu kabuğundan
usancın.

Ama yapmak istemezsen
çok yazık.
senin olsun mavi göğün
öyle tatsız,
sonsuzluğun
ve yıldızlar halayı.
Ben de ödünç alırım yüreğini
bir arkadaşın.
Irmakları olan bir yürek
ve pınarları
ve demirden bir bülbül ki
dayanır
çekicine
yüzyılların.

Ayrıca Şeytan beni çok sever,
yoldaşız onunla bayağı,
bir hovardalık denemesinde
sinsi soytarı
Papatya aramaya gidecek
—ondan öyle söz aldım—.
Esmer bir Papatya,

eski zeytinliklerde açmış;
yaz gecesinden iki örgü
saçları;

parçalayayım diye
ondaki parlak kalçaları.
Zengin olacağım o zaman
Tanrım!
senin kadar, daha da çok;
şundan ki bir tutulmamalı
boşluk
sunduğu şarapla Şeytan'ın,
ağırladığı sırada
yakın dostları.
Gözyaşından süzülmüş içki.
Daha ne olsun!
Hem de tıpatıp
o senin dem çekişlerinin
içkisiyle aynı.

Söyle
Tanrım!
Yoksa bir uçurumun
ta dibine mi daldık?
Kör kuşlar mıyız yoksa
yuvasız?

Işık sönüyor.
Ya kutsal lamba yağı?
Can çekişiyor dalgalar.
Amacın
bizimle
askercilik oynamak mı?
Söyle bana
Tanrım!
Varmadı mı derdimiz
kulaklarına yakın?

Babiller kurmadı mı
küfürlerimiz, tuğlasız,
yaralamak için seni, ya da
sevdin mi çığlıkları?

Sağır mısın? Kör müsün?
Şaşı mı yoksa
aklın,
görmez misin öyle ters renkli
ruhunu insanların?

Bir bak yüreğime
ey uyuklayan Tanrı!
soğuk
bir güz ayvası,
fazladan yetişmiş,
çürümüş artık!

Gerekliyse gündüzünün gelmesi
tut gözleri açık ve canlı;
yok eğer sürdüreceksen
uyumanı,
gel, göçebe Şeytan,
kanlı hacı,
esmer Papatya'yı ver bana
eski zeytinliklerde açmış;
yaz gecesinden iki örgü
saçları;
o dalgın gözlerini
bilirim ben tutuşturmayı
kirlettiği öpüşlerimle
zambakların.
Ve kör bir akşam vakti
o coşkun «Enrique, Enrique»mi
duyacağım,
çiyle ıslanırken
düşlerim, duygularım.

İşte sana bırakıyorum
eski yüreğimi Tanrım,
gidip bir arkadaştan
yenisini alacağım.

Irmakları olan bir yürek
ve pınarları,
yılansız bir yürek
ve zambaksız.
Genç bir köylünün
bağışıyla sapsağlam, canlı
ki aşar bir sıçrayışta
akarsuları.

İÇ BALAD

Ey yüreğim,
okulda bir zamanlar
alfabeyle boyanmış
yürek, söyle,
sende kara
gece mi var?

(Soğuk, soğuk,
suyu kadar
ırmağın.)

İlk öpücük,
tıpkı serin yağmurlar
gibi konan öpücük
çocuk yanaklarıma,
sende kara
gece mi var?

(Soğuk, soğuk,
suyu kadar
ırmağın.)

İlk şiirim.
Karşıya dimdik bakan
saçları örgülü kız,
sende kara
gece mi var?
(Soğuk, soğuk,
suyu kadar
ırmağın.)

Ama yüreğim,
sokmuş seni yılanlar,
ey bilgi ağacında
sallanıp duran yürek,

sende kara
gece mi var?

(Sıcak, sıcak,
suyu kadar
kaynağın.)

Göçebe aşkım,
ey her yanını paslar
bürümüş çürük şato,
sende kara
gece mi var?

(Sıcak, sıcak,
suyu kadar
kaynağın.)

Ey büyük acı!
Mağaranda sadece
gölgelere yer verdin.
Gerçek mi o
kara gece?

(Sıcak, sıcak,
suyu kadar
kaynağın.)
Yitik yüreğim benim.
Requiem aeternam*!

* Latince bir dua sözü. Sonrasız dinginlik anlamına gelir. (Ç.n.)

KOCAMIŞ KERTENKELE

Kupkuru yolda gördüm
iyi kertenkeleyi
(o timsah damlasını)
düşünceli.
Yeşil redingotuyla
bir şeytan papazının,
kolalı yakası ve
saygıdeğer tavrıyla,
andırıyor eski bir
üniversiteliyi.

Gözleri başarısız
sanatçı gibi üzgün
nasıl süzüyor silik
gün sonunu!

Akşam gezmesine mi
çıktınız böyle, dostum?
Yaşlısınız, bastonsuz
olmaz, Bay Kertenkele,
korkutur sizi sonra
mahalle çocukları.
Aradığınız nedir
bu yolda, kör filozof,
kırdıysa bütün ufku
sisli yanılsaması
ağustos akşamının?

Mavi sadakası mı
yoksa ölümcül göğün?
Yıldız meteliği mi?

Belki de siz
Lamartine'den bir kitap
inceliyorsunuzdur

kuşların süslü püslü
ötüşünde.

(Batan güneşe bakıp
parıldıyor gözlerin
insansı bir ışıkla,
kurbağalar ejderi.
Düşüncenin küreksiz
gondolları süzüldü
karanlık denizinde
yanık gözbebeğinin.)

Yosma kertenkeleyi
arıyorsunuz belki,
mayıs buğdaylarınca
yeşil olan.
Uyuyan kaynakların
saçları gibi olan,
bırakan tarlanızı
sizi hor gördüğünden.

Kesilen tatlı türkü
çamların gölgesinde,
çok yaşa! aman tanrım!
ne canayakınsın sen!
«Ben yılana karşıyım»
sözü çenenle tuttu,
senin başpiskoposa
yaraşır çift çenenle.

Güneş eridi işte
tepenin bardağında,
sürüler tozutuyor
bütün yolu.
Ayrılma saati bu,
bırakın patikayı
ve düşünmeyin öyle

derin derin.
Çok vaktiniz olacak
yıldızlara bakmaya
kurtlar hiç acelesiz
yerken sizi.

Dönün cırcır böcekli
kentteki evinize!
İyi geceler dostum
Bay Kertenkele!

Kimse kalmadı kırda,
dağlar kararda bile,
yollar ıpıssız artık.
Yalnız bir guguk öter
kavak gölgelerinde
arasıra.

ISLAK AVLU

Örümcekler
geçerdi defnelerden.

Olasılık
dönüyor kar haline,
uyuyan yıllar şimdi
kalkışıyor
örmeyi durdurmaya
sonsuzluğu.

Sfenks olan Sessizlik
eğleniyor Ölüm'le,
uzak selvilerden o
acı acı
ağıtını okurken.

Damla sarmaşıkları
eskimiş mezmurlarla
kaplıyor baştan başa
duvarları.

Ağla ey eski kule
doğulu yaşlar döküp
bu pınarı, suyu yok
ve kederli avluda.

Örümcekler
geçerdi defnelerden.

KÜÇÜK ALANIN ŞARKISI

Durgun akşamda
çocukların şarkısı;
apaydın dere,
dupduru kaynak!

ÇOCUKLAR

Nedir senin tanrısal
gönlündeki bu şenlik?

BEN

Çalan bir yas çanı var
sisler içinde yitik.

ÇOCUKLAR

Şarkımızla bıraktın
küçük alanda bizi
apaydın dere,
dupduru kaynak!

Nedir o elindeki
ilkyaza çalan?

BEN

Bir kan gülü var,
beyaz bir zambak.

ÇOCUKLAR

Daldır onları eski
şarkının suyuna sen.
Apaydın dere.

dupduru kaynak!

Ağzında ne tadı var
kızıl ve kuru?

BEN

Koca kafatasımın
kemiklerinin tadı.

ÇOCUKLAR

İç bu eski şarkının
dingin suyunu.
Apaydın dere,
dupduru kaynak!

Niçin öyle uzağa
gittin küçük alandan?

BEN

Büyücüler, sultanlar
aramak için!

ÇOCUKLAR

Kim gösterdi yolunu
sana ozanların?

BEN

Kaynağı ve deresi
eski şarkının.

ÇOCUKLAR

Uzağa mı gidersin
denizden ve karadan?

BEN

Işıkla dolu işte
şu ipekten yüreğim,
yitik çanlarla dolu,
arılar, zambaklarla;
uzağa gideceğim,
bu dağlar ötesine,
denizler ötesine,
yanına yıldızların,
istemek için İsa
Efendimiz'den yine
masallarla beslenmiş
eski çocuk ruhumu,
o tüylü külâhımla
tahtadan kılıcımı.

ÇOCUKLAR

Şarkımızla bıraktın
küçük alanda bizi
apaydın dere,
dupduru kaynak!
Rüzgârla yaralanmış
kuru dallar ağlıyor
ölü yapraklar için
koca gözbebekleriyle.

Ne acıdır şiirin
tutkudan uzak düşüp
beynin lekelenmesi
mürekkeple büsbütün!

Ne acıdır büyülü
bir gömlek olmaması
mutlu kişide: esmer
—güneş halısı— deri!

(Dönüyor gözlerimde
fırdolayı birçok harf.)

Ne acıdır o eski
şiirin acısı, ah,
duru sudan çok uzak
ve yapışkan acı bu!

Dehayı içmek için
dövünmenin acısı!
Kör kaynağın acısı
ve unsuz değirmenin!

Ah, acıyı bilmeden
yaşamanın acısı
belirsiz bir yoldaki
renksiz otlar üstünde!

Sevincin acısı, ah,
acının en derini,
bol ağıt ürününe
karıklar açan saban!

(Bir kâğıt tepesinden
eğiliyor soğuk ay.)
Ah, gerçeğin acısı,
yalanın acısı, ah!

YILDIZLI SAAT

Gecenin yuvarlak sessizliği
portesi üstünde
sonsuzluğun.

Sokağa çıkıyorum çırçıplak,
yitmiş
dizelerle olgun.
Ölü
belirsiz
bir ses parıltısı var
kalbura dönmüş karanlıkta
cırcırların ötüşünden.
İşte
ruhu delen de bu
ezgi ışığı.

İskeleti uyuyor çevremde
binlerce kelebeğin.
Bir gençlik geçiyor ırmaktan
çılgın esintilerle.

Ulaşamaz ki
mızrağın
ufku yaralamaya.
Dağ
onu koruyan
bir kalkan.

Dinlen ve kanında ayın
düşlere dalma.
Ama alıkoyma beni, yol,
araya araya
kavuşsun tabanlarım
çiydeki okşamaya.

Kocaman falcı!
Ruhları tanıdın mı bir ara
o sırtında unuttukları
silik dövmelerden acaba?
Sen onların izlerinin
Flammarion*u isen, o zaman
sevmelisin
geçen eşekleri, okşaya okşaya
alçakgönüllü bir sevecenlikle
şu yatan derini paramparça.
Kocaman mızrağına varıncaya dek
bir onlardır düşüncelere dalan.
Onlardır
Kır Tanrısı için Buda'lar,
sözsüz kitabını senin
yaralı ve yaşlı heceledikleri zaman.

* Ünlü Fransız gökbilimcisi (1842 - 1925). (Ç.n.)

Evler arasında, köyde
ne kederdir ama
o keder!
Ne parlak
soyluluğun! O ne dayanma
dört arabaya, uykulu,
iki akasyaya
ve eski
bir kuyuya, suyu kalmayan!

Han bulamayacaksın
dünyayı dolaşsan da,
ne kefene kavuşursun
ne mezara
ne de bir sevda soluğu
tazelik verir sana.

Ama çık tarlalardan,
yontabilirsen kara
uzaklığında sonsuzun
gölgeyi o beyaz
törpünle, ey yol,
aşarsın köprüsünü
Kutsal Aydınlığın da!

YARIDA KALAN ÇALGI

Parçalamış o derin
gecenin uyumunu
yarım ayın düşler içinde yüzen
ve buz tutmuş durgusu.

Bu duruma karşı çıkar sağırca
saz örtülü hendekler,
gölge müezzini kurbağalarsa
kalakalırlar sessiz.

Kasabanın eski meyhanesinde
durur hüzünlü ezgi
ve laternasının sesini kısar
eskiden kalma yıldız.

Oturmuştur rüzgâr karanlık dağın
çukurları içine
ve tertemiz ovanın Pisagor'u
tek başına bir kavak
atmak ister aya sağlam bir şamar
o yüzyıllık eliyle.

DOĞU ŞARKISI

Billurlaşmış bir gök var
kokular saçan narda.
(Her tanesi bir yıldız,
her zarı bir gün sonu.)
Kuru, sıkışmış bir gök
yılların pençesinde.

Eski, menevişleşmiş
bir göğüs gibidir nar,
bir yıldız olur ucu
kırları ışıtmaya.

Küçücük bir kovandır
peteği kanla dolu,
kadın ağızlarından
arıların yaptığı
Çatladı mı, içinde
güler bin kızıl dudak...

Çırpınan bir yürektir
ekinler üstünde nar,
kuşlar gagalamayan
küçümsenmiş bir yürek,
insan yüreğince sert
bir yürek, ama verir
kendisini delene
mayıstan kan ve koku.
Çayırlıkların eski
cininin gömüsü nar,
konuşan cinin ıssız
koruda Rosa kızla;
alaca elbiseli
ve ak sakallı cinin.
Bir hazine ki yeşil
yapraklar bekler onu.

Bir mücevher sandığı
silik altın içinde.

Başak ekmektir. Ölü,
diri tenlenen İsa.

Zeytin ağacı gücün,
emeğin sağlamlığı.

Ettir elma, günahın
sfenksçe meyvesidir,
Şeytan'la ilgi kurmuş
yüzyılların damlası.

Horlanmış çiçeklerin
üzüntüsü portakal,
ateş ve altın olan
aklık ve lekesizlik.

Asmalar ten zevkidir,
donmuştur yaz ayında,
kutsar onu kilise
kutsal şarap yapmaya.

Ocakbaşı erinci
kestane. Eski şeyler.
Çıtırdaması eski
kütüklerin. Yolunu
şaşırmış gezginlerdir.

Eskimişliğin dingin
şiiridir palamut,
solgun, altın ayvada
sağlığın yalınlığı.

Nara gelince kandır,
kanı kutsal göklerin,

sellerin iğnesiyle
yaralı yerin kanı.
Tırmalanmış sarp dağdan
esen yellerin kanı,
kanı durgun denizin,
uyuyan gülün kanı.
Nar tarih öncesidir
bağrımızdaki kanın,
ekşi ve sert yuvarda
saklı kan düşüncesi,
sanki insan yüreği
ve kafatası olan.

Ah, yarılmış nar, işte
bir alevsin ağaçta,
Venüs'ün ten kardeşi,
serin bağın gülüşü.
Pervaneler çevirir
seni, güneş sanır da
ve korkarak yanmaktan
kurtçuklar kaçar senden.

Yaşamın ışığısın,
dişi meyvesin. Tutkun
derenin kıyısında
yıldızsın parıldayan.
Sencileyin hep tutku
olaydım kırlarda ben!

ÖLÜ KAVAK

Koca kavak!
Düşmüşsün
aynasına
uyuyan suyun,
eğmişsin alnını
karşısında gün sonunun.
Boğuk sesli kasırga değil
gövdeni kıran,
ağır baltası değil
oduncunun, hem bilir o
yeniden
doğacağını senin.

Senin sağlam ruhundu
ölüme can atan
yuvasız görüp kendini, unutulup
çayırın genç kavaklarınca.
Susadığın içindi
düşüncelere
ve yüzyıllık
ıssız başının
uzaktan uzağa dinlemesinden
kardeşlerinin şarkısını.

Kendinde saklıyordun
tutku
kurtçuklarını
ve yüreğinde
yarınsız tohumunu Kanatlı At'ın.
Ürkütücü çekirdeğini
tertemiz bir sevginin
batan güneşte.

Ne derin acı
görünüm için,

yapraksız
korular kahramanı için!
Ne beşik olacaksın
artık sen aya,
ne büyülü
bir yel gülüşü,
ne de atlı bir yıldızın
değneği.
İlkyaz olmayacak
artık ömründe,
görmeyeceksin çiçeklendiğini
ekinlerin.
Sığınak olacaksın kurbağalara,
karıncalara.
Isırganlar bitecek
yeşil saçlarının yerinde
ve bir gün
alıp götürecek akıntı
kabuğunu kederle.

Koca kavak!
Düşmüşsün
aynasına
uyuyan suyun.
Karardığını gördüm de
akşam alacasında
ağıtını yazdım senin,
kendi ağıtımı hem de.

KIR

Gökyüzü külden şimdi,
ağaçlarsa ağarmış
ve kara kömürdendir
anızlar yanık yanık.
Batan yaralı günün
kurumuş bütün kanı
ve buruşuk içinde
dağın renksiz kâğıdı.
Çukurların içine
saklanmış yol tozları;
gölcük suları durgun,
pınarlar bozbulanık.
Çalar kızılımsı çil
sürünün çıngırağı,
tespihini tamamlar
ana bostan dolabı.

Gökyüzü külden şimdi,
ağaçlarsa ağarmış.

Deniz
gülümsüyor uzaklarda.
Köpükten dişler,
gökyüzünden dudaklarla.

— Ne satarsın, anlaşılmaz kız,
göğsünü rüzgâra verip?

— Suyunu satıyorum, efendim,
denizlerin.

— Ne taşırsın, kara oğlan,
karışmış da kanına senin?

— Suyunu taşıyorum, efendim,
denizlerin.

— Bu tuzlu gözyaşları, ana,
nereden gelir?

— Suyunu ağlıyorum, efendim,
denizlerin.

— Yürek, bu ağır acılık
nereden doğar dersin?

— Öyle acı ki suyu
denizlerin!

Deniz
gülümsüyor uzaklarda.
Köpükten dişler,
gökyüzünden dudaklarla.

AĞAÇLAR

Ağaçlar!
Gökyüzünden düşmüş
oklar mısınız?
Hangi ürkünç savaşcılar fırlatmış sizi?
Yıldızlar mı?

Müziğiniz fışkırıyor kuş ruhlarından,
Tanrı'nın gözlerinden,
yetkin azaptan.
Daldıracak mısınız kaba köklerinizi
yüreğime toprakta?

AY VE ÖLÜM

Sedeften dişleri var
ayın. Ne yaşlı, üzgün!
Su yolları kurumuş,
yok kırlarda yeşillik
ve yuvasız, yapraksız
ağaçlar öyle bitkin.
Söğütlükten geçiyor
buruşuk Ölüm Sultan
o saçma alayıyla
uzak kuruntuların.
Balmumu ve fırtına
boyaları satıyor
bir düzenci, kötücül
masal perisi gibi.

Yağlıboya resimler
alıyor ay Ölüm'den.
Bu karışık gecede
aklını oynatmış ay!

Arada yerleşiyor
karanlık yüreğime
çalgısız bir panayır
gölge dükkânlarıyla.

MADRİGAL

Baktım da gözlerine
uslu çocukken daha,
ellerin değdi bana
ve bir öpücük verdin.

(Saatlerin hep aynıdır ilerleyişi,
aynı yıldızlar olur gecelerde de.)

Gök altında bir çiçek
gibi açtı yüreğim
taçyaprakları hazdan,
erkek organları düş.

(Saatlerin hep aynıdır ilerleyişi,
aynı yıldızlar olur gecelerde de.)

Bir masal prensiydim,
hıçkırdım odamda, o
yarışmalara düşmüş
küçük altın Yıldız'a.

(Saatlerin hep aynıdır ilerleyişi,
aynı yıldızlar olur gecelerde de.)

Ve uzaklaştım senden
bilmeden sevdiğimi.
Bilmem nasıl gözlerin
saçın, ellerin nasıl.
Bir kalan öpüşünün
kelebeği alnımda.

(Saatlerin hep aynıdır ilerleyişi,
aynı yıldızlar olur gecelerde de.)

İSTEK

Bir senin sıcak yüreğin,
başka değil.

Cennetim kırlık bir yer
bülbülsüz,
lirsiz;
bir pınarla,
ince bir su gözüyle.

Ne bir rüzgâr mahmuzu
yapraklar üzerinde
ne de yaprak olmayı
isteyen bir yıldız.

Ah n'olaydı koskoca
bir gün olaydı,
parlak solucanı
başka bir günün,
bir kırık
bakışlar tarlasında.

Aydınlık bir dinlenişte
bütün öpüşlerimiz,
o çınlayan benleri
yankının,
açaydı çok uzakta.

Ve senin sıcak yüreğin.
başka değil.

GÜMÜŞ KAVAKLAR

Sulara eğiliyor
gümüş kavaklar işte:
yok bilmedikleri şey, ama hiç konuşmazlar.
Haykırmaz kederini
pınarın süseni hiç.
Her şey insanoğlundan nasıl da ağırbaşlı!

Yıldızlı göğe karşı sessizliğin bilimi
çiçeklere vergidir böceklerden daha çok.
Ve şarkılar adına şarkının bilimini
uğultulu ormanlar,
deniz suları bilir.

Topraktaki yaşamın derin sessizliğini
bize güldür öğreten
açılıp gün dalında.

Yaymalı canunızdan
kokuyu burcu burcu!
Yalnız şarkı olmalı,
yalnız ışık, iyilik.
Açılmalı büsbütün
gece karanlığında
içimizi doldursun ölümsüz bir çiy diye.

Yatırmalı bedeni
üzgün canın içine!
Ötenin ışığıyla köreltmeli gözleri.
Eğilmeli iyice
göğsün karanlığına,
fırlatmalı Şeytan'a uzattığı yıldızı.

Hep dua halindeki
ağaç gibi olmalı
ve sonsuzlukla donmuş

suyu gibi ırmağın!

Acının tırnağıyla paralayalım canı
bir yıldızlar ufkunun
alevi girsin diye!

Fışkırsa kurt yeniği aşkın karanlığından
öyle durgun, anacıl
bir tan pınarı.
Dağılıp gidiverse kentler rüzgârda bir bir.
Ve Tanrı bir bulutta
bizi görmeye gelse.

BAŞAKLAR

Ölümün elinde buğday tarlası.
Oraklar başakları biçmede.
Usulca sallanıyor kavaklar
İnce yel ruhuyla söyleşip.

Hep sessizlik istiyor tarla.
Güneşle katılaşmış, iç çekiyor
engin ögeyi kendi içinde
saklayan uyanık düşlerle.
Gün
olgunlaşıp sesten, aydınlıktan
gök rengi dağlara alçalıyor.

Hangi gizli düşünce kimbilir
başakları coşturan?
Hangi düşçül üzüntü uyumu
dalgalandıran böyle?

Kocayıp uçamayan kuşları
andırıyor başaklar!
Başlarında
Som altından bir beyin var
ve dingin izlenimler.

Düşünceleri aynı,
aynı giz var hepsinde
dalıp gittikleri. Çıkarırlar
canlı altınını yerin, o tatlı
güneş arıları, devşirirler
giyecekleri kızgın ışını
un ruhunu yaratmak üzere.

Ne sevinçli hüzün verirsiniz
bana tatlı başaklar!
En derin çağlardan gelirsiniz,

şakırsınız Kitap'ta
ve sıyırıp geçince sessizlik
nice lir çalarsınız.

Bitersiniz insanı beslemeye.
Görürsünüz de ak papatyaları
ve doğan süsenleri çünkü bu böyle!
Siz altın mumyalar tarlalardaki!
Düşler için doğar orman çiçeği,
sizlerse yaşam için doğarsınız.

YAĞMUR ALTINDA DÜŞÜNCELER

Yağmurun öpücüğü bu taşra bahçesinde
coşturucu bir ezgi veriyor yapraklara.
Uzak bir hüzünleniş bırakıyor gönülde
sırılsıklam toprağın kokusu iç açarak.

Dilsiz ufukta kırçıl bulutlar yırtılıyor.
Pınardaki uykulu su üstüne damlalar
düşmede, kaldırarak bir inciler köpüğü:
parıltılar, sudaki titreyişi azaltan.

Acımı artırıyor bu akşamın acısı.
Bahçeyi bir tekdüzen sevecenlik almada.
Çektiklerim biter mi günün birinde, Tanrım,
silinir gibi tatlı hışırtı yapraklardan?

Canımda sakladığım yıldızlı nice yankı
yardım eder mi birgün şeklimle boğuşmama?
Uyanışı mı yoksa ölümün sahici ruh?
Ve düşündüğümüzü karanlık mıdır kapan?

Ah, yağmur altındaki dinginliği bahçenin!
Bu yalın görünümden içim başkalaşmada,
uğultusuyla acı, ıslak düşüncelerin
bağrımda kanat açmış güvercinlerden kalan.

Güneş çıktı.
Ve bahçe kanıyor sarı sarı.
Ortalıkta boğucu bir hüzün çırpınmada,
özlemi var içimde kaygılı çocukluğun,
büyümek, âşık olmak isteğinin, ardarda
geçti saatler tıpkı böylece seyrederek
iç karartan yağmuru.
Giderdi patikadan
kırmızı başlıklı kız...

Masallar bitti, aşktan fışkıran o pınarın
karşısında ben bugün düşündüm kara kara.
Çektiklerim biter mi günün birinde, Tanrım,
silinir gibi tatlı hışırtı yapraklardan?

Yağmur başladı yine.
Rüzgâr gölgeleri dağıtmada.

KAYNAK

(PARÇA)*

Gölgeler uykuya varmış çayırda.
Kaynaklar çağıl çağıl.

Kışın sonsuz akşam alacasında
gönlüm düşlere dalmış.
Nasıl anlasam o kaynakları ben,
daha yeni uyanmış
suyun gizemini: canımızdaki
bütün bakışlardan saklı
kalan şarkıyı, o tatlı ezgiyi
ötesinde ruhların?

Boğuşup gölgenin ağırlığıyla
bir kaynak çağıldardı.
Yaklaştım sesini dinlemek üzre,
gönlümse hiç bir şey anlayamadı.

Bu dupduru çayırda bir görünmez
yıldızlar fışkırması,
Söz'ün doğmasıydı topraktan, temiz
bir cinsellik kazanıp.

Sallardı ovada yapraklarını
yüz yaşında kavağım
ve gümüş yıldızlar gibiydi akşam
titreyen yaprakları.
Bütün bir yaz gününü gözetleyen
koca kavak.
Bulanık
ve durgun bir karanlıkta dinlerdim
çağıldayan suları.

* Bu «parça» sözcüğü Lorca'nın. (Ç.n.)

Sözlerini hangi tan alfabesi
dizmiş böyle kapalı
Hangi ağızlardan dökülür? Uzak
yıldıza ne anlatır?
Yüreğim kötü. Tanrım! Duyuyorum tenimde
sönmeyen korlarını
günahın. İçimdeki denizlerse
böyle kumsalsız kaldı.
Fenerin kör. Yüreğim alevlerle
ışıtıyor onları!
Ama gecenin o kara gizemi
ve gizemi suların
insan bilincinin gözünde yoksa
bir bilmece mi yalnız?
Ağacına, böceğine, dağına
bilmecenin sisi kuşku salmaz mı?
Gölge korkunçluğu etkilemez mi
bitkileri, taşları?
Var mı benimkinden daha yalnız ses?
Hiçbir şey demeyen saf kaynak var mı?

Ama beni coşturan
bir şeyler var sanki suda... dalları
oynatır gibi bir rüzgâr içimde.

Ağaç ol!
(Bir ses böyle fısıldadı.)
Sel gibi boşandı lekesiz gökten
bir yıldızlar alayı.

Yüz yıllık kavağa kakıldım bense
öyle üzgün, tasalı.
Korkup kaçan erkek bir Dafne* gibi

* Apollon kendisini yakalayıp öpeceği sırada defne ağacına dönüveren peri. (Ç. n.)

özlemli bir Apollon'dan, karanlık.
Varlığım eridi yapraklarında
ve özsu oldu kanım.
Koyu bir reçine kesiliverdi
gözyaşımın kaynağı.
Köklere eş oldu yüreğim derken
ve insan duygularım
yaralayıp açtı da sert kabuğu
ayrıldı benden artık.

Kışın sonsuz akşam alacasında
dallarımı burardım
bilinmedik uyumlarla eğlenip
ayağında rüzgârın.

Duydum kollarımda tatlı yuvalar,
kanat okşamaları,
vızıltısını duydum ellerimde
kırdaki arıların.

Ta içimin bir yerinde altından
canlı bir kovan vardı!
Görünmez oldu hem toprak hem ufuk,
Gökyüzü kaldı yalnız,
duydum yıldızların zayıf sesini,
soluğunu dağların.

Suyun gizemini anlamaz mı hiç
bu güzel yapraklarım?
O doğduğu ve donduğu ülkeye
köküm ulaşamaz mı?
Bütün dallarımı sular yansıyan
göğe doğru alçaltıp
yapraklarımı da şakıyan, mavi
som elmasta ıslattım
ve daha insanken duyduğum gibi

kaynadığını duydum kaynakların.
Aynı akıştı bu gizli bilimle,
ezgiyle dolu akış.

Mavi göğe doğru kaldırdığımdan
dev kollarımı, kalın
bir sisle doluydum, çiyler ve solgun
ışıklar altındaydım.
Bitkisel bir hüzün vardı içimde
ve bir kanatlar aşkı.
Kendimi fırlatmak için rüzgârla
yanına yıldızların.

Gene de yüreğim bana köklerden
üzgünce fısıldardı:
«Kaynakları anlamazsan öl bari,
dalların kır artık!»

Tanrım, kopar beni yerden! Dilini
öğret bana suların!
Sevdalı bir ses ver bana, büyülü
gizemini dalgalardan çıkarıp
yakabilsin fenerini, isteğim
yalnız sözlerin yağı.

«Bülbül ol!» dedi bir ses uzaklardan
öyle silik ve zayıf,
fışkırdı sıcak bir yıldızlar seli
bekleyen gecenin bağrından taşıp.

DENİZ

Deniz
İblis'idir mavinin
Gök düşmüş
hep ışık olmak için.

O s[illegible]z çalkantıya
mahkûm zavallı deniz,
dirliği tanıdıktan
sonra gökkubbedeki!

Ama aşk kurtaracak
acılığından seni.
Venüs'ü doğurdun sen,
eldeğmemiş, ağrısız
tutup derinliğini.

Sende hüznün güzeli,
görkemli kasılmalar.
Sende yıldız yerine
yeşil ahtapotlar var.

Katlan acılarına
ey korku veren Şeytan.
Sende yürüdü İsa
ve sende yürüdü Pan.

Venüs yıldızı eşsiz
uyumudur dünyanın.
Kilise adamı, sus!
Venüs derinliğidir
canın...

...ve şu zavallı insan
düşmüş bir melek elbet.
Ve belki de yeryüzü
yitirdiğimiz cennet.

DÜŞ

Binmiş gidiyordum
sırtına bir tekenin.
Konuştu benimle güngörmüş hayvan,
şöyle dedi:
— Senin yolun burası.
Gölgemse bir dilenci
kılığında «Orası!» diyor.
«Öteki, altındandır!»
diyor elbiselerim.
Süzdü beni koca bir kuğu,
dedi: «Gel birlikte gidelim!»
Ve bir yılan ısırdı
hac abamı benim.

Göğe bakıp düşünüyordum:
«Artık yolum yok demek ki.
Sabahkiler gibi olacak
akşam gülleri.
Sise dönüştü
ten ve çiy.

Kızıl bir kıra götürüyor
beni düşsel bineğim.
Yüreğim ağlaya ağlaya
«Koyver beni!» diyor, düşünceli.
Bıraktım onu yere.
Geldi
gece buruşuklarla,
gölgelerle dolu.
Tekemin
aydınlık ve mavimsi gözlerinden
bütün yol ışığa kesti.

BAŞKA DÜŞ

Bir kırlangıç havalanıyor
uzağa doğru!

Düşlerim
çiy çiçekleri dolu,
yüreğimse dönüp duruyor
acıyla yorgun.
Bir atlıkarınca ki
Ölüm çocuklarını koymuş.
Ah bir bağlasaydım zamanı
bu ağaçlarla, zorlu
halatıyla kara gecenin
ve boyasaydım solgun
anıların kıyılarını
kanımla koyu koyu.

Ölüm'ün kaç çocuğu var?
Hepsi de bağrıma dolmuş!

Bir kırlangıç geliyor
uzaktan doğru!

MEŞE

Koca meşe, duru gölgen altında
ölçsem ömür kaynağımın dibini
ve çıkarsam gölgemin çamurundan
şiir zümrütlerini.

Atıyorum ağı bulanık suya,
çekiyorum, boş içi.
Karanlık çamurun en dibindeyse
taşlarım var serili!

Hoş yapraklarını bağrıma daldır
meşenin kimsesizi
ve bırak varlığıma
o dingin tutkunu ve gizlerini.

Geçer elbet bu gençlik üzüntüsü,
biliyorum Geçti mi
yaralı alnıma bırakır sevinç
örme çiçeklerini,
ne var ki ağlarım yakalayamaz
saklı mücevherini
bilinçsiz acının, odur parlayan
ömrümün dibindeki.

Şu benim yadsınmaz acım, ey meşe,
senin acındır bil ki.
Yıldızların acısıdır bu acı,
solmuş çiçeklerindir.

Gözyaşlarım yerde kayıp giderek
reçinelerin gibi
soğuk geceye koşan büyük suyun
üzerinde seğirtir.
Biz de kayıp gideceğiz elbette,
ben mücevherlerimi

sen de soyut, gizli meyveleriyle
dallarını devşirip.

Başıma yığıp gitme, dost iskelet
bütün kederlerimi.
Güngörmüş, saf ağzınla söyle bana
eski bir şarkı şimdi,
sarmaş dolaş sözleriyle toprağın,
gök renginde ezgisi.

Ömür kaynağıma bir daha attım
ağlarımın hepsini,
o ağlar ki umut ipliklerinden,
düğümleri de şiir;
kalp taşlardır uyumuş tutkuların
çamurundan çektiğim.

Pınarımın suyu güz güneşinde
titriyor için için,
işte meşe kaçıp gidiyor benden
sökmüş de köklerini.

DEFNEYE SIĞINIŞ

Hüzün verici ve bulanık ufuktan
gece geliyordu yıldızlara gebe.
Sakallı bir masal büyücüsüydüm ben,
duydum, konuşurdu taşlarla çiçekler.

Öğrendim gizini iç kararmasının
ki söyler, ısırgan, sarmaşık, selvi hep;
öğrendim sümbülün ağzındaki düşü,
aydınlık şarkılar söyledim süsenle.

Derin ruhlarını gösterirdi bana
güngörmüş, karanlık ormandaki herkes:
bilgi yüklü, yaşlı zeytin ağaçları,
kendinden geçmiş çam koku ve seslerle,
ölü kavaklar, karınca yuvaları,
yosunu örten kar: beyaz menekşeler.

Usulca gönlümle konuşurdu hepsi,
titrerdi ipliği çınlayan ipekte,
o ipeğin suyu bir ağdır ki sarar
durağan şeyleri bir sonsuz düzenle.

Güller lir sesinden düşler içindeydi,
altın bir efsane dokurdu meşeler,
ardıçlar dökerdi bir köy ürküntüsü
mazıları saran erkekçe kederle.

Bütün tutkusuna yakınım ormanın:
o yapraktaki, yıldızdaki düzene.
Uyur mu yüreğim ey sedir ağacı,
söyle, saf ışığın kollarında ergeç?

Bilirim ben ey gül, gösterdiğin liri;
bütün kirişleri geçmiş günlerim hep.
Hangi durgun suya atıversem onu

atar gibi eski aşkları, bilemem!

Bilirim ey selvi, söylediğin gizi;
acı da kardeştir bizlere, gece de;
nice bir yuvayla doludur gönlümüz,
sende bülbüllere, hüzünlere bende!

Bilirim baba zeytin, sonsuz büyünü,
verirsin bize çektiğin kanı yerden,
çekerim gönlümden tıpkı sencileyin
o kutsal yağını
düşüncenin ben de!

Beni şarkınızla yordunuz hepiniz;
bana benimkini sorun, bilinmeyen;
söndürmüyorsunuz hiç bunaltısını
siz bu saf ateşin
ki yanar göğsümde.

Sen tanrısal defne, sen erişilmez ruh,
öylesine soylu
ve sessiz olan sen!
Dök kulaklarıma tanrısal öykünü,
o derin ve candan bilgeliğini ser!

Ey meyveleri sessizlik olan ağaç,
orkestralar büyücüsü, öpüşmeler
ustası, Dafne'nin pembe vücuduna
kendi Apollon kanıyla biçim veren!

Eski bilgeliğin ey büyük hocası!
Kapanmış koca dilsiz iççekmelere!
Konuşur benimle bütün kardeşlerin
ormanda, şarkımı hor görürsün sense!

Belki, ey ezgiler ustası, ozanın
acı gözyaşları boşunadır sense.

Belki yaprakların aydan lekelenip
yitirmiştir ilkyaz umudunu hepten.

Bastıran akşamın içten güzelliği
karartır çiyi, yola halı döşer de,
bir bilgelik diker geceye sınırsız,
hışımla gelirken yıldızlara gebe.

Görünümü saran altın acılık.
Yürek dinleyip durur.

Islak hüznün içinde
rüzgâr şöyle der:
— Ben bütün erimiş yıldızlardanım,
sonsuzun kanıyım ben.
Bulurum uykulu derinliklerin
rengini bir değişte.
Yaralıyım gizemli bakışlardan,
taşırım iççekişler
geceyle dolu, ölümsüz aşktaki
o gönençli yengiye
görünmez kan kabarcıkları gibi.
Donmuşum hüzün içre,
çocuklar bilir beni.
Kıraliçe, kale öykülerinde
ışık kâsesiyim. Buhur kabıyım
ezgilerin o ince
saydam mavisine sarılıp düşen
kopuk türkülerin de.
İsa'nın teni ve ruhu, görkemle,
benim ruhumda yiter,
titrerim akşamın iç karartıcı
ve soğuk kederinde.

Sonsuz düzeniyim ben yeryüzünün,
sayılmaz ormanım ben.

Sürerim düşlerin kalyonlarını
bilinmeze doğru hep.
Sonumu, yazgımı bilememenin
ıssız acılığı var içerimde—.

Zambakların derin tatlılığı var

rüzgârın sözlerinde.
Yüreğimse akşam alacasının
uyuyor kederiyle.
Solucanlar kara bozkırda bana
coşkularını açar birer birer:

— Yolun kenarındadır
bizim acımız işte.
Biliriz ormanın çiçeklerini,
tekdüzen cırcır ötüşlerini de,
hem o çaldığımız kirişsiz liri,
izlediğimiz o gizli yolu hem.
Yıldızlara varmaz bizim ülkümüz,
açıktır, basittir de;
bal yapmak isteriz arılar gibi,
özlemimiz gür çığlık ya tatlı ses,
otlar içinden yürümek kolayca,
yavru büyütmeye meme edinmek.

Kelebek doğanlar ne mutludurlar
ya da giyen ay ışığı elbise.
Nasıl da mutludur kesen gülleri
ve başakları biçen!
Mutludur ölümden kuşku duyanlar
kendi cennetlerinde,
istediği yerde dolaşan rüzgâr

sonsuzluk güveniyle!
Mutludur güçlüler, anlı şanlılar,
yakınmamış olanlar bir kez bile,
kutsayanlar aziz Francisco'yu

ve gülenler yengiyle.
Ne acılar çekeriz
yollarda gele gide.
Ah bir bilsek derede kavakların
ne dediğini bize—.

Yüreğimse akşam alacasının
uyuyor kederiyle.

Solucanlar kara bozkırda bana
coşkularını açar birer birer:

— Yolun kenarında dır
bizim acımız işte.
Biliriz ormanın çiçeklerini,
tekdüzen cırcır ötüşlerini de,
hem o çaldığımız kirişsiz liri,
izlediğimiz o gizli yolu hem.
Yıldızlara varmaz bizim ülkümüz,
açıktır, basittir de;
bal yapmak isteriz arılar gibi,
özlemimiz gür çığlık ya tatlı ses,
otlar içinden yürümek kolayca,
yavru büyütmeye meme edinmek.

Kelebek doğanlar ne mutludurlar
ya da giyen ay ışığı elbise.
Nasıl da mutludur kesen gülleri
ve başakları biçen!
Mutludur ölümden kuşku duyanlar
kendi cennetlerinde,
istediği yerde dolaşan rüzgâr
sonsuzluk güveniyle!
Mutludur güçlüler, anlı şanlılar,
Yakınmamış olanlar bir kez bile,
kutsayanlar aziz Francisco'yu
ve gülenler yengiyle.
Ne acılar çekeriz
yollarda gele gide.
Ah bir bilsek derede kavakların
ne dediğini bize—.

Yolun tozu söyle diyor onlara

akşamın dilsiz kederi içinde:
— Solucanlar, böyle ne mutlusunuz
kendi kendinizin tam bilinciyle
ve yakılmış ocaklar
ve tutku ve biçimler.
Güneşten eriyorum
yolda ve farkedince
ışıkta kaldığımı, düşüyorum
yere uykulu işte—.

Solucanlar ağlaşıyor, ağaçlar
düşünceli baş sallıyor sessizce,
diyorlar: —Varılmaz gök maviliği!
Çocukken kolay sanırdık yetişmek
ve kartallar gibi olmak isterdik,
ama şimdi yıldırım çarptı bize.
Kartallarındır bütün bu gökyüzü—.
Ve kartal uzakta der:
— Hayır, benim değil o!
Yıldızlardır tutan o maviliği.
parlak ışıklarla hep birden
Yıldızlar: — Pek azı var onun bizde:
üstümüzde saklı o.
Ve kara uzaklık: — İçerisinde
umudu saklıyor gök maviliği.
Arada diyor ki umut usulca
karanlık ülkesinden:
— Yürekler, beni siz buldunuz ancak —.
Tanrım! diyor
yürekse.

Deredeki kavakları işte güz
yapraksız bıraktı hep.
Yolun tozlarını uyutuyor su
som gümüşler halinde.
Gömülüyor uykulu solucanlar

soğuk deliklerine.
Kartal dağda gözden uzaklaşıyor;
rüzgâr diyor: — Sonrasız uyumum ben —
Ağılda sürünün sızıldanışı
ve zavallı beşiklerde ninniler.

Görünümün ıslak hüznü buluyor
bir zambak gibi işte
ağır buruşukları, ki bırakmış
yüzyıllar düşünceli gözleriyle.

Dinlenmeye çekilince yıldızlar
uyuyan mavilikte,
gönlüm ülküsünü görüp uzaktan
soruyor
— Ey Tanrım! diye:
Kime yakarsam Tanrım,
ama ey Tanrım, kime?
Umudumuz niçin uykuya dalmış,
duyduğumuz derin düşkünlük niye,
neden kapanır kucaklayan gözler
bütün bu maviliği bilmem.

Eski görünüme, tüten ocağa
salıp çığlığı birden
yazgısına yanan solucan gibi
hıçkırmak isterim ben.
Derenin kavakları gibi mavi.
sonsuz Aşk dilerim insan içinse.
Yüreğin mavisi, gücün mavisi,
bu benim mavim bile
sonsuzu zorlayacak bir anahtar
verebilir elime.
Ölüm karşısında korkup yılmadan,
aşk ve şiir kırağısı içinde,
yıldırımla çarpılsam ağaç gibi

ve kalsam yapraksız, çığlıksız öyle.

Alnımın üstünde beyaz güller var,
şaraptan taşıyor kadehim de.

GECE EZGİSİ

Öyle korkarım ki
kuru yapraklardan
ve çiyle örtülü
ovalardan öyle.
Uyumak üzreyim;
uyarmazsan beni
donmuş yüreğimi bırakırım yanında.

Nedir o çınlayan
uzakta?
Aşk. Pencere camlarında rüzgâr o,
aşkım benim!

Süsledim boynunu
taşlarıyla tanın.
Ne diye bıraktın
bu yolda sen beni?
Ağlayacak kuşum
gidersen uzağa
ve yemyeşil asma
şarap vermeyecek.

Nedir o çınlayan
uzakta?

Aşk. Pencere camlarında rüzgâr o,
aşkım benim!
Hiç bilmeyeceksin
kar sfenksim benim
seni nasıl candan
sevmiş olduğumu
bu ışıyan tanda
bastırınca yağmur
ve kuru ağaçta
bozulurken yuva.

Nedir o çınlayan
uzakta?
Aşk. Pencere camlarında rüzgâr o,
aşkım benim!

YUVA

Gözlediğim ne bilmem
bu hüzün anlarında?
Kim çiçekli, yaldızlı
korularımı kesen?
Derenin suyundaki
çırpıntılı gümüşten
aynada, ki bana tan
sunar, o gördüğüm ne?
Korumda hangi büyük
fikir çamı yarılan?
Ne sessizlik yağmuru
ürperten beni böyle?
Sevdamı bıraktıysam
gamlı kıyıda ölü
hangi böğürtlen saklar
yeni doğuşu benden?

GÜZ

Düş bozulup gitmiş gelmemek üzre!
yağmurlu akşam vakti
yüreğim öğreniyor
ağaçların döktüğü
güz trajedisini.

Tatlı üzüntüsünde
can veren görünümün
kırıldı seslenişim.
Düş bozulup gitmiş gelmemek üzre.
Gelmemek üzre! Tanrım!
Kar yağmaya başlıyor
ıpıssız düzlüğüne
ömrümün
ve uzaklara giden
hayal gücü korkuyor
donmak ve kaybolmaktan.

Ah, bana diyor ki su
düş bozulup gitmiş gelmemek üzre!
Ama düş sonsuz mudur?
Sistir onu koruyan
ve kar yorgunluğundan
başka şey değildir sis.

Anlatıyor ki ezgim
düş bozulup gitmiş gelmemek üzre.
Ve yağmurlu akşamda
yüreğim öğreniyor
ağaçların döktüğü
güz trajedisini.

TEKE

Bir dişi keçiler sürüsü geçti
kıyısından ırmağın.
Coşkun erinciyle bu gökyakuttan
ve güllerden akşamda
seyrediyorum
kocaman bir tekeyi.

Merhaba, dilsiz şeytan!
Sen
en zorlu hayvansın,
ten
cehenneminin
sonsuz gizemi olan...

O ne güçlülük
sakalında ve
geniş alnında,
yaman Don Juan!
O tutkulu
ve iblisce bakışında
ne büyük vurgu!

Gidersin kıra
ardında sürü,
olup bir sultan
haremağası!
Dişi susuzluğu
hiç sönmez sende;
çıraksın baban
Pan'a yaraşık!

Dişi keçi
yavaş, gelir ardından
alçakgönüllü, sevdalı;
ama azgınlığın hiç doyma bilmez;

eski Yunan
anlar seni.

Ey kara kayadan ve yontma haçtan,
derin mağaralı, uysal hayvanlı
kutsal masallardan gelme yaratık,
orda nice sıska çileci, şeytan
karanlıkta gördü senin
erkeklik alevi
püskürdüğünü!

Ey yiğit sakallı,
boynuzlu tekeler!
Ey kara özetler ortaçağdan!
Filomnedes'in yanında doğdunuz
denizin saf köpüğü arasında
ve ağızlarınız
okşadı onu
yıldızlar dünyasını şaşırtarak.

Kasırganın aydınlığa döndüğü
çiy dolu korulardan gelirsiniz,
Anacreonte*nin çayırlarından,
ölümsüzlüğün kanıyla dolu.

Eski satirlerin
yitik soyundan
bir dönüşümsünüz
siz ey tekeler.
Daldığınız o saf ten zevklerinde
yok sizi geçecek bir hayvan.

Büyük öğle meczupları!
Durun giderken

* Lirik şiirleriyle ünlü Yunan ozanı, İ.Ö. 560 - 478. (Ç.n.)

dinlemek için
horozun ne dediğini uzaktan,
kırlardan size:
Yolcu, merhaba!

CANTE JONDO ŞİİRİ
(POEMA DEL CANTE JONDO)
1921

ÜÇ IRMAĞIN KÜÇÜK BALADI

Guadaquivir ırmağı
portakallar, zeytinler içinden akar.
Granada'nın iki ırmağı
iner kardan buğdaya.

Ah,
gidip de gelmeyen aşk!

Guadalquivir ırmağının
sakalları nar rengi.
Granada'nın iki ırmağından
biri kandır, ağıttır biri.

Ah, aşk
rüzgârla geçti gitti!

Yelkenli gemilere
Sevilla'da bir yol var;
iççekişlerdir yalnız
kürek çeken, Granada'nın suyunda.

Ah,
gidip de gelmeyen aşk!

Guadalquivir, yüksek kule,
rüzgârı porakal çiçeklerinin.

Gölcükler üstünde ufak
ölü kulelerdir Dauro ile Geni.

Ah, aşk
rüzgârla geçti gitti!

Kim der ki sudur taşıyan
çığlıkların ışıltısını!
Ah,
gidip de gelmeyen aşk!

Portakal çiçeği taşı, Endülüs,
zeytin taşı denizlerine!

Ah, aşk
rüzgârla geçti gitti!

ÇİNGENE SIGUIRIYA*SI ŞİİRİ

GÖRÜNÜM

Bir yelpaze
gibi
açılıp kapanıyor
zeytinlik.
Gök yıkıldı yıkılacak
zeytinliğin üstüne
ve kaarnlık bir yağmur
soğuk yıldızlarla.
Titriyor saz ve gölge
ırmağın kıyısında.
Buruşuyor külrengi hava.
Çığlıklarla
yüklü
zeytin ağaçları.
Bir tutsak kuş
sürüsü
sallıyor karanlıkta
uzun kuyruklarını.

* Halk türkülerinde kullanılan yedi dizelik bir şiir türü, ayrıca bir halk dansının adı. Seguidilla da denir. (Ç.n.)

GİTAR

Ağlamaya başlıyor
gitar.
kırılıyor
tan kadehleri.
Ağlamaya başlıyor
gitar.
Boş onu susturmak.
Elde değil
onu susturmak.
Tekdüzen bir ağlama
su nasıl ağlarsa,
rüzgâr nasıl
yağan karda.
Elde değil
onu susturmak.
Ağlıyor
uzak şeyler uğruna.
Beyaz kamelyalar özleyen
sıcak güneyde kumlar.
Hedefsiz ok ağlaması,
sabahsız akşam
ve ilk ölen kuş
dalda.
Ah gitar ah,
kötü yaralanmış yürek
beş kılıçla.

ÇIĞLIK

Bir çığlığın dizdiği eğri
gidiyor
dağdan dağa.

Zeytinlikten doğru
kara bir gökkuşağı olacak
mavi gecede.

Ayy!

Bir keman yayı gibi
titretti çığlık
uzun tellerini rüzgârın.

Ayy!

(Mağaralardaki insanlar
çıkarıyor kandillerini.)

Ayy!

SESSİZLİK

Oğlum, sessizliği dinle.
Dalga dalga bir sessizlik bu,
vadilerin, yankıların
içine kaydığı sessizlik
ve eğdiren alınları
toprağa doğru.

SIGUIRIYA'NIN GEÇİŞİ

Esmer bir kız gider
kara kelebekler arasında
beyaz bir sis yılanıyla
yanında.

Işığın toprağı,
toprağın göğü.

Gider bir titreyişin
ezgisine zincirli, hiç ulaşmayan;
yüreği var gümüşten,
sağ elinde bir hançer.

Nereye gidersin, siguiriya,
böyle başsız bir uyumla?
Hangi ay devşirecek
kireç ve zakkum acını?

Işığın toprağı,
toprağın göğü.

GEÇİŞTEN SONRA

Çocuklar
uzak bir noktaya bakıyor.

Sönüyor kandiller.
Kör kızlar
ayı sorguya çekiyor
ve ağıt sarmalları
yükseliyor havada.

Dağlar
uzak bir noktaya bakıyor.

DAHA SONRA

Zamanın yarattığı
labirentler
yitiyor.

(Çöl kalıyor
sadece.)
Yürek,

o istek çeşmesi,
yitiyor.
(Çöl kalıyor
sadece.)

Tan kuruntusu
ve öpüşler
yitiyor.

Çöl kalıyor
sadece.
Dalgalı
bir çöl.

SOLEA* ŞİİRİ

Kuru toprak,
sonsuz
gecelerin
dingin toprağı.

(Zeytinlikte rüzgâr,
dağda rüzgâr.)

Kandilin
ve acının
eski
toprağı.

* Hüzünlü bir Endülüs ezgisi ve deyişi. Dans eşliğinde söylenir. (Ç.n.)

Derin
sarnıçlar toprağı.
Gözsüz ölümün
ve okların
toprağı.

(Yollardan doğru rüzgâr,
kavaklarda esinti.)

KÖY

Kel tepenin üstünde
bir haç.
Aydınlık su
ve yüz yıllık zeytinler.
Dar sokaklarda adamlar
yarı kapalı yüzleriyle
ve dönen fırıldaklar
kulelerde.
Hiç durmamacasına
dönen.
Ah o yitmiş köy
ağıtlar Endülüs'ünde.

HANÇER

Hançer
giriyor yüreğe,
girer gibi saban demiri
kıraç toprağa.

Hayır.
Etime saplama onu
Hayır.

Hançer,
bir güneş ışını gibi
yakıyor
korkunç derinlikleri.

Hayır.
Etime saplama onu
Hayır.

YOL KAVŞAĞI

Batı rüzgârı;
bir haç;
bir de hançer
yürekte.
Gergin
bir telin
titreyişi
sokakta,
iri bir sineğin
titreyişi.
Her yönde
ben
o hançeri görüyorum,
yüreğe giren.

AYYI

Bir selvi gölgesi
bırakıyor çığlık rüzgârda.

(Bırakın da ağlayayım
bu tarlada.)

Her şey kırılıyor dünyada.
Kalan sadece sessizlik.
(Bırakın da ağlayayım
bu tarlada.)

Karanlık ufuk
ısırıldı korlarla.

(Bırakın beni diyorum,
ağlayayım
bu tarlada.)

ŞAŞIRTI

Ölmüş, sokakta kalakalmış,
göğsünde de bir hançer.
Kimse tanımıyor onu.
Nasıl da titriyor fener!
Anacığım.
Nasıl da titriyor
sokak feneri!
Gün doğuyordu. Kimseler
yansımadı sert havada
açık kalmış gözlerine.
Ölmüş de sokakta kalakalmış,
göğsünde de bir hançer,
hem de tanımıyor onu kimseler.

SOLEA

Kız kara tüllere bürünmüş,
düşünüyor ne küçük dünya,
yürekse ne uçsuz bucaksız.

Kız kara tüllere bürünmüş.

Düşünüyor, iççekişler de
çığlıklar da silinir gider
esip geçişinde rüzgârın.

Kız kara tüllere bürünmüş.

Açık bırakmışlar balkonu
ve söken şafakta, balkondan
bütün gök içeri boşanmış.

Aaah, ah!...
Ne kara tüllere bürünmüş.

MAĞARA

Uzun hıçkırıklar
çıkıyor mağaradan.

(Kırmızı üstüne
mor.)

Uzak uzak ülkeler
kuruyor çingene.

(Yüksek kuleler
ve gizemli adamlar.)

Gidiyor gözleri

kesintili sesinde.
(Kırmızı üstüne
mor.)

Ve kireç beyazı mağara
titriyor altın renginde.

(Kırmızı üstüne
beyaz.)

KARŞILAŞMA

Sen de, ben de
hazır değiliz
karşılaşmaya.
Biliyorsun nedenini.
Nasıl da sevdim onu!
Bu izden git.
Ellerimde
çivilerin
delikleri var.
Kanım nasıl boşanıyor
görmüyor musun?
Geriye bakma sakın,
yürü yavaşça
ve yalvar benim gibi
Aziz Cayetano'ya,
ne sen hazırsın çünkü
ne ben
karşılaşmaya.

TAN

Cordoba çanları
şafakta.
Sabah çanları
Granada'da,
Bütün kızlar dinliyor sizi,

yaslı, içten solea'ya
ağlayan kızlar.
Aşağı
ve yukarı Endülüs'ün
kızları.
Ayakları küçücük,
etekleri rüzgârda,
yol kavşaklarını
ışıklarla dolduran
İspanya kızları.
Ah! Cordoba çanları
şafakta,
ah, sabah çanları
Granada'da!

SAETA* ŞİİRİ

OKÇULAR

Karanlık okçular
yaklaşıyor Sevilla'ya.

Guadalquivir açık.

Geniş, kırçıl şapkalar,
ağır, uzun paltolar.

Ah, Guadalquivir!

Uzak ülkelerinden
geliyorlar acının.

Guadalquivir açık.

Gidiyorlar bir dolambaca.
Aşk, kristal ve taş.

Ah, Guadalquivir!

* Kiliselerde ve âyin yürüyüşlerinde okunan kısa şiir. Bu söz «ok» anlamına da geliyor. (Ç.n.)

GECE

Mum, kandil,
fener ve ateşböceği.

Yıldız burcu
saeta'nın.

Ufak, altın pencereler
titriyor
ve sallanıyor şafakta
üstüste duran haçlar.

Mum, kandil,
fener ve ateşböceği.

SEVILLA

Bir kuledir Sevilla
usta okçularla dolu.

Sevilla yaralamak için,
Cordoba ölmek için.

Uzun uyumları
gözetleyen kent
dolambaçlar gibi
büküp sarar onları.
Tutuşmuş
asma filizleri gibi.

Sevilla yaralamak için,

Göğün kemeri altında,

berrak ovasının üstünde
fırlatır ırmağının
oklarını ardarda.

Cordoba ölmek için.

Ve ufukta çıldırıp
katar şarabına
Don Juan'ın acılığını,
olgunluğunu Dionizos'un.

ALAY

Dar sokaktan geliyor
garip tekboynuzlular.[1]
Hangi kırlık yerden,
hangi mitoloji ormanından?
Sanki yıldızbiliciler
çok yakından.
Düşsel Merlin'ler[2]
ve Ecce Homo,[3]
büyülü Durandarte,[4]
kızgın Oriando.[5]

1 Alnının ortasında tek boynuz bulunan masal atı : unicornio. (Ç.n.)
2 Kelt efsanelerinde adı geçen bir büyücü. (Ç.n.)
3 İsa'yı başında dikenli taçla gösteren resim. Ayrıca, Latince «işte insan» anlamına gelir. (Ç.n.)
4 Chanson de Roland destanında Roland'ın kılıcının adı. (Ç.n.)
5 Kızgın Orlando (Orlando furioso) adında bir İtalyan destanının kahramanı. (Ç.n.)

GEÇİŞ

Kabarık etekli kız,
yalnızlığın kızoğlan kızı,
açılıyor kocaman
bir lâle gibi tıpkı.

Işıklı geminde
gidersin
yüksek gelgitiyle
kentin,
bulanık saeta'lar ve billur
yıldızlar arasında.

Kabarık etekli kız
gidersin
sokağın ırmağından
denize değin!

SAETA

Esmer İsa
dönüşüyor
Jueda*nın zambağından
İspanya'nın karanfiline.

Bakın, geliyor işte!

İspanya'nın.
Karanlık ve pırıl pırıl gök,
yanık toprak,

* Filistin'in, Ölü Deniz'le Akdeniz arasında kalan bölümü. Yahudi ülkesi. (Ç.n.)

hendekler ki içlerinden
öyle yavaş akar su.

Esmer İsa
uzun, yanık saçlarıyla,
çıkık elmacık kemikleri,
ak gözbebekleriyle.
Bakın, gidiyor işte!

Bakın, gidiyor işte!

BALKON

Lola
saeta'lar söylüyor.
Torerolar almış
çevresini.
Kapısının önünde
berber
ezgileri izliyor
başıyla tempo tutup.
Lola
saeta'lar söylüyor
fesleğenler
ve naneler arasında.
O kendini
havuzda
seyreden Lola sık sık.

SEHER

Ama aşk gibi kör
fırlatanlar
saeta'ları.

Yeşil gecenin üstünde
saeta'lar
bırakıyor
sıcak zambak izleri.

Mor bulutları yarıyor
ayın omurgası
ve ok kılıfları
çiyle doluyor.

Ah, ama aşk gibi kör
fırlatanlar
saeta'ları!

PETENERA* YAZISI

ÇAN

BÜYÜK ÇAN

Sarı
kulede
yas çanı çalıyor.

Sarı
rüzgârda
açılıyor çan sesleri.

Sarı
kulede
durdu çan.

Rüzgâr gümüş pruvalar
yapıyor tozdan.

YOL

Yas içinde yüz atlı
nereye gider ki
uzanmış yatan göğünde
portakallığın?.
Ne Cordoba'ya varacaklar.

* Sekiz heceli dörtlükler eşliğinde çalınan bir İspanyol halk ezgisi. (Ç.n.)

ne Sevilla'ya.
Ne denize can atan
Granada'ya.
Onları götürecek
uyuklayan atları
şarkının titrediği
çarmıhlar çıkmazına.
Çivilenmiş yedi ah'la
nereye gider ki
Endülüslü yüz atlı
portakallıktan?

ALTI TEL

Gitar
ağlatıyor düşleri.
Yitik canların
hıçkırığı kurtulup kaçıyor
onun
yuvarlak ağzından.
Ve koca bir örümcek gibi
büyük bir yıldız örüyor
yakalamak için
kara tahta sarnıcında
yüzen iççekişleri.

DANS

PETENERA'NIN BAHÇESİNDE

Bahçenin gecesinde
dans ediyor
ak giyimli
altı çingene.

Bahçenin gecesinde
kâğıt güllerden
ve dişotlarından
taçlarla.

Bahçenin gecesinde
sedef dişleri
yazıyor
yanık gölgeyi.

Ve bahçenin gecesinde
uzuyor gölgeleri
ve ta göğe ulaşıyor
menekşe rengi.

PETENERA'NIN ÖLÜMÜ

Beyaz evde ölüyor
Erkeklerin yıkımı.

Çark eder yüz midilli.
Ölmüş binicileri.

Kandillerin ürperen
yıldızları altında
amber eteği titrer
bakır oyluklarında.

Çark eder yüz midilli.
Ölmüş binicileri.

İnce, uzun gölgeler
gelir sisli ufuktan,
kırılır kalın teli
gitarın.

Çark eder yüz midilli.
Ölmüş binicileri.

ARA NAĞME

Ayy, çingene petenerası!
Ay ayy, petenera!
Sen gömülürken
yoktu uslu kızlar yanında.
Uzun saçlarını
veren kızlar ölü İsa'ya,
bayram günleri
ak örtü koyanlar başlarına.
Uğursuz adamlar doldu
sen gömülürken ortalığa.
Yürekleri
kafalarında adamlar,
ardınsıra geldiler
ağlaya ağlaya dar sokaklardan.
Ayy, çingene petenerası!
Ay ayy, petenera!

DE PROFUNDIS*

Yüz âşık var uyuyan
uyanmamak üzere
kuru toprak altında.
Kırmızı uzar gider

* Bu sözlerle başlayan ve ölülerin ardından okunan bir dua. (Ç.n.)

Endülüs'ün yolları.
Cardoba'da yüz haç var
yeşil zeytinliklerde
onların anısına.
Yüz âşık var uyuyan
uyanmamak üzere.

YAS ÇANLARI

Sarı kulelerde
yas çanları
çalıyor.

Sarı rüzgârlarda
açılıyor
çan sesleri.

Bir yoldan gidiyor
ölüm, başında taç
solgun portakal çiçeklerinden.
Söylüyor, söylüyor
bir şarkı
ak çalgısıyla,
söylüyor, söylüyor, söylüyor.

Sarı kulelerde
susuyor çanlar.

Rüzgâr gümüş pruvalar
yapıyor tozdan.

LOLA

Portakal ağacı altında
kundak bezleri yıkıyor.
Gözleri yeşil,
sesi menekşe rengi.

Ah, aşk,
çiçekli portakal altında!

Arkın suyu
güneş içindeydi,
bir serçe ötüyordu
zeytin ağacında.

Ah, aşk,
çiçekli portakal altında!

Sonra, tüketince Lola
bütün sabunu
torerolar gelecek.

Ah, aşk,
çiçekli portakal altında!

AMPARO

Nasıl da yalnızsın evinde
Amparo,
aklara bürünmüşsün!

(Ekvator,
yaseminle sümbül arasında.)

Avlunun o eşsiz
fıskiyelerini dinliyorsun
ve kanaryanın sarı
inceden ötüşünü.

Akşama doğru selvilerin
titrediğini görüyorsun kuşlarla,
harfler işliyorsun usul usul
kanaviçene.

Nasıl da yalnızsın evinde
Amparo,
aklara bürünmüşsün!
Nasıl da güç
Amparo
seni seviyorum! demek sana.

SILVERIO FRANCONETTI'NİN RESMİ

Yarı İtalyan,
yarı Flamenco,
nasıl mı şarkı söylerdi
o Silverio?
Bizim limonumuzla
İtalya'nın koyu balı
akıyordu derin ağıtında
siguiriyero*nun.
Bağırması korkunçtu.
Yaşlı kişiler
der ki dimdik olur da
saçlar
dökülürdü
aynaların sırı.
Sesten sese geçerdi
bozmadan.
Hem bir yaratıcı oldu,
hem bir bahçıvan.
Bir köşkler yaratıcısı
sessizlik için.

* «Seguidilla» da denir. Altı dizelik bölüklerinden oluşan bir Endülüs halk türküsü. (Ç.n.)

Uyur şimdi yankılarla
onun ezgisi.
Kesin, yalın.
Son yankılarla.

JUAN BREVA

Dev gibi bir vücudu vardı
Juan Breva'nın
ve çocukça bir sesi.
Ses titretişinin yoktu benzeri.
Acıydı hem de
şakıyan
bir gülümseyişin ardında.
Uykulu Malaga'nın
limon ağaçlarını düşünür
ve ağıtı
deniz suyu tadında.
Gözleri kör şarkı söyledi
Homeros gibi. Sesinde
bir şey vardı ışıksız denizden,
suyu sıkılmış portakaldan.

ŞARKILI KAHVE

Kristal lambalar,
yeşil aynalar.

Karanlık sahnede
Parrala
bir konuşma tutturuyor
ölümle.

Alev
gelmiyor,
o da çağırıyor onu.
Halk
hıçkırıklara boğulmuş.
Ve yeşil aynalarda
dalgalanıyor
uzun, ipek etekler.

ÖLÜMDEN YAKINMA

Kara gökte
sarı yılanlar.

Gözlerle geldim dünyaya,
onlarsız gidiyorum.
En büyük acının tanrısı!
Ve sonra,
bir lamba ve bir örtü
toprakta.

Varmak istedim
iyilerin vardığı yere.
Vardım da, Tanrım!...
Ama sonra,
bir lamba ve bir örtü
toprakta.

Ufak, sarı limon,
limon ağacı.
Ufak limonları
atın rüzgâra.
Bilirsiniz! Çünkü sonra,

sonra,
bir lamba ve bir örtü
toprakta.

Kara gökte
sarı yılanlar.

AFSUN

Kör bir denizanası
gibi büzülmüş
el, sızlanan gözü
kandilin.

Sinek ası.
Haçımsı makaslar.

Günlüğün ak dumanı
üstünde, o
köstebeğe çalar gibi
ve belirsiz kelebeğe.

Sinek ası.
Haçımsı makaslar.

Görünmez bir yüreği
sarıyor, görüyor musunuz?
Yansıyan bir yüreği
rüzgârda.

Sinek ası,
Haçımsı makaslar.

ANIMSATMA

Ölünce
gitarımla gömün beni
kumun altına.

Ölünce
portakallar
ve naneler arasında ben.

Ölünce
gömün beni isterseniz
bir fırıldağa.

Ölünce.

CORDOBA MAHALLESİ

GECE NAKARATI

Yıldızlardan korunuyor
insanlar evin içinde.
Yıkılıp çöküyor gece.
İçerde ölü bir kız,
saçına gömülmüş
gizli bir gülle.
Ona ağlıyor altı bülbül
pencere parmaklığında.

İnsanlar iç çekip duruyor
açık gitarlarıyla.

DANS

Carmen dansederek geçiyor
Sevilla sokaklarından.
Bembeyaz saçları var
ve parlak gözbebekleri.

Kızlar
örtün perdeleri!

Başının üstünde sarı
bir yılan çöreklenmiştir.

Dans ederken, eski zaman
âşıklarıdır düşleri.

Kızlar
örtün perdeleri!

Sokaklar öyle ıssızdır
ve bulursunuz diplerde
eski dikenler arayan
Endülüslü yürekleri.

Kızlar
örtün perdeleri!

MALAGUENYA*

Ölüm
giriyor meyhaneye,
çıkıyor dışarı.

Kara atlar geçiyor
ve uğursuz adamlar
derin yollarından
gitarın.

Ve bir tuz kokusu,
dişi kan kokusu geliyor
bu kumsalın yanan
sümbüllerinden.

Ölüm
giriyor içeri, çıkıyor,
çıkıyor, giriyor içeri
ölüm
meyhaneden.

* Malaga kenti yöresine özgü halk türküsü. (Ç.n.)

GİTARLI BULMACA

Değirmi
yol kavşağında
dans ediyor
altı kız.
Üçü etten,
üçü gümüş.
Arıyor onları dünkü düşler,
ama altın bir Polifemo*
tutuyor hepsini sımsıkı.
Gitar.

KANDİL

Kandilin alevi, ah,
ne kara düşüncelil

Bir Hint fakiri gibi
bakar altın bağrına
ve kararır düşleyip
rüzgârsız havaları.

Deniz tanrısı Poseidon'un oğlu. Alnının ortasında bir tek gözü olan dev. Onu da Ülis kör etmiş. (Ç.n.)

O kor kesilen leylek
ısırır yuvasından
gölge yığınlarını,
yaklaşır titreyerek
yuvarlak gözlerine
ölü çingeneciğin.

ÇALPARA

Çalpara.
Çalpara.
Çalpara.
Çınlayan böcek.

Elin
örümceğinde
bükersin kıvır kıvır
sıcak havayı
ve boğulursun
o titrek, tahta sesinde.

Çalpara.
Çalpara.
Çalpara.
Çınlayan böcek.

KAKTÜS

Yaban Laocontesi.[1]

Nasıl da güzelsin

1 Truvalı rahip. Kendisini oğullarıyla birlikte yılanlar boğmuş. (Ç.n.)

yarım ay altında!
Çoğalmış pelotari[1].
Nasıl da güzelsin
rüzgâra gözdağı verirken!

Atis[2] ve Dafne
bilir acını.
Anlaşılmayan.

PİTA[3]

Taş kesilmiş ahtapot.

Kül kemerler geçirirsin
dağların karnına
ve geçitlere
ne yaman dişler.

Taş kesilmiş ahtapot.

HAÇ

Haç.
(En son noktası
yolun.)

Arkta kendini seyreder.
(Sıra noktalar.)

1 Bir çeşit top oyununda oyuncuya verilen ad. (Ç.n.)
2 Frigya'lı güzel çoban. Tanrıça Kübele kendisine vurulmuş, çok kıskandığı için çam ağacına döndürmüş. (Ç.n.)
3 Nerkisgillerden bir Amerika bitkisi. (Ç.n.)

BAYRAK ODASI

YARBAY

Guardia Civil yarbayıyım ben.

ÇAVUŞ

Evet..

YARBAY

Kimse yalan söylemesin bana.

ÇAVUŞ

Hayır.

YARBAY

Üç yıldızım, yirmi de haç nişanım var.

ÇAVUŞ

Evet.

YARBAY

Kardinal başpiskopos yirmi dört mor püskülüyle selam verdi bana.

ÇAVUŞ

Evet.

* Kırlık yerlerde oturan halkın can ve mal güvenliğini sağlamak amacıyla 1833'te kurulmuş kolluk örgütü. (Ç.n.)

YARBAY

Ben yarbayım. Yarbayım ben. Guardia Civil yarbayıyım ben.

(Gök mavisi, beyaz ve altın rengi Romeo ile Julieta, puro kutusundaki tütün bahçesinde kucaklaşırlar. Asker, deniz altı gölgesiyle dolu bir tüfeğin namlusunu okşar. Dışardan bir ses.)

Gökte ay, ay, ay, ay
zeytin zamanı.
Kulesini gösteriyor Cazorla,
Benameji gizliyor onu.

Gökte ay, ay, ay, ay.
Bir horoz ötüyor ayda.
Kızlarınız aya bakıyor
sayın belediye başkanı.

YARBAY

Ne oluyor?

ÇAVUŞ

Bir çingene!

(Çingenenin genç katırının bakışı söner ve Guardia Civil yarbayının ufak gözleri canlanır.)

YARBAY

Guardia Civil yarbayıyım ben.

ÇAVUŞ

Evet.

YARBAY

Peki, sen kimsin?

ÇİNGENE

Bir çingene.

YARBAY
Nedir çingene dediğin?

ÇİNGENE
Rasgele biri.

YARBAY
Adın ne?

ÇİNGENE
Bu.

YARBAY
Ne diyorsun?

ÇİNGENE
Çingene.

ÇAVUŞ
Buldum da getirdim bunu.

YARBAY
Nerdeydin?

ÇİNGENE
Irmakların köprüsünde.

YARBAY
Hangi ırmakların?

ÇİNGENE
Bütün ırmakların.

YARBAY
Ne yapıyordun orda?

ÇİNGENE
Tarçından bir kule.

YARBAY
Çavuş!

ÇAVUŞ

Buyurun Guardia Civil yarbayı komutanım!

ÇİNGENE

Uçmak için kanatlar uydurdum kendime, uçuyorum. Dudaklarımda da kükürtle gül.

YARBAY

Ya!

ÇİNGENE

Hem uçmak için kanatlarım olmasa da olur. Kanımda bulutlar, yüzükler.

YARBAY

Yaa!

ÇİNGENE

Ocak ayında portakal çiçeğim var.

YARBAY

Yaaa!

ÇİNGENE

Kar altında da portakallarım.

YARBAY *(Çırpınıp kıvranarak.)*

Yaaa! Pum, pim, pam.

(Ölüp düşer.)

(Guardia Cicil yarbayının sütlü kahveden, tütünden canı pencereden çıkıp gider.)

ÇAVUŞ

Yetişin!

(Kışlanın avlusunda dört muhafız çingeneciği döver.)

DÖVÜLEN ÇİNGENENİN ŞARKISI

Yirmi dört şamar,
yirmi beş şamar;
sonra anam koyar beni
bu gece yeşil kâğıda.

Aman yol muhafızları
bir yudum su verin bana.
Balıklı su, gemili su.
Su verin, su verin aman.

Ah, muhafız komutanı,
ne yüksektesin odanda!
Yok mu ipek mendillerin,
suratımı silsem biraz!

KIRLIK YER

BİR SES
Acı.
Avlumun zakkumları.
Acı bademin içi.
Acı.

(Üç delikanlı geniş şapkalarla gelir.)

1. DELİKANLI
Gecikiyoruz.

2. DELİKANLI
Geceye kaldık.

1. DELİKANLI
O da kim?

2. DELİKANLI
Ardımız sıra geliyor.

1. DELİKANLI *(Yüksek sesle.)*
Acı!

ACI (Uzaktan.)
Geliyorum!

2. DELİKANLI *(Bağırarak.)*
Acı!

ACI *(Sakince).*
Geliyorum!

1. DELİKANLI
Ne güzel zeytin ağaçları!

2. DELİKANLI
Ya.
(Uzun sessizlik.)

1. DELİKANLI
Sevmiyorum gece yürümeyi.

2. DELİKANLI
Ben de.

1. DELİKANLI
Gece dediğin uyumak içindir.

2. DELİKANLI
Doğru.

(Endülüs yazında cırcır böcekleri ve kurbağalar. Acı ellerini kemerine geçirmiş, yürür.)

ACI
Aaaaah ah.
Ölümü sorguya çektim.
Aaaaah ah.

(Şarkısının sesi işitenlerin yüreğine bir uzatma işareti kor.)

1. DELİKANLI *(Çok uzaktan.)*
Acı!

2. DELİKANLI *(Duyulur duyulmaz.)*
Acıııı!

(Sessizlik.)

(Acı, yolun ortasında, bir başmadır. İri, yeşil gözlerini yarı kapatır ve kadife ceketini bedenine sarar. Çevresini yüksek dağlar almıştır. Her adım atışında büyük gümüş saati cebinden gizli gizli ses verir.

(Yoldan bir atlı dörtnala gelir.)

ATLI *(Atını durdurarak.)*
İyi geceler.

ACI
Tanrının bağışı sizinle olsun.

ATLI
Granada'ya mı gidiyorsunuz?

ACI
Granada'ya gidiyorum.

ATLI
Birlikte gidebiliriz.

ACI
Öyle görünüyor.

ATLI
Niçin terkide gitmiyorsunuz?

ACI
Ayaklarım ağrımıyor ki.

ATLI
Malaga'dan geliyorum.

ACI
Güzel.

ATLI
Kardeşlerim orada oturur.

ACI *(Hoşnutsuzlukla.)*

Kaç kardeş?

ATLI

Üç. Bıçak satarlar. Budur işleri.

ACI

Bereketini görsünler.

ATLI

Altın, gümüş bıçaklar.

ACI

Bıçak bıçaktır eninde sonunda.

ATLI

Orası şüpheli.

ACI

Sağolasınız.

ATLI

Altın bıçaklar dosdoğru yüreği gidip bulur. Gümüş bıçaklar da ot gibi doğrar boynu.

ACI

Ekmek kesmeye yaramazlar mı?

ATLI

Erkek kısmı eliyle koparır ekmeği.

ACI

Doğru!

(At huysuzlanır.)

ATLI

Höst!

ACI

Gece de ondan.

(Dalgalı yol hayvanın gölgesini eğip bükerek uzatır.)

ATLI
Bir bıçak ister misin?

ACI
İstemem.

ATLI
Armağanım olsun.

ACI
Almam.

ATLI
Bu fırsat eline geçmez bir daha.

ACI
Kimbilir?

ATLI

Öteki bıçaklar işe yaramaz. Öteki bıçaklar yumuşaktır, hem de kandan korkarlar. Bizim sattıklarımızsa soğuktur. Anlıyor musun? En sıcak yeri arayıp girerler de orada dururlar.

(Acı konuşmaz. Sağ eli, bir altın parçası tutmuş gibi, soğumuştur.)

ATLI
Ne güzel bıçak!

ACI
Pahalı mı?

ATLI
Yani istemez misin şimdi bunu?

(Altın bir bıçak çıkarır. Ucu bir kandilin alevi gibi parlar.)

ACI
Hayır dedim ya.

ATLI
Binsene yanıma, arkadaş!

ACI
Daha yorulmadım.

(At ürkerek döner.)

ATLI *(Dizginleri çekerek.)*
Hay senin gibi atın!

ACI
Karanlık da ondan.

(Duraksar.)

ATLI *(Duraksar.)*

Dediğim gibi Malaga'da üç kardeşim var. Bıçak satmak da o kadar olur hani! Katedralden iki bin tane satın aldılar bütün mihrapları süslemek için, kuleye bir taç koymak için. Çok gemide bunların adı yazılı. Deniz kıyısındaki en sıradan balıkçılar geceyi bunların inceçik, uzun çeliklerinin parıltısıyla aydınlatıyor.

ACI
Ne güzel!

ATLI
Var mı inkâr edecek?

(Gece yüz yıllık bir şarap gibi koyulaşır. Güneyin iri yılanı gözlerini sabaha açar ve uyuyanlar kendilerini balkondan aşağıya, uzaklığın ve kokunun kışkırtıcı büyüsüne atmaya sonsuz bir istek duyarlar.)

ACI
Öyle sanıyorum ki yolumuzu yitirdik.

ATLI *(Atı durdurarak.)*
Deme!

ACI

Konuşuyorduk da.

ATLI
Granada'nın ışıkları değil mi onlar?

ACI
Bilmem.

ATLI
Dünya çok büyük.

ACI
Üstünde kimse yaşamıyor gibi.

ATLI
Demek öyle.

ACI
İçimi bir karamsarlık aldı. Aaaah ah!

ATLI
Oraya varıyorsun da onun için. Ne yapıyorsun?

ACI
Ne mi yapıyorum?

ATLI
Hem yerinde kalıyorsan niçin kalmak istiyorsun?

ACI
Niçin mi?

ATLI
Bense biniyorum bu ata, bıçak satıyorum; ama böyle etmesem ne yapardım kimbilir?

ACI
Ne yapardın ki?

(Duraksar.)

ATLI

Granada'ya geldik işte.

ACI

Deme!

ATLI

Çatı köşklerine bak, nasıl da parlıyor.

ACI

Ya, sahiden de.

ATLI

Yanıma şimdi de binmemezlik etmezsin ya.

ACI

Az dur hele.

ATLI

Hadi bin! Çabuk ol. Şafak sökmeden varmalı... Al şu bıçağı da. Armağanım olsun.

ACI

Aaaah ah!

(Atlı Acı'nın binmesine yardım eder. Granada yolunu tutarlar. Dipteki dağ baldıranlarla, ısırganlarla örtülüdür.)

ACI'NIN ANASININ ŞARKISI

Getirirler çarşafımda
hurmamı, zakkumlarımı.

Yirmi yedi ağustosta
ufak altın bir bıçakla.

Haç çıkaralım. Gidelim.
Esmerdi o, acıydı o.

Komşular, pirinç bir güğüm
verin limonata dolu.

Haç çıkaralım. Hiç kimse
ağlamasın. Ayda Acı.

İLK ŞARKILAR
(PRIMERAS CANCIONES)

1922

DURGUN SULAR

Selviler.
(Durgun su.)

Karakavak.
(Derin su.)

Yürek.
(Gözbebeği suyu.)

KÜÇÜK SU

Ruhunu düşünüyordum
gözlerine bakarken.

Beyaz defne.

Gözlerine bakarken.
Ama sen ölüydün işte!

Kara defne.

DEĞİŞİK

Havanın durgun gölü
yankı dalı altında.

Suların durgun gölü
yıldız yaprakları altında.
Ağzının durgun gölü
öpüşler kalınlığı altında.

DURGUN SU, SON ŞARKI

Gece oluyor işte.
Dövüyor ay ışınları
akşamın örsünü.

Gece oluyor işte.

Şarkı sözleri giyiniyor
koca bir ağaç.

Gece oluyor işte.

Beni görmeye gelirsen
havanın yollarından.

Gece oluyor işte.

Beni ağlar görürsün
koca kavaklar altında
Hey esmer!
Koca kavaklar altında.

YARIMAY

Su üstünde gidiyor ay.
Öyle durgun ki gökyüzü!
Biçiyor ırmağın eski

titreyişini yavaşça,
ufak bir kurbağa onu
bir el aynası sanırken.

DÖRT SARI BALAD

I

Küçük, yeşil bir ağaç var
tepenin yukarısında.

Giden çoban,
gelen çoban.

Çöküyor yarı uykulu
zeytinler sıcak ovaya.

Giden çoban,
gelen çoban.

Ne köpeğin ne koyunun
ne değneğin ne aşkın var.

Giden çoban,

Altın bir karaltı gibi
eriyorsun tarlada sen.

Gelen çoban.

II

Toprak
sarıydı.

Kıyıdan, kıyıdan
küçük çoban.

Ne beyaz ay
ne parlak yıldız.

Kıyıdan, kıyıdan
küçük çoban.

Esmer tenli bağbozucu
gözyaşını devşiriyor asmanın.

Kıyıdan, kıyıdan
küçük çoban.

III

İki al öküz
altın zeminde.

Öküzlerde eski çanlar,
kuş gözleri
uyumu var.
Sisli sabahların
onlar, öyle ya,
hava portakalını
delerler yazda.
Doğuştan yaşlılar,
yok sahipleri,
kanatlar anımsarlar
böğürlerinde.
Öküzler her zaman
iç çekip gider

Rut*un topraklarından
arayıp su geçidini,
esriyip yıldızlardan
ve geviş getirerek
gözyaşlarıyla.

İki al öküz
altın zeminde.

IV

Yürüyorum
papatyalar göğünde.

Kendimi bir ermiş
sanıyorum bu akşam.
Avuçlarımın içine
ay'ı bıraktılar da
geri saldım
onu havaya,
gül ve ayla verdi
Tanrı da bana.

Yürüyorum
papatyalar göğünde.

Gidiyorum şimdi
bu topraklarda
kurtarmaya kızları
kötü âşıklardan,
altın paralar vermeye
bütün çocuklara.

Yürüyorum
papatyalar göğünde.

* Kutsal kitapta adı geçen bir kadın. Zengin Booz'un karısı. Davut peygamber bunların soyundan geliyor. (Ç.n.)

I

KENT

Yüzyıllık orman
sızıyor kente.
ne var ki orman
denizin içinde.

Oklar var havada
ve giden savaşçılar
yitmişler mercanın
dalları arasında.

Üstünde yeni evlerin
kımıldıyor bir meşelik
ve gökte kocaman
cam eğriler var.

II

GEÇENEK

Yüksek geçeneklerde
iki bay geziniyor.

(Yeni
gök.
Mavi
gök!)

...iki bay geziniyor
ki eskiden ak rahipler.

(Yarım
gök.
Mor
gök!)

...iki bay geziniyor
ki eskiden avcıydılar.

(Eski
gök.
Altın
gök!)

...iki bay geziniyor
ki eskiden...

Gece.

III
İLK SAYFA

Işıklı kaynak.
Işıklı gök,

Ah, nasıl da büyüyor
kuşlar!

Işıklı gök.
Işıklı kaynak.

Ah, nasıl da parlıyor
portakallar!

Kaynak.
Gök.

Ah, nasıl da yumuşak
buğday!

Gök.
Kaynak.

Ah, nasıl da yeşil
buğday!

ÂDEM

Kan ağacı sabahı ıslatmada
gelirken loğusanın iniltisi,
ki sesi camda bir kemik çizgisi
ve sırçalar bırakıyor yarada.

Işıyan gün yerleşirken arada
gizli elma serinliğine doğru
kaçışıyla bir damar uğultusu
unutan ak masal sınırlarında.

Balçık sıcağıyla görüyor Âdem
hızla yaklaşan bir çocuk düşünde,
yanağının kat kat çırpınışında.

Ama karanlık ve başka bir Âdem
kısır bir ay hayal ediyor taştan,
içinde ışıktan bir çocuk yanan.

Oturdum
açık bir yerine zamanın.
Gölcüğüydü
sessizliğin,
ak sessizliğin,
yaman bir yüzük
ki içinde yıldızlar
çarpışırdı yüzen on iki
kara rakamla.

TUTSAK KIZ

Belirsiz
dallardan
giderdi bir kız,
bir kız ki, yaşam.
Belirsiz
dallardan.
Küçük bir aynadan
yansıtırdı gündüzü
ki bir parıltıydı
duru alnında.
Belirsiz
dallardan.
Yitmiş giderdi
karanlıklarda,
çiyden yaşlar döküp
ve tutsak zamana.
Belirsiz
dallardan.

ŞARKI

İki kara güvercin giderdi
defnenin dallarında.
Güneşti biri,
öbürü de ay.
Komşucuklar, dedim,
nerde mezarım acaba?
Kuyruğumda, dedi güneş.
Boğazımda, dedi ay.
Bense yürüyüp giderdim
belime kadar toprakta,
mermer iki kartal gördüm
bir de kız çırçıplak.
Biri öbürüydü
kız da hiçbiri.
Kartalcıklar, dedim,
nerde mezarım acaba?
Kuyruğumda, dedi güneş.
Boğazımda, dedi ay.
İki çıplak güvercin gördüm
kirazın dallarında,
biri öbürüydü,
ikisi hiçbiri.

ŞARKILAR
(CANCIONES)

1921 - 1924

YEDİ KIZIN ŞARKISI

GÖKKUŞAĞI KURAMI

Şarkı söylüyor
yedi kız.

(Bir kuşak var gökte
batan günden örnek.)

Yedi sesli bir can
yedi kız.

(Bembeyaz havada
yedi kuş, koskoca.)

İşte can vermede
yedi kız.

(Neden dokuz değiller?)
(Neden yirmi değiller?)

Irmak götürüyor onları,
kim görür ki artık.

GECE KESİTİ

Rezene, saz ve yılan.
Itır, iz ve gölgeler.

Hava, yer ve yalnızlık.
(Aya varan merdiven.)

LİSELİNİN ŞARKISI

Cumartesi
Bahçe kapısı.

Pazar.
Kapalı gün
Kapalı.

Cumartesi.
Mavi gökkubbe.
Meltem.

Pazar.
Kıyılarla deniz.
Uç.

Cumartesi.
Titreyen
tohum.

Pazar.
(Sapsarı kesilmede
aşkımız.)

ÇAKIL, IŞIK OLMAK İSTER

Çakıl, ışık olmak ister.
Işıldatır karanlıkta
ay ve fosfor tellerini.
Ne istiyor ki der ışık.
Aytaşı sınırlarında
hep kendi kendini bulur
ve dönüp gider.

ATLIKARINCA

Fırdolayı dönüyor
bayram günleri.
Alıp götürüyor onları
atlıkarınca.

Mavi şarap yortusu.
Beyaz Noel.

Gömlek değiştiriyor
günler yılanlar gibi,
bayram günleridir
bir değişmeyen.

Yaşlı analarımıza
benzer bu günler.
Akşamları uzun kuyruklu,
amber ve pul pul.

Mavi şarap yortusu.
Beyaz Noel.

Bir yıldıza bağlanmış
dönüyor atlıkarınca.
O beşler lâlesi
yeryüzünde karalar.

Küçük atların sırtında
pars kılığına bürünmüş
çocuklar ay yemede
ay bir erikmiş gibi.

Kudur, kudur Marco Polo!
Düşsel dönüşlerinde
dünyada bilinmedik
ülkeler bulur çocuklar.

Mavi şarap yortusu.
Beyaz Noel.

TERAZİ

Gece dingindir öyle.
Gün bir gelir bir gider.

Gece ölü ve yüksek.
Günün bir kanadı var.

Gece aynalar üstü
ve rüzgâr altıdır gün.

DEVİNMELİ ŞARKI

Dün.
(Mavi
yıldızlar.)

Yarın.

(Ufacık
beyaz yıldızlar.)

Bu gün.

(Uyumuş çiçek-düş
vadisinde etekliğin.)

Dün.

(Ateş
yıldızlar.)

Yarın.

(Mor
yıldızlar.)

Bugün.

Ah bu yürek, Tanrım!
Bu zıplayan yürek!

Dün.

(Yıldızlardan
anılar.)

Yarın.

(Kapalı yıldızlar.)

Bu gün...

(Yarın!)

Deniz tutar mı beni
kayığın içinde?
Ah, şimdiki köprüler
su yollarında!

ATASÖZÜ

Mart
uçarak geçer.

Ocak durur yükseklerde.

Ocak,
göğün gecesinde durur.

Bir anlıktır mart aşağıda.

Ocak.
Yıpranmış gözlerim için.

Mart.
Serin ellerim için.

DUVAR SÜSÜ
YER

Gider uzun etekli
esinti kızları.

GÖK

Sıçrar ayın üstüne
havanın ikizleri.

AVCI

Yüksek çamlar!
Dört güvercin gidiyor gökte.

Dört güvercin
döndü geri.

Dört gölgeyle
bir yara geldi.
Alçak çamlar!
Dört güvercin yatıyor yerde.

MASAL

Tekgözlüler,[1] tekboynuzlular.[2]

Yeşil gözlüler,
altın boynuzlular.
Kayalığın üstünden
dev gibi bir sürü
ışıldatıyor sırsız
aynasını denizin.

1 Alnının ortasında tek göz bulunan dev : Kiklop. (Ç.n)
2 179. sayfadaki ilk dipnota bkz.

Tekgözlüler, tekboynuzlular.
Tek gözbebeği
ve tek güç.
O boynuzların korkunç
etkisinden kuşku mu var.
Doğa,
sakla hedeflerini!

AĞUSTOS

Ağustos.
Karşılaştırılması
şeftaliyle şekerin,
gün akşamın koynunda
bir meyve çekirdeği.
Mısır el değmeden saklar
sert ve sarı gülüşünü.

Ağustos.
Çocuklar yer
esmer ekmeği, tatlı ayı.

PALYAÇO

Güneşin al memesi.
Mavi memesi ayın.

Yarısı kara gümüş
yarısı mercan beden.

ÜÇ AĞAÇ DEVRİLDİ

Üç idiler.
(Baltalarıyla geldi gün.)
İki idiler.
(Sürüklenen gümüş kanatlar.)
Bir idi.
Sonra hiç.
(Su kaldı çıplak.)

1

Ay gider yüksek.
Yel koşar alçak.

(Ararım göğü
gen bir bakışla.)

Ay su üstünde.
Ay yel altında.

(Ararım yeri
dar bir bakışla.)

İki çocuğun
sesi. Kaçarım
sudaki aydan
gökteki aya.

2

Girdi penceremden
gecenin bir kolu:

Yağız dev kol. Sudan

bilezikler dolu.

Bir mavi billurda
ruhum ırmak oldu.

Saatten, yaralı
anlar akıyordu.

3

Görürüm, penceremden
çıkarınca başımı,
nasıl uçurmak ister
onu yelin satırı.

Altına bu görünmez
giyotinin yatırdım
eski isteklerimin
gözsüz kafalarını.

Ve bir limon kokusu
doldurdu sonsuz ânı
döndüğü sırada yel
tül çiçeğine artık.

4

Ölü bir su kızı bulduk
bugün havuzun içinde.
Şimdi dışında havuzun
yatar yerde kefeniyle.

Çağırır gider bir balık
onu başından dizine.

«Yavrum benim!» der de rüzgar
uyandıramaz nafile.

Yosun saçlarını havuz
çözülmüş tutar elinde,
kurbağaları coşturan
ak göğüslerini yelse.

Hak saklasın. Dua etsek
ırmakların Meryem'ine
elmalar altında ölmüş
havuz kızının derdiyle.

İki ufak sukabağı
bağlayacağım beline
yüzdürsün diye kolayca
ah! onu tuzlu denizde.

AVRUPA'DA ÇİN ŞARKISI

Hanım kız gider
elde yelpaze
serin ırmağın
köprüsü üzre

Ve redingotlu
beyler köprüye
bakar, korkuluk
yok orda diye.

Fırfırları ve
yelpazesiyle
bir koca arar
o kız kendine.

Ne var ki beyler
beyaz dillice
sarışınlarla
evlidir işte.

Cırcır sesi var
batı yönünde.

(O kız yeşilin
gider içine.)

Cırcır sesi var
çiçekçiklerde.

(Ve beyler geçip
gider kuzeye.)

KÜÇÜK SEVİLLA ŞARKISI

Işıldardı tan
portakallıkta.
Bal peşindeydi
altın arılar.

Kimbilir nerde,
nerde bal?

Mavi çiçekte
Isabel.
Ordaki biber
çiçeğinde bal.

(Mağripli gence
altın iskemle,
Hanımı için
yaldızlısıyla.)

Işıldardı tan
portakallıkta.

DENİZ KABUĞU

Bir deniz kabuğu verdiler bana.

İçinde bir harita
denizi var şakıyan.
Yüreğim
suyla dolup taşmada,
gölgeden ve gümüşten
ufak ufak balıkla.

Bir deniz kabuğu verdiler bana.

KERTENKELE HÜNGÜR HÜNGÜR

Kertenkele hüngür hüngür
ağlar. Eşi hüngür hüngür.

Bay ve bayan kertenkele,
küçücük beyaz önlüklü.

Yüzüklerini yitirdi
onlar dalgınlıkla çünkü.

Kurşun yüzüklerini, ah!
cânım nişan yüzüğünü!

Kuş taşıyor balonunda
insansız, koca gökyüzü.

Güneş, tostoparlak kaptan,
atlas bir yelekle süslü.

Nasıl kocamışlar öyle
kertenkeleler, bir görün!

Aman nasıl ağlaşırlar,
aman nasıl hüngür hüngür!

OKUNMUŞ ŞARKI

İçinde grinin
Griffon* kuşu
giydi kara giysisini.
Ve Kikiriki kız
hem beyazlığını yitirdi
hem biçimini.

İçine girmek için grinin
boyandım griyi.
Ah nasıl da parlıyorum
içinde grinin!

GÖRÜNÜM

Akşam giyip kuşanmış
soğuğu yanlışlıkla.

Bütün çocuklar görüyor
puslu camlar ardında

* İspanyolcada papağan. (Ç.n.)

sarı bir ağacın
döndüğünü kuşlara.

Akşam uzanıp yatmış
işte ırmak boyunca.
Bir elma kızıllığı
titriyor çatılarda.

APTAL ŞARKI

Ana,
gümüşten olmak istiyorum.

Oğul,
çok üşürsün sonra.

Ana,
sudan olmak istiyorum.

Oğul,
çok üşürsün sonra.

Ana,
yastığına işle beni.

Olur oğul.
Hemen şimdi!

ATLININ ŞARKISI

(1860)

Yol kesen haydutların
kara ayı altında
şakırdar mahmuzları.

Ufarak at, kara at.
Binicin ölmüş de nereye götürürsün?

...O dizginleri kayıp
kımıldamaz haydutun
öyle sert mahmuzları.

Ufarak at, soğuk at.
O çiçek kokusu nedir bıçağın öyle!

Altında kara ayın
kan oturmuş bağrına
Sierra Morena'nın.

Ufarak at, kara at.
Binicin ölmüş de nereye götürürsün?

Kara böğrüne nasıl
saplayıp durur gece
yıldızdan kargıları.

Ufarak at, soğuk at.
O çiçek kokusu nedir bıçağın öyle!

Altında kara ayın
bir haykırış! ve dağca
ateşin boynuzları.

Ufarak at, kara at.
Binicin ölmüş de nereye götürürsün?

GEZİP TOZAN ADELINA

Denizde portakal olmaz,
aşk da olmaz Sevilla'da.
Esmer, bu ne ateşten gün.
Şemsiyeni versen bana.

Yemyeşil olacak yüzüm
acı limon sularından
ve yüzecek etrafında
sözlerin, küçük balıklar.

Denizde portakal olmaz.
Ah! aşk da.
Aşk da olmaz Sevilla'da.

GÖVDESİ KIRCA BÖĞÜRTLEN

Gövdesi kırca böğürtlen,
versene bir tutam meyve.

Kan ve dikenden. Gel beri.
Sev beni, seveyim seni.

Böğürtlen, yeşil ve koyu
meyveni dilime koyup.

Ne uzun sarardım seni
gölgesinde dikenlerimin.

Böğürtlen, böyle ne yana
Senin vermediğin aşka.

DENİZE GİTTİM SEVDİĞİM

Denize gitti sevdiğim
kabuk ve dalga saymaya,
Sevilla'nın ırmağını
buluverdi karşısında.

Zakkumlar, çanlar içinde
beş gemi vardı sallanan,
suda bütün kürekleri,
yelkenleri de rüzgârda.

O koşumlu kulesinden
Sevilla'mn kimdir bakan?
Beş ses yanıtladı birden
yüzükler gibi yuvarlak.

sallanıyordu havada.
Pembeye çalan beş yüzük
ırmak, kıyıdan kıyıya.
Gök yükselirdi gururlu,

AKŞAM

Üç ulu kavak,
bir yıldız.

Isırdığı sessizlik
kurbağaların, yer yer
delinmiş tül gibidir
yeşil yeşil benlerle.

Irmakta
kuru bir ağaç
çiçeklendi
iç içe halkalarla.

Sularda düşüne dalarım
bir esmerin, Granada'lı.

ATLININ ŞARKISI

Cordoba.
Uzak, yalnız.

Ay kocamán, at kara
ve zeytinler torbamba.
Bilirim ya yolları
varamam Cordoba'ya.

Ovasından, yelinden
kara at, kırmızı ay.
Ölüm gözlüyor beni
Cordoba surlarında.

Ah benim yiğit atım!
Ah ne uzunmuş yol da!
Ah ölüm bekler beni
varmadan Cordoba'ya!

Cordoba.
Uzak, yalnız.

GERÇEK BU

Ah neler açtı başıma
seni bu kadar sevişim!

Hava canımı yakıyor
senin aşkından; yüreğim,
şapkam canımı yakıyor.

Var mı bir satın alacak
şu tuttuğum kurdeleyi,
şu ak iplikten kederi
mendiller dokumak için?

Ah neler açtı başıma
seni bu kadar sevişim!

AĞAÇÇIK

Ağaççık,
kuru, yeşil ağaççık.

Durmuş güzel yüzlü kız
ağaçtan zeytin toplar.
Kavramış da belinden
kule çapkını rüzgâr.
Dört atlı geçip gider
Endülüslü atlarla,
urbalar mavi, yeşil
ve harmaniler kara.
«Kız, gelsene Cordoba'ya!»
Kız hiç oralı olmaz.
Üç torero görünür
tığ gibi vücutlarla,
elbiseler turuncu,
som gümüş kılıçlar da.
«Kız, gelsene Sevilla'ya!»
Kız hiç oralı olmaz.
Mosmor kalınca öyle
yayılan günde akşam,
bir genç gelir ay gülü
ay mersini taşıyan.
«Kız, gelsene Granada'ya!»
Kız hiç oralı olmaz.
Durmuş güzel yüzlü kız
ağaçtan zeytin toplar,
kavramış da belinden
esmer koluyla rüzgâr.

Ağaççık,
kuru, yeşil ağaççık.

SEVDALI

Sevdalı,
küçük sevdalı.
Evinde yaktılar kekik.

İster git, ister burda kal,
kilitledim kapıyı bak.

Gümüş kaplı anahtarla.
Bir kurdelede sallanan.

Bir yazı var kurdelede:
«Yüreğim çok ötelerde.»

Sokağımda hiç dolanma.
Kalsın orda bütün hava.

Sevdalı,
küçük sevdalı.
Evinde yaktılar kekik.

VERLAINE

O söylemeyeceğim
şarkı
uyumuş dudaklarımda.
O söylemeyeceğim
şarkı.

Hanımelleri altında
vardı bir ateşböceği
ve ay daldırırdı suya
ışınlarının birini.

İşte o zaman düşündüm
söylemeyeceğim
şarkıyı.

Uzak sular ve dudaklar
dolup taşan o şarkıyı.
O gölgede yitirdiğim
saatler dolu şarkıyı.

Sonsuz bir gündeki diri
yıldızların şarkısını.

Yeşil ve saf uğultu.
Kollarını uzatır incir ağacı bana.

Gölgesi, bir pars gibi,
gözetler gölgemin lirini.

Köpekleri sayar ay.
Yanılır da yeniden başlar.

Dün, yarın, yeşil ve kara,
göz dikersin defne halkama.

Benim gibi kim sever seni
ey değişen yüreğim?

...Ve ilerler bana haykırıp
korkunç ve çoğalmış incir ağacı.

JUAN RAMOZ JİMENEZ

Sınırsız beyazlıkta
tuz ovası, kar, sümbül
yitirdi düş gücünü.

Üstünde beyaz rengin,
gider o kuş tüyünden
sessiz halı üstünde.

Gözsüz, kımıldamadan,
boyun eğer bir düşe.
Ama titrer gönülden.

Sınırsız beyazlıkta
ne yaradır pürüzsüz,
bırakır düş gücünü.

Sınırsız beyazlıkta.
Tuz ovası, kar, sümbül.

VENÜS

SENİ BÖYLE GÖRDÜM

Genç, ölü kız
yatağının sedefi üstünde,
çiçeklenen meltemin çıplaklığı
yükseliyordu sonsuz güne.

Geride kalan dünya,
o gölge ve pamuk süseni
bakıyordu pencereden
nesnelerin akışına.

Genç, ölü kız
oyuyordu aşkın içini.
Saçlarını yitiriyordu
çarşafların köpüğünde.

DEBUSSY

Gölgem geçer öyle sessiz
serin suyundan kanalın.

Gölgem geçer de yıldızsız
bırakır kurbağaları.

Gölge salar gövdeme bir
dingin şeyler yansıması.

Gölgem geçer, mor bir böcek
gibidir uçsuz bucaksız.

Yabaml otlar gününü
parlatmak ister yüz cırcır.

Bir ışık doğar bağrımda
yansımasıyla kanalın.

NARSİS

Çocuk.
Düşeceksin ırmağa!

Su dibinde bir gül var,
gülde başka bir ırmak.

Şu kuşa bak. Sapsarı
şu kuşa bak!

Gözlerim düştü gitti
suyun içine.

Tanrım!

Kim bu kayan! O çocuk!

...ve gülün içinde ben.

Suda kaybolunca o
anladım. Anlatamam.

KIYILILAR

GRANADA

Diyorlar ki senin
(çın-çı-çın)
başın dolunay başı.
(çan-ça-çan)
Ne kadar çan, duydun mu?
(çın-çı-çın)
Bırakmıyorlar beni.
(çan-ça-çan)
Ama senin gözlerin... Ah!
(çın-çı-çın)
...bağışla, göz halkaların...
(çan-ça-çan)
ve bu altın gül
(çın-çı-çın)
ve bu... olmaz ki, bu...
(çan-ça-çan)

Sert etekliğine
çarpıyordu çanlar onun.

Ah o gizli büyün!... senin...
(çın-çı-çın)

çın
çın
çın...)

Bağışla.

IRENE GARCIA'YA

(Hizmetçi)

Koruda
dans ediyor küçük kavaklar
birbirleriyle.
Ağaççık da
dans ediyor
dört yaprakcıkla.

Irene!
Yakında yağmurlar gelir,
yakında karlar.
Dans et yeşilin üstünde.

Yeşeren yeşilin üstünde
dans ederim ben de seninle.

Ah su ne tez geçiyor!
Ah yüreğim!

Koruda
dans ediyor küçük kavaklar
birbirleriyle.
Ağaççık da
dans ediyor
dört yaprakcıkla.

BİR GENÇ KIZIN KULAĞINA

İstemedim.
Hiçbir şey demek istemedim sana.

Gözlerinde gördüm
çılgın iki ağaç.
Gülüşten, esintiden, altından,
Kımıldar dururlardı.
İstemedim.
Hiçbir şey demek istemedim sana.

GİDERDİ İNSANLAR

Giderdi insanlar
ve gelirdi güz.

İnsanlar
giderdi yeşile
Şen gitarlar
ve horozlar götürüp.
Ülkesinden içeri
tohumların.
Irmak düş kurardı,
akardı pınar.
Sıçra
yanık yürek!

İnsanlar
giderdi yeşile.
Gelirdi güz
yıldızlardan sararıp,

iç içe dalgaları
ipince kuşlarıyla.
Başları
kolalı göğüslerinde.
Dur
mum yürek!

Giderdi insanlar
ve gelirdi güz.

MARIQUITA*NIN ŞARKISI

Mariquita saç tarıyor
ipek örtü omuzunda.

Bakıp bakıp gülüşürken
pencerelerde komşular.

Saç lülelerini bir bir
düzeltiyor mariquita.

Gezegen fıskiyeleri,
papağan sesi avluda.

Mariquita süsleniyor
bir yaseminle, arsızca.

Akşam boruçiçeği ve

* İspanya'da «oğlan»lara verilen ad. (Ç.n.)

taraklarla allak bullak.

Rezalettir zebra gibi
yol yol bu titreyip duran.

Balkonlarda türkü söyler
güneyli mariquitalar.

ŞARKI AĞACI

Ses ve edim kamışı
yeniden, hep yeniden
umutsuz titrer durur
dünün esintisinde.

Kız onu iç çekerken
ele geçirmek ister
ve geç kalmış olurdu
hep öyle bir saniye.

Aman güneş! Aman ay!
hep öyle bir saniye.
Dolanıp ayağına
sararmış altmış çiçek.

Bak nasıl da sallanır
yeniden, hep yeniden,
yok dalı, yok çiçeği,
dünün esintisinde.

PORTAKAL VE LİMON

Portakal ve limon.

Ah yazık aşkın o
incittiği kıza!

Limon ve portakal.

Ah yazık o kıza,
ah o beyaz kıza!

Limon.

(Nasıl da parlardı
o güneş.)

Portakal.

(Çakıl taşlarında
suyun.)

DİLSİZLER SOKAĞI

Kımıltısız camlar ardında
kızlar gülüşleriyle oynar.

(Cambaz örümcekler
boş piyanolarda.)

Kızlar sözlüleriyle konuşur
sık örgülerini sallayarak.

(Yelpaze dünyası,
bir el, bir de mendil.)

Kanat ve çiçek saçar yanıt yerine
kara harmanili çapkınlar.

ÇIKAN AY

Ay çıkınca ortaya
çanlar yok olur gider,
belirir o geçilmez
dağ yolları da.

Ay çıkınca ortaya
deniz karayı örter,
bir ada sanır yürek
kendini sonsuzlukta.

Kimse portakal yemez
dolunayın altında.
Yememiş olmaz ama
buzlu, yeşil meyveler.

Ay çıkınca ortaya
yüz eşit başla birden
çil çil gümüş akçeler
hıçkırır cüzdanlarda.

AKŞAM ÜSTÜ İKİ AY

1

Ölmüştür ay, ölmüştür ama
dirilecek bahar olunca.

Buruşunca güney rüzgârı
kavakların alnında.

Başlayınca yüreklerimiz
iççekiş hasadına.

Örtülünce bütün çatılar
ot şapkacıklarıyla.

Ölmüştür ay, ölmüştür ama
dirilecek bahar olunca.

2

Bir ninni söylüyor akşam
portakallara.

Kız kardeşim şarkı söylüyor;
bir portakaldır dünya.

Ay ağlayarak diyor ki:
Olabilsem bir portakal.

Olamazsın, kızım benim,
sen pembeye boyansan da.
Bir ufacık limon bile.
Çok yazık sana!

PAZARTESİ, ÇARŞAMBA, CUMA

Bendim o.
Ben oldum o,
gene de ben değilim.

Bendim o...

Ey benzersiz gırtlağı
selvi ile gölgenin!
Köşesi dolunayın.
Yalnız ayın köşesi.

Bendim o...

Gül diye tanıtıyor
ay şakadan kendini.
(Sırtında rüzgâr üstlüğü,
suya fırladı sevgilim.)

Gene de ben değilim...

(Önünde kırık bir camın
dikiyorum şiir urbamı.)

SABAHLEYİN ÖLMÜŞ

Dört aylı gece
ve tek bir ağaç,
tek bir gölgeyle
ve tek bir kuşla.

Ararım sıcaklığını
dudaklarının tenimde.
Kaynak öper esintiyi
hiç dokunmadan.

Bak elimde tutuyorum
bana verdiğin Hayır'ı
balmumu bir limon gibi,
öyle beyaz.

Dört aylı gece
ve tek bir ağaç.
Sevgimdir, dönüp durur
bir iğnenin ucunda.

İLK YILDÖNÜMÜ

O kız alnımda gezinir.
Ah, ne eski içleniştir!

Neyime yarar, sorarım,
kâğıt, mürekkep ve şiir?

Tenin görünür gözüme,
serin saz, al süsen gibi.

Ay ışığının esmeri.
N'eylersin sen özlemimi?

İKİNCİ YILDÖNÜMÜ

Uzun bir ışık boynuzu
daldırıyor ay denize.
Boz ve yeşil tekboynuzlu,
titreyip duran ve esrik.

Gök yüzüyor havalarda
sonsuz bir lotüs şeklinde.

Ah, gecenin son evinden
gidiyorsun bir başına!

ÇİÇEK

Görkemli söğüdü
yağmurun, ağlayan.

Ak dallar üstünde
ah o yuvarlak ay!

YEMEK ODASINDA KORKU

Pembeydin.
Sapsarı kesildin hemen.

Elimde bir niyet mi gördün
sanki sana gözdağı veren?

Yeşil elmalar istiyordum.
Değil pembe elmalar öyle...

sapsarı...

(Akşam üstü uyuyan turna
öbür ayağını kor yere.)

LUCIA MARTINEZ

Lucia Martinez.
Gölgeliği al ipeğin.

Aydınlıktan gölgeye geçer
akşam gibi kalçaların da.

Manolyalarını karartmış
gizli nice siyah kehlibar.

Benim işte. Lucia Martinez.
Geliyorum ağzını bitirmeye,
sürüklemeye saçlarından
bir deniz kabukları tanına.

İstiyorum çünkü, yaparım da.
Lucia Martinez.

ÂYİNDEKİ YAŞLI KIZ

Uyuyakalmış
tütsüden Mûsâ'nın altında.

Üstüne dikilmiş boğa gözleri.
Tespihindir bu yağan.

Koyu ipek elbiseler içinde
kızoğlan kız, kımıldama.

Sun memelerinin kara kavunlarını
âyinin uğultusuna.

İÇERİ

Ne ozan olmak isterim
ne de sevdalı.
Serildiğin çarşafların aklığı!

Ne düşü bilirsin
ne gündeki parlaklığı.

Mürekkep balıkları gibi
koku mürekkebinde kör çıplaklığın.
Carmen.

ÇIPLAK

Ay vurmaz zakkum altında
nasıl da çirkindin çıplak.

Tenin İspanya sarısı
arıyordu haritamda.

Çirkindin, Fransız kızı,
zakkumun acılığında.

Vücuduna, al ve yeşil,
attım yetenek cüppemi.

Yeşil ve al, al ve yeşil.
Ayrı insanlarız burda!

SERENAT

(Lope de Vega'ya saygı)

Irmak kıyısı boyunca
işte suya dalmış gece
ve göğsünde Lolita'nın
aşktan ölüyor demetler.

Aşktan ölüyor demetler.

Soyunuk şarkı söylüyor
gece mart köprülerinde.

Ve Lolita yıkanıyor
tuzlu sularla, sümbülle.

Aşktan ölüyor demetler.

Kent damlarında parlıyor
rakıdan, gümüşten gece.
Sular, aynalar gümüşü.
Beyaz kalçanın rakısı.

Aşktan ölüyor demetler.

MALAGA'DA

Anlı şanlı Leonarda.
Beyaz elbiseli rahibe teni,
«Villa Leonarda»nın parmaklıklarında.
Vapurlar, tramvaylar karşısına serilen.
Karartmış yıkanan kara gövdeler
—hem lotüs hem sedef aynı zamanda—
deniz kıyısını. Titreyip
geliyor senin
mermer belâgatinde o Ceres kalçan.

SAHNE

Yüksek kuleler.
Engin ırmaklar.

PERİ

Al şu nişan yüzüğünü;
—dedelerin de taktılar.—
Ne üzülür ondan yoksun
yüz el toprağın altında.

BEN

Duyuyorum ellerimde
sonsuz bir parmaklar çiçeğini,
bir de yüzük simgesini.
İstemiyorum.

Yüksek kuleler.
Engin ırmaklar.

TEDİRGİNLİK VE GECE

Arıkuşu.
Senin loş ağaçlarında.

Tutuk dilli gök gecesi,
kekeme hava.

Üç sarhoş ara vermiyor
yas ve şarap çalımına.
Kurşun yıldızlar dönüyor
tek ayak üzre.
Arıkuşu.
Senin loş ağaçlarında.

Dakika çelenkleriyle
ezilen, acıyan şakak.
Ya sessizliğin? Üç sarhoş
şarkı söylüyor çırçıplak.
Saf ipekte iğneardı
senin şarkın.
Arıkuşu.
Kuşu kuşu kuşu kuşu.
Arıkuşu.

DİLSİZ ÇOCUK

Çocuk sesini arıyor.
(Cırcırlar şâhında o ses.)
Çocuk sesini arardı
bir damla suyun içinde.

Ben konuşmam o sesle hiç
yüzük yaparım kendime,
serçe parmağına taksın
onu sessizliğim diye.

Çocuk sesini arardı
bir damla suyun içinde.

(Bir cırcır giysisi koydu
o tutsak ses ta öteye.)

DELİ ÇOCUK

«Akşam.» diyordum.
Ama değildi.
Başka bir şeydi akşam,
hem de çoktan gitmişti.

(Omuz silkiyordu ışık
bir kız çocuğu gibi.)

«Akşam.» Ama boşuna!
Bu düzmecesi, iki de
yarımay var bunda, kurşun.
Öbürü hiç gelmeyecek.

(Ve ışık, herkes gördü ya,
heykelcilik oynuyordu deli çocukla.)

Öbürü küçücüktü,
hem de nar yerdi.
Buysa kabasaba, yeşil; ben bunu
kollarıma alamam, giydiremem ki.
Gelmeyecek mi o? Nasıldı?

(Ve ışık, giderken, bir şaka yaptı.
Gölgesinden ayırdı çocuğu.)

NİŞAN TÖRENİ

Atın şu yüzüğü
suya.

Parmaklarını koyuyor gölge
omuzuma.

Atın şu yüzüğü!
Yüz yıldan çok yaşadım. Susun.

Bir şey sorma bana!

Atın şu yüzüğü!
suya.

ELVEDA

Ölürsem
açık bırakın balkonu.

Çocuk portakal yiyor.
(Balkonumdan görüyorum onu.)

Orakçı ekin biçiyor.
(Balkonumdan işitiyorum.)

Ölürsem
açık bırakın balkonu!

İNTİHAR

(Belki geometriyi bilmediğimden)

Delikanlı kendini unutuyordu.
Sabahın saat onu.

Yüreği doluyordu bir nice
kırık kanatla, kırpıntı çiçeğiyle.

Şunu yazdı: kendinden ancak
bir söz kalıyordu ağızlarda.

Ve çıkardı eldivenini, ince
bir kum düştü ellerinden.

Balkondan bir kule görüyordu.
Kendi içinde buldu kuleyi, balkonu.

Gördü ki, hiç kuşkusuz, ona bakmada
kutusuna konulmuş saat.

Gölgesini gördü uzanmış, dingin,
üstünde ipekli, al sedirin.

Ve genç, geometri gibi kaskatı,
bir balta çalışta kırdı aynayı.

Derken, büyük bir gölge fıskiyesi
basıverdi düş dolu döşekliği.

AŞK

(Kanatlar ve oklarla)

İLK DİLEĞİN KÜÇÜK ŞARKISI

Yeşil sabahta
olmak isterdim bir yürek.
Yürek.

Ve yetkin akşamda
olmak isterdim bülbül.
Bülbül.

(Can
portakal gibi kızardı.
Can
aşk gibi kızardı.)

Diri sabahta
kendim olmak isterdim.
Bir yürek.

Ve inen akşamda
kendi sesim olmak isterdim.
Bülbül.

Can.
portakal gibi kızardı!
Can.
aşk gibi kızardı!

LİSEDE VE ÜNİVERSİTEDE

İlk görüşte
tanımadım seni.
İkincisinde, evet.

Söyle,
hava sana dedi mi bunu?

Soğuk, erken sabahta
üzüntü içindeydim,
gülme hevesim tuttu
hemencecik.
Tanımadım seni.
Tanıdın sen.
Tanıdım seni.
Tanımadın sen.
İşte aramızda
geriliyor telaşsız
bir ay, külrengi günlerin
paravanına benzeyen.

İlk görüşte
tanımadım seni.
İkincisinde, evet.

KÜÇÜK MADRİGAL

Dört nar ağacı var
senin bağında.
(Yüreğimi al
yepyeni.)

Dört selvi olacak
bağında.

(Yüreğimi al
epeski.)

Güneş ve ay.
Derken...
ne yürek
ne bağ!

YANKI

İşte açıyor
tan çiçeği.
(Anımsıyor musun
akşamın derinliğini?)

Soğuk kokusunu yayıyor
ay sümbülü.

(Anımsıyor musun
ağustosun bakışını?)

İDİL

Söyleyeyim isterdin sana
baharda ne gizlilik varsa.

Ve ben saklıyorum o gizi
çamın sakladığı gibi.

Öyle bir ağaç ki bin yolu
gösteren bin parmakla dolu.

Irmak yavaş akar, sevgilim,
ama neden, hiç söyler miyim.

Ama bakışının kül göklerini
koyacağım havuzuna sesimin.

Dön esmer, dön etrafımda!
Ama sakın yapraklarımdan.

Dön boyuna, dön fırdolayı,
ol da aşkın bostan dolabı.

Ah! Söyleyemezdim yine de sana
baharda ne gizlilik varsa.

NARSİS

Narsis.
Senin kokun.
Ve ırmağın dibi.
Kalmak isterim senin yanında.

Aşk çiçeği.
Narsis.

Beyaz gözlerinden geçiyor
sular ve uyuyan balıklar.
Kuşlar ve kelebekler
çinleşiyor benimkilerde.
Sen küçücük ben büyük.
Aşk çiçeği.
Narsis.

Kurbağalar nasıl da canlı!
İstemiyorlar rahat bırakmayı
senin coşkunu, benim coşkumu
seyre daldıkları aynayı.

Narsis.
Acım.
Benim acım hem de.

GRANADA
1850

Odamın içinden
duyuyorum fıskiyeyi.

Asmanın bir parmağı,
bir ışını güneşin
işaret ediyor
yüreğimin durduğu yeri.

Ağustos yelinde
gidiyor bulutlar. Bense

düşlüyorum ki uyanığım
fıskiyenin içinde.

ÖN EZGİ

Geçip gidiyor kavaklar,
bırakıyor yansılarını.

Geçip gidiyor kavaklar,
bırakıyor bize rüzgârı.

Rüzgârsa göğün altında
boydan boya gömülü kaldı.

Yüzer bıraktı gene de
ırmaklarda yankılarını.

Belleğimi kapladı bütün
ateşböcekleri dünyası.

Yeşertmede küçük bir yürek
parmakları arasında beni.

ÖN EZGİ

Göğün yeşilinde
yeşil bir yıldız
kaybolup gitmez de
soğuk sis içinde

ne olur, sevgilim?
Eriyen kuleler

nasıl görür bizi
pencerelerinden?

Göğün yeşilinde
yüz yeşil yıldız
göremez yüz kule
karlarda, bembeyaz.

Ve canlansın diye
üzüntü gönlümde,
donatmak isterim
kızıl gülüşlerle.

SONE

Çırpıntılı gümüşten ve kızıl görüntü,
o göğüs geçiren gecedeki rüzgâr
eski yaramı kırçıl eliyle dürtüp
uzaklaşır; ve içim özlemle dolar.

Aşk yarası, yaşamın bana sunduğu
fışkıran saf aydınlık ve kan boyuna.
O yarıkta bulur acıyı, koruluğu
ve tatlı yuvayı dilsiz Filomena*.

Ah bu başımdaki uğultu ne güzel!
Yatacağım yanına saf çiçeğin ben,
ki içinde ruhsuz güzelliğin yüzer.

* Atina kıralı Pandion'un kızı. İşlediği bir suçtan ötürü tanrılar kendisini bülbüle dönüştürürler. (Ç.n.)

Sapsarı olacak başıboş su derken,
ıslak ve kokulu çalılıkta yer yer
kanım kıyı boyunca akıp giderken.

Kudurmuş geyik boynuzları koyuyor
akşamın ovasına ateş donanması.
Bütün vadi dinleniyor. İncecik bir yel
sırtına biniyor atlayıp.

Hava billurlaşıyor duman altında.
—Bir kedi gözü, hüzünlü ve sarı—.
Gözlerimde dallarla dolaşıyorum ben.
Dallar dolaşıyor ırmağı.

Beliren binbir şey var önemli.
Yinelenmesi bunlar eş uyumların.
Akşamın geç vakti ve sazlar arasında
Federico, ne tuhaf, benim adım!

KASIM VE NİŞAN ŞARKISI

Bulutlu gökte benim
apak oldu gözlerim.

Diriltmeye onları
bir çiçek yaklaştırıyorum
sarı.

Kızıştıramıyorum.
Duruyorlar ak, soğuk.

(Altın ve dolu canımsa
uçuyor omuzlarımda.)

Nisan gökleri, ne var ki,
gözlerimi boyuyor masmavi.

Onları canlandırmaya
bir gül yaklaştırıyorum, ak.

Karıştıramıyorum yine
ak rengi maviye.

(Kaygısız, kör canımsa
uçuyor omuzlarımda.)

SU, NEREYE GİDERSİN

Su, nereye gidersin?

Güler giderim ırmakla
denizin kıyılarına.

Deniz, nereye gidersin?
Ararım suyu tırmanıp
dinleneceğim pınarı.

Kavak, ya sen ne edersin?

Hiçbir şey demem sana.
Ben... titrerim!

Ne istesem, ne istemesem
ben ırmaktan, denizden?

(Durur doruğunda kavağın
yönü belirsiz dört kuş.)

Yeşil dal, bağışık dal
uyumdan, kuştan.

Acısız, dudaksız
yankısı hıçkırığın.
İnsan ve orman.

Ağlıyorum
acı dalgalara karşı.
Gözbebeklerimde
iki deniz var şakıyan!

YARARSIZ ŞARKI

Geleceğin gülü ve bastırılmış damar,
dünün ametisti ve bugünün meltemi,
unutmak istiyorum bunları!

Kendi ortamında insan ve balık, yüzen şeyler altında,
umarak iskemlede, yosunda gecesini,
unutmak istiyorum bunları!

Ben?
Yalnız ben!
Kafamın hiç gitmeyeceği
yaylayı işleyen.
Yalnız ben!

MART BAHÇESİ

Elma ağacım
kuş ve gölge barındırıyor şimdi.

O ne sıçrayış düşümde
aydan rüzgâra!

Elma ağacım
açıyor kollarını yeşile.

Marttan beri, nasıl da görüyorum
ak alnını ocak ayının!

Elma ağacım...
(aşağıdaki yel).

Elma ağacım...
(yukarıdaki gök).

SU KIYISINDA İKİ DENİZCİ

1

Yüreğinde bir balık vardı
Çin Denizi'nden getirdiği.

Geçtiğini görürdük arasıra
gözlerinden, ufacık.

Unutmuş denizci
meyhaneleri, portakalları.

Suya bakıyor.

2

Sabundan bir dili vardı.
Yıkadı sözlerini ve sustu.

Düz yeryüzü, kıvırcık deniz,
yüz yıldız ve teknesi.

Balkonlarını gördü Papa'nın
ve Kübalı kızların altın göğüslerini

Suya bakıyor.

Uğultu.
Uğultu olmalıydı kalan sadece.

Burcu.
Burcu olmalıydı kalan sadèce.

Ama benden kopart belleği,
eski saatlerin rengini hem de.

Acı.
Canlı, büyülü acıya karşı.

Savaş.
İğrenç ve sahici savaşta.

Ama çekiliyor işte evimin
çevresinde dolanıp duran adamlar.

KURU PORTAKAL AĞACININ ŞARKISI

Oduncu.
Gölgeyi devir.
Kurtulayım turunçsuz
görme acısından kendimi.

Niye aynalar arasında doğdum?
Gün dolanıyor çevremde.
Ve beni yansıtıyor
bütün yıldızlarıyla gece.

Bensiz yaşamak isterim ben.
Ve karıncaları ve dikenleri
yapraklarım
ve kuşlarım bileceğim.

Oduncu.
Gölgeyi devir.
Kurtulayım turunçsuz
görme acısından kendimi.

GİDEN GÜNE ŞARKI

Öyle zor ki bana senin
gitmene göz yummak, ey gün!
Benimle dolu gidersin,
tanımazsın dönünce de.
Öyle zor gelir ki bana
göğsünün üstüne sermek
olası gerçeklerini
olasız dakikaların!

Akşam olur, bir Perseo*
törpüler zincirlerini,
sen de dağlara kaçarsın
yaralı ayaklarınla.
Ne gövdem kışkırtabilir
seni, ne de gözyaşlarım,
ne de ırmak ki üstünde
verirsin altın bir mola.

Taşırım doğudan batıya
o yuvarlak ışığını,
canımın sivri ucunda
duran büyük ışığını.
Öyle zor gelir ki bana
doğudan batıya değin
taşımak tüm kuşlarınla,
rüzgâr kollarınla seni!

Tanrı Zeus ile Danae'nin oğlu. Canavar Medusa'yı öldüren yiğit. (Ç.n.)

İÇİNDEKİLER

Lorca : Yaşamı ve ölümü 5
Şiir sanatı 33

ŞİİRLER KİTABI
(LIBRO DE POEMAS)

Açıklayıcı birkaç söz 39
Fırıldak 41
Serüven düşkünü salyangozun başına gelenler 43
Güz şarkısı 49
Bahar şarkısı 51
Küçük şarkı 52
Deli Juana'ya ağıt 54
Ağustos böceği 57
Hüzünlü balad 60
Sabah 62
Canımın gölgesi 65
Yağmur 66
Ellerim yolabilseydi 68
Bala övgü 69
Ağıt 71
Santiago 74
Elmas 78
Yaz madrigali 79
Yeni şarkılar.... 81
Tan 82
Önsezi 83
Ay için şarkı 85
Sessizliğe ağıt 87
Bir temmuz gününe balad 90
Düş 93
In memorian 94

Görünüm 95
Kasım
Sorular 99
Düşmüş fırıldak 100
Yeni yürek 102
Güneş battı 103
Kâğıttan kuş 104
Madrigal 106
Bir çan 107
Danışma 108
Akşam 110
Mavi yıldızlar var 111
Öndeyiş 112
İç balad 116
Kocamış kertenkele 118
Islak avlu 121
Küçük alanın şarkısı 122
Yol kavşağı 125
Yıldızlı saat 126
Yol 127
Yarıda kalan çalgı 129
Doğu şarkısı 130
Ölü kavak 133
Kır 135
Deniz suyu baladı 136
Ağaçlar 137
Ay ve ölüm 138
Madrigal 139
İstek 140
Gümüş kavaklar 141
Başaklar 143
Yağmur altında düşünceler 145
Kaynak 147
Deniz 151
Düş 152

Başka düş 153
Meşe 154
Defneye sığınış 156
Güz ezgisi 159
Gece ezgisi 165
Yuva 167
Başka şarkı 168
Teke 169

CANTE JONDO ŞİİRİ
(POEMA DEL CANTE JONDO)

Üç ırmağın küçük baladı 174

Çingene siguiriyası şiiri

Görünüm 176
Gitar 177
Çığlık 177
Sessizlik ... 178
Siguiriya'nın geçişi 178
Geçişten sonra 179
Daha sonra 179
Solea şiiri 180
Köy 181
Hançer 181
Yol kavşağı 182
Ayy! 182
Şaşırtı 183
Solea 183
Mağara 184
Karşılaşma 185
Tan ... 185

Saeta şiiri

Okçular 187

Gece 188
Sevilla 188
Alay 189
Geçiş 190
Saeta 190
Balkon 191
Seher 191

Petenera'nın resmi

Çan 193
Yol 193
Altı tel 194
Dans 194
Petenera'nın ölümü 195
Ara nağme 196
De profundis 196
Yas çanları 197

İki genç kız

Lola 198
Amparo 199

Flamenco nakışları

Silverio Franconetti'nin resmi 200
Juan Breva 201
Şarkılı kahve 201
Ölümden yakınma 202
Afsun 203
Anımsatma 204

Üç kent

Cordoba mahallesi 205
Dans 205
Malaguenya 206

Gitarlı bulmaca 207
Kandil 207
Çalpara 208
Kaktüs 208
Pita 209
Haç 209
Guardia Civil yarbayı sahnesi 210
Dövülen çingenenin şarkısı 214
Acı ile konuşma 215
Acı'nın anasının şarkısı 223

İLK ŞARKILAR
(PRIMERAS CANCIONES)

Durgun sular 227
Küçük su 227
Değişik 227
Durgun su, son şarkı 228
Yarımay 228
Dört sarı balad 229
Karalanmış kâğıtlar 232
Âdem 235
Saat alanı 236
Tutsak kız 237
Şarkı 238

ŞARKILAR
(CANCIONES)

Kuraşmlar

Yedi kızın şarkısı 241
Gece kesiti 242
Liselinin şarkısı 242

Çakıl, ışık olmak ister 243
Atlıkarınca 243
Terazi 244
Devinmeli şarkı 244
Atasözü 246
Duvar süsü 246
Avcı 247
Masal 247
Ağustos 248
Palyaço 248
Devrilmiş üç ağaç 249
Pencereden noktürnler 250

Çocuklara şarkılar

Avrupa'da Çin şarkısı 253
Küçük Sevilla şarkısı 254
Deniz kabuğu 255
Kertenkele hüngür hüngür 255
Okunmuş şarkı 256
Görünüm 256
Aptal şarkı 257

Endülüs şarkıları

Atlının şarkısı 258
Gezip tozan Adelina 259
Gövdesi kırca böğürtlen 260
Denize gitti sevdiğim 260
Akşam 261
Atlının şarkısı 261
Gerçek bu 262
Ağaççık 262
Sevdalı 263

Gölgeleriyle üç portre

Verlaine 265
Baküs 266
Juan Ramon Jimenez 266
Venüs 267
Débussy 267
Narsis 268

Oyunlar

Kıyılılar ... 270
Irene Garcia'ya 271
Bir genç kızın kulağına 272
Giderdi insanlar 272
Mariquita'nın şarkısı 273
Şarkı ağacı 274
Portakal ve limon 275
Dilsizler sokağı 275

Ay şarkıları

Çıkan ay 277
Akşam üstü iki ay 277
Pazartesi, çarşamba cuma 278
Sabahleyin ölmüş 279
İlk yıldönümü 280
İkinci yıldönümü 280
Çiçek 281

Bastonlu Eros

Yemek odasında korku 282
Lucia Martinez 282
Âyindeki yaşlı kız 283
İçeri 283
Çıplak 284

Serenat 284
Malağa'da 285

Öte dünya

Öte dünya 286
Tedirginlik ve gece 286
Dilsiz çocuk 287
Deli çocuk 288
Nişan töreni 289
Elveda 289
İntihar 290

Aşk

İlk dileğin küçük şarkısı 291
Lisede ve üniversitede 292
Küçük madrigal 293
Yankı... 293
İdil 294
Narsis 294
Granada, 1850 295
Ön ezgi 296
Ön sezgi 296
Sone 297

Bitirmek için şarkılar

Başka bir yoldan 299
Kasım ve nisan şarkısı 300
Su, nereye gidersin? 301
Aldatan ayna 302
Yararsız şarkı 303
Mart bahçesi 304
Su kıyısında iki denizci 305
Yontunun bunalımı 306
Kuru portakal ağacının şarkısı 307
Giden güne şarkı 308

Çevirmenin
dilimize aslından aktardığı bu yapıt
Lorca şiirinin özgün yapısını
ve Endülüslü sesini
Türkçede yansıtmaya çalışan
yeni yapı ve ses özellikleri sergiliyor.

İlk baskısı 1974'te yapılan bu çevirinin
başlıca amaçlarından biri
aydın şiiriyle halk şiiri gereçlerinin
ne ölçüde, ne gibi yaklaşımlarla
kaynaşabileceği konusunu
tartışma alanına getirmekti. Yazınımızın
güncel sorunlarından biri olan bu konu
geçerliliğini korudukça
Lorca şiirinin yolgösterici niteliği de
süreceğe benzer.

Bu ciltte ozanın 4 yapıtı var:
1. Şiirler kitabı (Libro de poemas)
2. Cante Jondo şiiri (Poema del Cante Jondo)
3. İlk şarkılar (Primeras canciones)
4. Şarkılar (Canciones)

KDV dahil
30 000.— Lira

varlık / şiir 12

federico garcia lorca / bütün şiirler 1